

NDUDO NDAH YAHN DIHVO VO JESUCRISTO CHE DIRUN SAN MATEO

Ihyan ndico che ndata yahn Dihvo vo Jesucristo

¹ Tuhca cochi ndata yahn Dihvo vo Jesucristo. Ihyan ndico yahn ye ne, David man, Abraham man.

² Daya Abraham ne, Isaac. Daya Isaac ne, Jacob. Daya Jacob ne, Judá nduco dihno se.

³ Daya Judá nduco Tamar ne, Fares man, Zara man. Daya Fares ne, Esrom. Daya Esrom ne, Aram.

⁴ Daya Aram ne, Aminadab. Daya Aminadab ne, Naasón. Daya Naasón ne, Salmón.

⁵ Daya Salmón nduco Rahab ne, Booz. Daya Booz nduco Rut ne, Obed. Daya Obed ne, Isaí.

⁶ Daya Isaí ne, rey David. Daya rey David nduco ndahta yahn Urías ne, Salomón.

⁷ Daya Salomón ne, Roboam. Daya Roboam ne, Abías. Daya Abías ne, Asa.

⁸ Daya Asa ne, Josafat. Daya Josafat ne, Joram. Daya Joram ne, Uzías.

⁹ Daya Uzías ne, Jotam. Daya Jotam ne, Acaz. Daya Acaz ne, Ezequías.

¹⁰ Daya Ezequías ne, Manasés. Daya Manasés ne, Amón. Daya Amón ne, Josías.

¹¹ Daya Josías ne, Jeconías nduco dihno se. Tahn min che din sandado yahn Babilonia preso ihyan nación yahn Israel, quenda se ihyan.

¹² Cuahn che chenán ihyan chahn nación yahn Babilonia, chihndeyan Salatiel, daya Jeconías. Daya Salatiel ne, Zorobabel.

¹³ Daya Zorobabel ne, Abiud. Daya Abiud ne, Eliaquim. Daya Eliaquim ne, Azor.

¹⁴ Daya Azor ne, Sadoc. Daya Sadoc ne, Aquim. Daya Aquim ne, Eliud.

¹⁵ Daya Eliud ne, Eleazar. Daya Eleazar ne, Matán. Daya Matán ne, Jacob.

¹⁶ Daya Jacob ne, José, ihyan min che chihnevaco nduco María, chaco Dihvo vo Jesucristo. Dihvo vo ne, a ihyan min che a va cade che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyehense.

¹⁷ Ri ndichecun ihyan ndico che cochi rihco ndata ye nde cuahn che quenán Abraham iyehense nde nda ro che quenán David. Me nde ro che quenán David ne, te ndichecun ihyan ndico nde nda ro che chahtenan ihyan nación yahn Israel preso nación yahn Babilonia. Me nde ro min ne, te ndichecun ihyan ndico nde nda ro che chihndeyan Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che a va cade che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyehense.

Nduhca che chihndeyan Dihvo vo Jesucristo

¹⁸ Tuhca chi che chihndeyan Dihvo vo Jesucristo: Chaco ye, María ne, a va ndudo yahn ye che cahnevaco ye nduco José. Numanahn che metah cahnevaco ye ne, nduco vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ndaca daya ye.

¹⁹ Nducote ndah ihyan José ne, cuahn che checadino ye che quenun daya María ne, hua nahn ye che cora vedecuihno yahn ihyan min.

Chemin che chihco dāma ino ye che decuihno ye ndudo yahn ye nduco vih, tin demān no ye, çava che hua cadino ihyan.

²⁰ Ate ndihchero ye vān yahnde yahn ye ama ángel yahn Dihvo vo Dendiohs, ne rāhn ángel me ri ye ihyan:

—José, ndāta yahn David, hua dehve rahque, co cahnevaque nduco María. Hua ndeh ndedecadine, te che quenun dāya ye ne, a nduco vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs.

²¹ Cuahn che cuhndeyān decuaḥ me ne, cuaconehn che duche JESUS, te a ihyan min che ndedevahn ye ihyan yahn ye, çava che hua conda ihyan chahn, din nunde yahn ye.

²² Tihçā chi nducuahn chemin çava che conahn che chihquentiyon Dihvo vo Dendiohs, dirun ihyan profeta tuhçā:

²³ Ama ndahta ntuhco ne, conun dāya ye.

Cuahn che cuhndeyān ne, conan che duche Emanuel.

Che tihçā duche ne, conahn che Dendiohs nduco ye uvo.

²⁴ Cuahn che ntuche José ne, dinahn ye nduhçā che chihquentiyon ángel me ihyan, ne chihnevāco ye nduco María.

²⁵ Ate metah conan cuma ye ihyan nde chuh ro che chihndeyān decuaḥ me. Cuahn che chihndeyān decuaḥ me ne, JESUS chaconahn ye che duche.

2

Chahn ihyan devano nevahnecun ye Dihvo vo Jesucristo

¹ Chihndeyan Dihvo vo Jesucristo yan Belén, estado yahn Judea, cuahn che quenan rey Herodes rihquentiyon ye estado min. Tahn min ne, o ino ihyan devano che chica ye yahn yahn cuahn nan che riquendah yahn ne, nda ye yan Jerusalén,

² ne tumerune ye:

—¿Ti quenan rey yahn ihyan nación yahn Israel che a chihndeyan ye ne? A devano nuhn che a va ye, te a ndihchero nuhn iyon che rihco ro che a chihndeyan ye. Chemin che cochi nuhn ndeva nuhn yavenan ye.

³ Cuahn che checadino rey Herodes che tihca ne, ama ndeh ndedecadino se. Namin nducoyaca ihyan yan Jerusalén ama ndeh ndedecadino ye.

⁴ Tuhme chihquentiyon rey me che ndo dama chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man, ne tumerune se ti va cade che cuhndeyan ihyan che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyehse.

⁵ Ndahconan ihyan chahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—Yan Belén, estado yahn Judea, va cade che cuhndeyan ye, te dirun ihyan profeta tuhca:

⁶ Yan Belén, estado yahn Judea ne, co cuande van yan rahte yahn estado min, te min va che cuhndeyan ihyan ndinan che din ye cudado ihyan yahn Dendiohs, ihyan nación yahn Israel.

⁷ Chihno min ne, cuahn ndeh cah rey me ihyan devano chahn, ne tumerune se ihyan deh ro niyon che chihnde ro iyon me.

⁸ Tuhme chihquentiyon se ihyan chahn, ne rahn se:

—Cuahn nchuhn yān Belén, tumerune ndah ne ti quenān decuah me, ne cuahn che a ntāca ne ne, checu ne ndudo yāhn cava che namin cāhn ndevā yavenān.

⁹ Chihno chihcovan ihyan chahn che rahn rey me ne, quendi ye cuahn ye. Tuhme iyon me ne, quendāhnan cuahn nde nda cuaco nan che quendite decuah me, ne min quendihco.

¹⁰ Cuahn che ndihchero ihyan chahn che quendihco iyon me min ne, ama chi yeno ye.

¹¹ Chenda ye chete vah, ne cuahn che ndihchero ye lihn me nduco chaco Mariá ne, chehntihya ye ndeva ye yavenān. Tuhme nahne ye yave nan che chenun tume yahn ye, ne tendah ye diyahnguan man, cuhn man, nundedan che duche mirra man, cah ye co yahn lihn me.

¹² Chihno min ne, cah Dendiohs che checadino ihyan chahn van yahnde yahn ye che metah ndaconan ye nan quenun Herodes, ne chemin che chahconan ye yune, conahn ye yan vaco ye.

Chano José, quenda ye Mariá nduco lihn me, cuahn ye nación yahn Egipto

¹³ Cuahn che a conahn ihyan devano chahn ne, ndihchero José van yahnde yahn ye ama ángel yahn Dihvo vo Dendiohs, ne rahn ángel me ri ye ihyan:

—Cuiquenda sahn dihn nduco chaco se, ne codin vi, cuehn cuahn nación yahn Egipto. Min conen nde ro che cahcantiyón che ndaconen, te Herodes ne, nuhn se sahn dihn me cava che cahno se sahn.

14 Ndetahno quenda José sahn dihn me nduco chaco se chete rahn, cuahn ye cuahn nación yahn Egipto.

15 Min chahtenan ye nde nda ro che chih Herodes. Tihca chi cava che conahn ndudo che cah Dendiohs, dirun ihyan profeta tuhca: “Nde nación yahn Egipto quenda Dayá.”

Dechuh Herodes sandado, chahn se chihno se checahya

16 Cuahn che tumacadino Herodes che chah-cotahn ihyan devano chahn yahn se ne, ama chi tan se, ne dechuh se sandado yan Belén man, yan che nino min man, che chihno se nducoyaca decuah chahn, nde checahya che a ri o nduyo, te a tih va ro che ndihchero ihyan devano chahn iyon me.

17 Nduco tihca chinahn ndudo che dirun ihyan profeta Jeremías tuhca:

18 Ama rah ran ihyan man,
ama raco ye man,
anduhneca ndete che man Raquel raco ye cava
daya ye.

Hua ndaca ye vedechahtino, te a chihno chihno se
daya ye.

19 Cuahn che a chih Herodes ne, min nación yahn Egipto ndihchero José van yahnde yahn ye, ama ángel yahn Dihvo vo Dendiohs, ne rahn ángel me ri ye ihyan:

20 —Cuendi quenda sahn dihn me nduco chaco se, ne conahn nación yahn Israel, te a chih sahn che nahn cahno se sahn.

21 Tuhme ndiquenda José sahn dihn me nduco chaco se, ne ndaconan ye nación yahn Israel.

²² Ate checadino José che Arquelao rihquentioniyon se menun chida se estado yahn Judea, ne hua chihquino ye quenan ye estado min. Tuhme cah Dendiohs che checadino ye van yahnde yahn ye, ne cuahn ye estado yahn Galilea.

²³ Min quenan ye ama yan che duche Nazaret. Tihca chi cava che conahn nduhca che dirun ihyan profeta yahn Dihvo vo Jesucristo tuhca: “Nazareno cahma ihyan yahn ye.”

3

Juan Bautista ne, rahndudo ye yahn nan che metah duhva

¹ Tahn min ne, nda Juan Bautista estado yahn Judea, yahn nan che metah duhva. Min cahndudo ye

² ne rahn ye:

—Cuento ino nchuhn nunde yahn ne, te Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero ne, a nun cuahn cahcantiyon ye.

³ A yahn Juan che dirun ihyan profeta Isaías tuhca:

Cuahndudo ama ihyan yahn nan che metah duhva, ne cahma ye tuhca:

“Cuihcoyan nchuhn chedave yahn ne cava che nevah necun ne Dihvo vo.”

⁴ Tino yahn Juan ne, ndiya nduco yudo yahn camello, ne quenan chete ye ama ima. Reh ye aman yahcadahn man, rih ye nedih yahn che va van chano man.

⁵ Ihyan yan Jerusalén man, ihyan che vate ye tama te o yan estado yahn Judea man, chihto ico

Jordán man ne, rahn ye rihnevan ye che rahndudo Juan.

⁶ Rentuma ino ye nunde yahn ye, ne rehdenune Juan ihyan, min ico Jordán.

⁷ Ama yahn sahn fariseo man, sahn saduceo man, renda se cava che cuehdenune Juan sahn. Ate rihya ye sahn:

Nchuhn ne, nduhchan cu tan tihchan ne. ¿Duh te cuande nchuhn che din nun ino ne cava che ndevahn ne yahn castigo yahn Dendiohs che va che co ne?

⁸ Cuahtenan nchuhn nduhca che rahtenan ihyan che rento ino ye nunde yahn ye numacuahn chedave yahn ye.

⁹ Hua ndere ndonan man ne nchuhn che ndata yahn Abraham nchuhn, te ndete che nahn Dendiohs che ndere co yahn ndata yahn ihyan min ne, nde tu che tuhchan co din ye che ndaconda ihyan che co cuande ye nan ndata yahn ye.

¹⁰ Man ne, anduhneca ndete che a va yan cu tin cava che cata dihyoduto yahn. Nducuahn yahn che hua cochihve ndute yahn ne, cata, conun vacoyahn. Atihnoca co nduco nchuhn che hua cochihve che redin ne, te va che co ne castigo.

¹¹ U ne, rehdenune nchuhn cava che co ro che a nto ino ne nunde yahn ne. Ate a nun cochi tama ihyan che tahque yudo vederihquentiyon quenán cuma ye che co u, che nde hua rigonun chihvé cava che co mozo yahn ye. Ihyan min ne, din ye che conun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan man, din ye castigo ihyan nunde man.

¹² Nduhca che retive yato ihyan trigo, rih ndah ye, ne rene din dama ye dache yama yahn, ri-

hquiyahn ye ne, tihca a nun techecade ihyan min yahn nducoyaca ihyan. Ihyan che ndah ihyan ye nan Dendiohs ne, quenda ye ihyan vahchetero, ne ihyan che duhtuno ihyan ye ne, dechuh ye ihyan van ruchiyahn che hua nda ro che ntoh.

Chedenune Dihvo vo Jesucristo

¹³ Tahn min ne, chica Dihvo vo Jesucristo estado yahn Galilea, nda ye ico Jordán nan quenán Juan cava che cuehdenune ye ihyan.

¹⁴ Ate rahn Juan ri ye ihyan:

—U che rendotenán ndih cava che cuehdenune ne u, ¿taca che u cuehdenuné ndih?

¹⁵ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Nahn che cuehdenune u, te redin yahn che dinahn vo nducuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

Tuhme chehdenune Juan ihyan.

¹⁶ Chihno chedenune Dihvo vo ne, ndiquenda ye van nune. Ura min ndihchero ye Vaco Ndah yahn Dendiohs che chica vahchetero. Deca ro icui deca ro, ne chiya, quenun ihyan.

¹⁷ Tuhme chenun ama ndudo che chica vahchetero che rahn tuhca:

—Sahnguh che Dayá. Yahinó sahn. Ama yenó che va se.

4

Chundah ne, tumarande se Dihvo vo Jesucristo

¹ Chihno min ne, din Vaco Ndah yahn Dendiohs che cuahn Dihvo vo ama cuan, yahn nan che metah duhva, cava che tumarande chundah ihyan.

² Min quenan ye chete che o raco ro, ne hua cheh ye. Chihno min ne, chi cuico ye.

³ Tuhme chahn nda chundah, ne rahn se ri se ihyan:

—Ndete che Daya Dendiohs ndih ne, codin ne che tu che tuhchan ne, ndaconda pan.

⁴ Ate ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—A ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: “Ndiyu deman pan che rendotenan ihyan, te namin rendotenan ye ndudo yahn Dendiohs.”

⁵ Chihno min ne, quenda se ihyan nde tin yaco yahn yan Jerusalén.

⁶ Rahn se ri se ihyan:

—Ndete che Daya Dendiohs ndih ne, cava ne muhn, co ne nde ndiyahn, te a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca:

Chahcantiyon Dendiohs angel yahn ye che din ye cudadó ndih,

cava che hua dehva co yahn ne.

⁷ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—Namin ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: “Hua tumerende Dihve Dendiohs.”

⁸ Chihno min ne, quenda chundah me ihyan ama tin ico yaco, ne nahma se ihyan nducuahn vederihquentiyon che va iyehense.

⁹ Rahn se ri se ihyan:

—Ndete che cahntihya ne nan, ndeva ne yavenan ne, té nducuahn vederihquentiyon che tahchan ndih.

¹⁰ Ate ndahconan ye, ne rahn ye ri ye sahn:

—Cuavi nan, chundah, te a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: “Cuendeva yavenan Dihve Dendiohs. A ihyan min no codinehn yahn ye.”

¹¹ Tuhme chihcoman chundah me ihyan, ne nda ángel chinduco ye ihyan.

Canan Dihvo vo Jesucristo ntiyon yahn ye

¹² Cuahn che checadino Dihvo vo che quenun Juan vacoyahn ne, conahn ye estado yahn Galilea.

¹³ Ate hua quenan ye yan Nazaret. Tahque ndah ye ne, cuahn ye quenan ye yan Capernaum, yahn yahn Zabulon man, Neftali man.

¹⁴ Tihca chi cava che conahn nduhca che dirun ihyan profeta Isaías tuhca:

¹⁵ Yahn yahn Zabulon man, Neftali man, chihto yune che rahn nan vine man, tama lado yahn ico Jordán man, estado yahn Galilea, yan vaco ihyan tama naci6n man,

¹⁶ min ne, anduhneca ndete che man nan che vate ihyan.

Ate nda ro che anduhneca ndete che condihco dave nan ye.

Ihyan che vate ye min ne, cahnda yahn ye anduhneca ndete che a vate ye tah vederih.

Ate nda ro che anduhneca ndete che co dave yahn ye.

¹⁷ A nde tahn min canan Dihvo vo rahndudo ye, ne rahn ye:

—Cuento ino nchuhn nunde yahn ne, te Den-diohs, ihyan min che va ye vahchetero, a nun cuahn cahcantiyon ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, yahve ye cun ihyan che retah yahca cava che conduco ye ihyan

¹⁸ Ama yune ne, quechica Dihvo vo chihto vine yahn Galilea. Ndihero ye o ihyan retah yahca,

Simón Pedro man, dihno ye Andrés man. Ura min ne, rentihyon ihyan chahn yana chete vine me cava che cotaḥ ye yahca.

¹⁹ Tuhme raḥn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuhn vo conduco nchuhn u, ne ndotenan che din dama ne yahca ne, cacuahñ nchuhn cava che din dama ne ihyan, conduco ye u.

²⁰ Ndetahño chihcoman ihyan chahn yana yahn ye, ne cuahn ye nduco Dihvo vo.

²¹ Tah cuahn cana nan me ne, ndihchero ye o daya Zebedeo, Jacobo man, Juan man. Chenun ye chete barco nduco chida ye, rentahyon nan ye yana yahn ye. Namin yahve Dihvo vo ihyan,

²² ne ndetahño chihcoman ye chida ye man, barco me man, cuahn ye nduco Dihvo vo.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye ama yahn ihyan

²³ Chihno min ne, quechica Dihvo vo numacuahn yan yahn Galilea, ricuahn ye nduh cuan yaco yahn ihyan nación yahn Israel. Rahndudo ye nduhca che rihquentiyon Dendiohs ihyan yahn ye, ne redin ye che rendoyahn ihyan cah.

²⁴ Nde numachahte nación yahn Siria chetuhn ndudo yahn vederihno che redin ye, ne ama chengu ihyan ihyan cah yahn ye, ihyan che rih dihca ye man, ihyan che ndi cheche ye man, ne din Dihvo vo che ndoyahn ye. Namin ihyan che chenun vaco chihnga ihyan ne, ndetendaḥ Dihvo vo vaco chihnga chahn.

²⁵ Ama yahn ihyan chinduco ye ihyan, ihyan estado yahn Galilea man, ihyan estado yahn Judea man, ihyan yan Decápolis man, ihyan yan

Jerusalén mañ, ihyan che vate ye tama lado lco Jordán mañ.

5

Dihvo vo Jesucristo ne, cahndudo ye ama tingüete

¹ Cuahn che ndihchero Dihvo vo che ama yahn ihyan chenun ye min ne, cocha ye ama tingüete, chihnde ye. Tuhme ndo dama ihyan che ritahno ye ihyan nan ye,

² ne chicuahn ye ihyan chahn tuhca:

³ —Ihyan che ri ndache ye yahn che chendihco ye nunde ne, ndah ro yahn ye, te cuahtenan ye vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

⁴ Ihyan che ran ye ne, ndah ro yahn ye, te necah Dendiohs vedechahtino ihyan.

⁵ Ihyan che necun ye ne, ndah ro yahn ye, te cuahtenan ye iyehnse nduhca che necah Dendiohs ndudo yahn ye.

⁶ Ihyan che ama nahn ye che runecade cuahtenan ye ne, ndah ro yahn ye, te conan Dendiohs ihyan cava che conahn nduco ye.

⁷ Ihyan che renan vahino ye ihyan chenahn ne, ndah ro yahn ye, te conan vahino Dendiohs ihyan.

⁸ Ihyan che hua chendihco ye nunde ne, ndah ro yahn ye, te ndeva Dendiohs ihyan.

⁹ Ihyan che riyahve ye ihyan cava che ndo yan ye nduco vih ne, ndah ro yahn ye, te nedin daya Dendiohs ihyan.

¹⁰ Ihyan che redin tan ihyan nduco ye yahn che runecade vatechica ye ne, ndah ro yahn ye, te rihquentiyon Dendiohs ihyan.

11 'Ndah ro yahn nchuhn cuahn che cahma tan ihyan nduco ne man, din tan ye nduco ne man, ndere cahma nunde ye yahn ne man, yahn che ritahno ne u.

12 Cuahn che tihca cuahno co ne ne, co yeno ne, te ndeva Dendiohs nchuhn, cuahtenan ne vahchetero. A devano ne te a tihca chahno chi ihyan profeta che chahte ye a rahn me, din tan ihyan nduco ye.

Ejemplo yahn ima

13 'Ima ne, ama richihve, ate ndete che necan, che metah chihn dihne ne, ametah cochihve. Va che cahtera ihyan, condinun condinahno ye. Chemin che nahn che din nchuhn cudado vederihquentiyon che chenana cuma ne.

Ejemplo yahn yahn

14 'Nduhca che richihve yahn che ri ro dave nan ihyan muhn iyehne ne, tihca richihve nchuhn cava nducoyaca ihyan, te a devano ne vederihquentiyon yahn Dendiohs. Yan ne, rihco ihyan ama tin ico, te nahn ye che ndah co ro.

15 Namin cuahn che nahn yahn ihyan ama yahn ne, rihco ye nan che yaco cava che co ro dave nan ihyan che chenun ye chete vah. Hua rihco ndeh ye man ama cajon.

16 Namin nchuhn ne, nahn che runecade cuahtechica ne cava che cua cuande nducoyaca ihyan, ne ndeva ye yavenan Chida ne che va ye vahchetero.

Dihvo vo Jesucristo ne, cah cuande ye yahn ley che dirun Moisés

17 'Cuedevano nchuhn che ndá ndiyu cava che cuahcotáhn yahn ley che dirun Moisés man, ndudo che dirun ihyan profeta man, te cava che cah cuandé ihyan deh conahn.

18 Cuaco ráhn rí nchuhn te numanahn che metah cuihno vahchetero man, iyehnse man ne, hua condanan nde ama ndudo nan ley min. Nde nducuahn che hua nduh rignonun chihve che rahco ihyan ne, va che conahn.

19 Chemin che adecoduhno ihyan che cahnevi ye ama nan vederihquentiyon yahn, andahre hua nduh rignonun chihve che rahco ye, ne tihca cacuahn ye ihyan chenahn ne, ihyan min ne, hua nduh rignonun chihve ye vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs. Ate ihyan che dinahn ye nducuahn, ne tihca cacuahn ye ihyan chenahn ne, ama rignonun chihve ye vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

20 Ráhn rí nchuhn te ndete che hua nde tahque runecade cuahtechica ne che co sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man ne, nde hua co cuahtenan ne vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua nahn che co tan ihyan

21 'Nchuhn ne, a devano ne te ihyan ndico yahn ne chicuahn ye tuhca: "Hua cahne ihyan, te adecoduhno ihyan che cahno ye vih ne, va che co ye castigo."

22 Ate u ne, ráhn rí nchuhn te adecoduhno ihyan che co tan ye nduco ihyan chenahn ne, va che co ye castigo. Adecoduhno ihyan che cahva ye

nduco ihyan chenahn ne, va che ndo dama ihyan ndinan, din ye castigo ihyan. Adecoduhno ihyan che cahma ye co ye tama ca ihyan che nahn dave yahn ne, cahnda yahn ye, te nduco nunde min ne, codin che conun ye van ruchiyahn.

²³ 'Chemin che rahn ri nchuhn te andahre a nda ne nan ta nduco vedino che cah ne Dendiohs, ate ndete che ura min nta tin ne che va nunde yahn ne nan ihyan ne,

²⁴ cuihco ndah ne vedino me chihto nan ta, ne dinoca cahne ne ndaca ne che nchahco nunde ihyan min, cuenedin ndah ne ndudo nduco ye. Tuhme co cah ne vedino yahn ne.

²⁵ 'Me ndete che va ihyan che nahn caça nunde ye yahn nchuhn ne, codin nun ino ne cuenedin ndah ne ndudo nduco ye numanahn che metah caça nunde ye yahn ne, te ndete che hua ne, cahco ye nchuhn tah intiyahn. Intiyahn ne, cahcantiyon ye policia che tihyon se nchuhn vacoyahn,

²⁶ ne cuaco rahn ri nchuhn te min cuahtenun ne nde cuihno nedihve ne nducuahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ndere cuahtenan ihyan nduco ndahta che hua nihnevaco nduco ye

²⁷ 'Nchuhn ne, a devano ne te ihyan ndico yahn ne chicuahn ye tuhca: "Hua ndere conen nduco ndahta che hua nihnevaco ndoque."

²⁸ Ate u ne, rahn ri nchuhn te adecoduhno ihyan che ndihchero ye ama ndahta, ne ndedecadino ye che nahn conan ye nduco te ne, nduco chemin a quendihco ye nunde nduco te nan Dendiohs, te anduhneca ndete che a quenah ye nduco te.

29 'Ndete che cava ama ndutinān nchuhn adeche denda ne, cuahtendihco ne nunde ne, hua tumacāh ne yahn. Codin ne cuande anduhneca ndete che a tico ne chacondāh ne, te tahque ndah che conda ama ndutinān ne yodemin ca che cuahtenun ne vān ruchiyāhn.

30 Ndete che cava ama tah nchuhn adeche denda ne, cuahtendihco ne nunde ne, hua tumacāh ne yahn. Codin ne cuande anduhneca ndete che a chihca ne chacondāh ne, te tahque ndah che conda ama tah ne yodemin ca che cuahtenun ne vān ruchiyāhn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ndahcā che tehche ihyan ndahta yahn ye

31 'Nchuhn ne, a devano ne te chicuahn ihyan ndico yahn ne tuhca: “Adecoduhno ihyan che nahn tehche ye ndahta yahn ye ne, va che dirun ye ama caça, cah ye tahn nan che cahco ro ye che a ntehche ye tahn.”

32 Ate u ne, rāhn rí nchuhn te co tehche ihyan ndahta yahn ye atenān ndete che conan te nduco tama chāhn, te ndete che ndere tehche ye tahn ne, cuahn che cuhnde te nduco tama se ne, a mān ye quendihco ye nunde. Namin adecoduhno ihyan che cahnevāco ye nduco ama ndahta che ntehche inchāhn te tahn ne, condihco ye nunde.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua nti-hyon yan ihyan Dendiohs cuahn che cah ye ndudo yahn ye

33 'Nchuhn ne, a devano ne te chicuahn ihyan ndico yahn ne tuhca: “Hua ndere cah ndudo

yehn Dihve Dendiohs, te va che dinehn nducuahndudo yehn che cah.”

³⁴ Ate u ne, ráhn rí nchuhn te hua cah ne ndudoyahn ne, ntihyon yan ne Dendiohs. Namin huan tihyon yan ne vahchetero, te min quenan ye rihquentiyon ye.

³⁵ Nde hua ntihyon yan ne muhn iyehanse, te quenan ye numachahte. Nde hua ntihyon yan ne Jerusalén, te yan yahn ye.

³⁶ Nde hua ntihyon yan ne tin ne, te nde ama yudo tin ne ne, metah vederihquentiyon yahn ne che cahcantiyon ne che ndacorun color yahn.

³⁷ Cuahn che cah ne ndudo yahn ne ne, huan tihyon yan ne nde ama nan dehtenduh. Ama no ndudo cahma ne, a tihca, a o hua tihca, te che rentihdenan ca ne ndudo cava che cotahno ihyan ne, chundah rihquentiyon se chemin.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che huan dahconan ihyan yahn vih nduco vedetan

³⁸ 'Nchuhn ne, a devano ne te chicuahn ihyan ndico yahn ne tuhca: “Adecodehno nunde che din ihyan ne, a nunde min no va che nuhnde menun yahn ye.”

³⁹ Ate u ne, ráhn rí nchuhn te hua dama co ne nduco ihyan che din tan ye nduco ne. Ndete che va ihyan che cuahn ye ama lado vaconan ne ne, ndotenan che dama co ne nduco ye ne, cuahnecon ne che cuahn ye tama lado.

⁴⁰ Ndete che va ihyan che caca nunde ye yahn ne, nahn cahnevi cahteca ne ne, cah ne nde cahteca tu yahn ne ihyan.

⁴¹ Ndete che tahn nun sandado nchuhn yune, cahcantiyon se che quendehde ne chede yahn se nduhneva che rihquentiyan ley ne, nde chuhnan ca cuiquendehde ne yahn se.

⁴² Adecoduhno ihyan che caca ye dehtenduh yahn nchuhn, a nahn yahn ye, o nahn tumanan no ye ne, cah ne ihyan.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che din yahino ihyan ihyan che tan ye nduco ye

⁴³ 'Nchuhn ne, a devano ne te chicuahn ihyan ndico yahn ne tuhca: "Codin yahine ihyan che yahino ye di, ne codin tan nduco ihyan che redin tan ye ndoque."

⁴⁴ Ate u ne, rahn ri nchuhn: Codin yahino ne ihyan che rendihche tan ye nchuhn man, cuica ne Dendiohs che din ye che ndah nduco ihyan che rahva ye yahn ne man, ihyan che rihya ye nchuhn man, ihyan che redin tan ye nduco ne man.

⁴⁵ Ndete che tihca din nchuhn ne, dama ri ne nduco Chida ne che va ye vahchetero, te ihyan min ne, redin ye che rendihco dave yahn yahn man, redin ye che ran co man, cava che ndah yahn ihyan che ndah ihyan ye man, ihyan che duhtuno ihyan ye man.

⁴⁶ Ndete che atenan ihyan che yahino ye nchuhn din yahino ne ne, ¿dehra cochihve yahn ne?, te nde sahn rica tume cade iyo tihca redin se.

⁴⁷ Namin ndete che atenan combiero yahn ne necah ne Dendiohs ihyan ne, ¿dehra cochihve yahn ne?, te nde ihyan che hua devano ye che va Dendiohs tihca redin ye.

⁴⁸ Nchuhn ne, nahn che runecade ne nduhca che runecade Chida ne che va ye vahchetero.

6

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye nduhca che redin yahn che din ihyan vedevahino

¹ Cuihco nchuhn cudadō che hua din ne dehtenduh che ndah atenān cava che ndihchero ihyan, te ndete che cava che ndeva ihyan yavenān ne che tihca din ne ne, nde hua cochihve yahn ne nan Chida ne che va ye vahchetero.

² Chemin che cuahn che din ne vedevahino ne, co din ne cuande che hua cadino nde ama ihyan. Hua dama co ne nduco sahn che o nan o chende se che redin se vedevahino nan nducoyaca ihyan, chete yaco man, cuahn yune man. Sahn chahn ne, tihca redin se cava che ndonan ihyan sahn, ate cuaco rahn ri nchuhn te nde hua cochihve yahn se nan Dendiohs che tihca redin se.

³⁻⁴ Ndaconan rahn ri nchuhn te cuahn che din ne vedevahino ne, co din ne cuande che hua cadino nde ama ihyan, cava che Chida ne che rendihche ye nducuahn che redin ne ne, ndahco menun ye yahn ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye ihyan nduhca che covah ye

⁵ Nchuhn ne, cuahn che covah ne ne, hua din ne nduhca che redin sahn che o nan o chende se che renan ino se rahtendi se revah se chete yaco man, cuahn yune man, nan che co ndihchero nducoyaca ihyan sahn. Cuaco rahn ri nchuhn te nde hua cochihve yahn se nan Dendiohs che tihca redin se.

⁶ Cuahn che covah nchuhn ne, codin ne cuande che hua van yahn ihyan. Tahque ndah che deman ne covah ne chete vah nan che deman Chida ne cahnevan ye. Cuedevano ne te rendihchero ye nchuhn, ne ndahco menun ye yahn ne.

⁷ 'Cuahn che covah nchuhn ne, hua din ne nduhca che redin ihyan che hua devano ye che va Dendiohs. Ama ndeh revah ye nan dehtenduh che redin ye dendiohs yahn ye, te rahco ye te nduco che ama ndeh revah ye ne, cahnevan dendiohs yahn ye.

⁸ Hua dama co ne nduco ye nan che revah ne, te Chida ne ne, nde ura che ametah cacā ne ihyan ne, a devano ye nducuahn dehtenduh che rendotenan ne.

⁹ Chemin che covah nchuhn tuhca:
Chida nuhn che va ne vahchetero,
Rica nuhn ndih che din ne che ndeva nducoyaca
ihyan yavenan ne, co devano ye che metah
nde ama nunde nan ne.

¹⁰ Rica nuhn ndih che cuanan cahcantiyon ne nuhn.

Nahn nuhn che dinahn ihyan iyehnse vederihquentiyon yahn ne nduhca che redinahn angel che vate ye vahchetero.

¹¹ Cuete ne che cheh nuhn man ro cuh.

¹² Cuenchahco ne nunde yahn nuhn nduhca che renchahco man nuhn yahn ihyan che redin tan ye nduco nuhn.

¹³ Cuendedevahn ne nuhn tah chundah, hua cuah-necun ne che tumarande se nuhn.

Tihca, te a ndih che rihquentiyon ne cuahn dama. Ama yudo vederihquentiyon quenān cuma ne. Tihca co.

14 'Cuedevano nchuhn te ndete che nchahco ne yahn ihyan che redin tan ye nduco ne ne, namin Chida ne che va ye vahchetero nchahco ye nunde yahn ne.

15 Ate ndete hua nchahco ne yahn ihyan ne, namin Chida ne che va ye vahchetero ne, hua nchahco ye yahn ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye ihyan nduhca che cuahte ye yahte

16 'Nchuhn ne, cuahn che cuahte ne yahte ne, hua din ne nduhca che redin sahn che o nan o chende se. Sahn chahn ne, ndih ran vaconan se cava che cadino ihyan che vate se yahte. Cuaco rahn ri nchuhn te nde hua cochihve yahn se nan Dendiohs che tihca redin se.

17 Cuahn che cuahte nchuhn yahte ne, cuahco nan ne man, cuih ne caa tin ne man,

18 cava che nde hua cadino ihyan che vate ne yahte. Chida ne a devano ye, te rendihchero ye nchuhn, ne ndahco menun ye yahn ne.

Ejemplo yahn vedecuihca

19 'Hua cuahcoran nchuhn cava vedecuihca che a chemin no din dama ne. Hua regu, te rine iteduhn man, reh dache man, renda sahn duco, riquenda se man.

20 Tahque ndah ne, codin nun ino ne cava che cuahtenan ne vahchetero, te chemin ne, anduh-neca ama vedecuihca che hua redetoh iteduhn man, hua reh dache man, hua riquenda sahn duco man.

21 Nahn che tihca din nchuhn. A devano ne te nan che va vedecuihca ne, a yahn chemin no che rendedecadino ihyan.

Ejemplo yahn ndutinan ihyan

22-23 'Ndutinan nchuhn ne, nduhca ama yahn che richihve yahn ne che ri ro nan ne. Ndete che ndah ndutinan ne ne, ndah ro nan ne. Ate ndete che hua ne, anduhneca ndete che man nan che vate ne. Atihnoca vederendedecadino yahn ne, te ndete che cochihve ne, conahn ndah ne vederihquentiyon yahn Dendiohs. Ate ndete che cuahcotahn ne vederihquentiyon yahn ye ne, hua cochihve vederendedecadino yahn ne, ne anduhneca ndete che ama man nan che vate ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che a Dendiohs va che din yahino ihyan ndiyu vedecuihca

24 'Nde ama ihyan ne, hua co cuahtenan cuma ye o dihve ye damandahn, te din yahino ye ama, ne cahcoman ye tama, o dinahn ye yahn ama, ne cuahcotahn ye yahn tama. Atihnoca nchuhn, te hua co din yahino ne Dendiohs ndete che yahino ne vedecuihca.

Dendiohs ne, redin ye cudado ihyan yahn ye

25 'Rahn ri nchuhn: Hua cuahcoran ne deh cheh ne man, deh cuh ne man, ti ndaca ne tino che cuahtenun ne man. A Dendiohs che deco ye nchuhn iyehense, ne te ye che cheh ne man, tino che cuahtenun ne man.

26 Cua cuande nchuhn. Yahda ne, andahre hua rendotenan che din te nduhca che redin ihyan che rino ye ndata man, rentumanan ye ndute ndata man, rih ndah ye man, ate Chida ne che va ye vahchetero ne, redin ye che rendaca te che reh te. Cuedevano ne te tahque redin ye cudado nchuhn che co ite chahn.

27 Nde ama nchuhn, andahre ama ndedecadino ne, ate hua co din man ne che cuihta ne man metro.

28 'Nde hua redin yahn che ndedecadino nchuhn ti ngua ne tino che cuahtenun ne. Cua cuande ne. Nanda ne, hua rendotenan che din nduhca che redin ihyan che redin ye ntiyon man, riya ye tino man,

29 ne rahn ri nchuhn te nde rey Salomón andahre ama chahte vederihquentiyon quenan cuma ye, ate tahque ndah chan ro nanda che co tino che quenun ye.

30 Nchuhn che ndeh rendedecadino ne cava ne, nducote redin Dendiohs che ama ndah chan ro nanda andahre ama o ro ra regu, cuedevano ne te tahque redin ye cuado nchuhn.

31 Chemin che hua nahn che ama ndedecadino ne deh cheh ne man, deh cuh ne man, ti ngua ne tino yahn ne man.

32 Ihyan che nde hua devano che va Dendiohs ne, ama rendedecadino ye yahn dehtenduh chemin chan. Ate nchuhn ne, va Chida ne vahchetero che redin ye cuado nchuhn, ne a devano ye yahn dehtenduh che rendotenan ne.

33 Menan vihca cuahnecun ne che cahcantiyon ye nchuhn man, runecade cuahtechica ne nduhca che nahn ye man, ne te ye nducuahn dehtenduh chemin chan che rendotenan ne.

34 Chemin che hua ndedecadino nchuhn taça cuahno co ne caviyan deman, te queri ama ro ne, va vederahn yahn ne, ne hua redin yahn che cuahcoran ne taça cuahno co ne.

7

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ndahchenan ihyan vih

¹ Hua ndahchenan nchuhn ihyan cava che hua din Dendiohs castigo nchuhn.

² Nduhca che ndahchenan ne ihyan ne, tihca cua cuande Dendiohs nchuhn, din ye castigo nchuhn.

³ Ndete che ndahchenan ne ama ihyan yahn dehtenduh che hua ndahca redin ye, ate nde hua retumacadino ne che va dehtenduh che tahque chihnga redin man ne ne, anduhneca ndete che ama vihto quenun ndutinan ne nde hua retumacadino ne yahn, ate rendahchenan ne ihyan che quenun ama yaca ndutinan ye.

⁴ Ndete che yahve ne ama ihyan che hua ndahca redin ye cuahn che nde tahque chihnga redin man ne ne, anduhneca ndete che cahma ne co ne ihyan che tendah ne yaca che quenun ndutinan ye cuahn che quenun ama vihto ndutinan man ne.

⁵ Ndete che tihca din nchuhn ne, o nan o chende ne. Nahn che dinoca cahcoman ne dehtenduh che tahque chihnga redin ne, tuhme conan yahn ne che yahve ne ihyan che cahcoman ye dehtenduh che hua ndahca redin ye.

Ejemplo yahn yahna man, cuche man

⁶ Nde hua redin yahn che ndere yahve nchuhn ihyan che cheche chedave yahn ye cava che nevah necun ye ndudo ndah yahn Dendiohs, te denan co tan ye nduco ne man, duche rino ye ndudo me man. Ndete che ndere yahve ne ihyan

chemin chan ne, anduhneca ndete che cah ne dehtenduh che ndah yahna, ne denan co tan te, cua te nchuhn man, anduhneca ndete che cahnetave ne tu diyahn nan cuhe, ne condinun condinaho te man.

Ejemplo nduhca che covah ihyan, caca ye Den-diohs dehtenduh che nahn ye

7-8 'Cuica nchuhn dehtenduh che nahn ne Den-diohs, ne te ye nchuhn. Tihca, te anduhneca che redin man ne. Cuahn che rica ne dehtenduh combiero yahn ne ne, rete ye. Cuahn che renuhn ne dehtenduh ne, renda ne. Cuahn che riyahve ne chende vaco ihyan ne, renahne ye.

9 'Nde ama nchuhn ne, hua rahcotahn ne yahn daya ne cuahn che rica che cheh. Ndete che rica pan ne, hua rihquino ne recah ne tu.

10 Ndete che rica yute yahca ne, hua recah ne ama cu.

11 Nchuhn ne, andahre duhtuno ihyan ne ne, recah ne dehtenduh che ndah daya ne. Rahn ri nchuhn te Chida ne che va ye vahchetero ne, nde tahque nun te ye dehtenduh che ndah cuahn che caca ne ihyan.

12 'Codin nchuhn che ndah nduco ihyan nduhca che nahn ne che din ye nduco ne, te tihca rihquentiyon nan ley che dirun Moises man, libro che dirun ihyan profeta man.

Ejemplo yahn chendevah che tuhco

13-14 'Andahre ama vahche cuahno nchuhn, ate codin ne fuerza cahcoman ne vedeyeno yahn man ne, codinahn ne vederihquentiyon yahn Den-diohs, cava che co tuno ne vahchetero. Rahn ri nchuhn te neve ra ihyan che tuno ye min, ne

anduhneca ndete che ama tuhco chendevah nan che conda ye man, ama vahche yune nan che chuh ye man. Me ihyan che riquendi ye vedeyeno yahn man ye ne, ama yahn ye. Ihyan chahn ne, anduhneca ndete che ama chahte chendevah nan che renda ye man, ama ndahca yune nan che rechuh ye man, ate cuahn che cuhnde cade yahn ye ne, co ye castigo, cuahtenun ye van ruchiyahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye tathan ihyan sahn che redin ca che Dendiohs dechuh ye sahn

¹⁵ 'Rahn ri nchuhn che cahco ne cudado yahn sahn che redin ca se che Dendiohs dechuh ye sahn. Sahn chahn ne, redin ca se che ama necun se, ate ama duhtuno ihyan se.

¹⁶ Nchuhn ne, cahco ne cudado nducuahn che redin se, ne tumacadino ne duh ihyan se. A devano nchuhn te ndiyu nan yahn yan che ri uva, nde huane nan chano yan che ri higo.

¹⁷⁻¹⁸ Yahn ndata che ndah ne, ndah ndute yahn, ne yahn che hua ndah ne, hua ndah ndute yahn.

¹⁹⁻²⁰ Atihnocā sahn chahn, te nan ntiyon yahn se ne, tumacadino nchuhn ndete che numa cuaco vatechica se o rihncheh se. Nducuahn yahn che hua ndah ndute yahn ne, rihca ihyan, rihquiyahn ye. Atihnocā sahn chahn, te va che co se castigo, cuahtenun se van ruchiyahn.

Rahn Dihvo vo Jesucristo te hua nducoyaca ihyan co cuahtenan ye vahchetero

²¹ 'Hua nducoyaca ihyan che rahn ye yahn che Dihve ye u, cuahtenan ye vahchetero, te

atenan ihyan che dinahn ye vederihquentiyon yahn Chidá, ihyan min che va ye vahchetero.

²² Cuahn che cuhnde cađe yahn nducoyaca ihyan ne, ama yahn ihyan cahma ye yáhn: “Dihve nuhn, nuhn ne, din nuhn ntiyon yahn ne, nti-hyon yan nuhn ndih, ne nduco chemin ndetenda nuhn vaco chihnga man, din nuhn ama ndeh nan vederihno man.”

²³ Ate cahmá có sahn chahn: “Ndiyu ihyan yáhn nchuhn. Cuahn ne ama lado. Nchuhn ne, duhtuno ihyan ne.”

Ejemplo yahn name yahn vah

²⁴ 'Adecoduhno ihyan che rihcovan ye ndudo che tuhchan che ricuáhn, ne dinahn ye ne, ihyan min ne, nduhca ama ihyan che vivo ye che chihno ye vaco ye, chihco ye name yahn nan yava.

²⁵ Chihno min ne, ama chi yudo, chan co nahn man, chihta ico man, chano yune man. Chuh nune nan nti vah me, ate hua dehva chi yahn, te chiche nti nan yava.

²⁶ Me adecoduhno ihyan che rihnevan ye ndudo che tuhchan che ricuáhn, ne hua dinahn ye ne, ihyan min ne, nduhca ama ihyan tundo che chihno ye vaco ye man yahndute.

²⁷ Chihno min ne, ama chi yudo, chan co nahn man, chano yune man, chihta ico man. Chuh nune nan nti vah me, ne quenda.

²⁸ Cuahn che chihno chicuahn Dihvo vo ne, ama chahn ino ihyan,

²⁹ te numacuahn vederihquentiyon yahn Den-diohs chicuahn ye, ndlyu nduhca che ricuahn sahn devano ley che dlrún Moisés.

8

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ama sahn che ndi se cah che rechā yute

¹ Cuahn che ndaconan Dihvo vo che chahn ye tingüete me ne, ama yahn ihyan nduco ye.

² Ura min ndā ama sahn che ndi se cah che rechā yute, chehntihya se nan ye, ne rahn se ri se ihyan:

—Dihvé, ndete che nahn ne ne, co din ne che ndoyáhn.

³ Tuhme nahn tah ye sahn, ne rahn ye:

—Taça hua. Náhn. Man ne, a ndoyehn.

Ndetahno che rahn ye tihça ne, ndoyahn se.

⁴ Tuhme rahn ye ri ye sahn:

—Culhque cudado. Hua cahme nduco nde ama ihyan taça chi che ndoyehn. Tahque ndah ne, cuehn nan chidocuyan, ndihchero ye di, ne cah vedino nduhça che chihquentiyon Moisés çava che co devano nducoyaca ihyan che a ndoyehn.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn sahn deçahya yahn ama capitán

⁵ Cuahn che chenda Dihvo vo yan Capernaum ne, ama capitán yahn Roma, chica se favor ihyan,

⁶ ne rahn se:

—Dihvé, sahn deçahya yáhn ne, ndi cheche se, ametah cocha se.

⁷ Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Cuhn vo ndoque, dín che ndoyahn se.

⁸ Ate rahn sahn capitán me ri se ihyan:

—Dihvé, hua denduh ne ndih çava no u, te u ne, ndiyu ihyan che redin yahn che çahn ne ndevacó. Nduco ama ndudo che çahma ne ne, ndoyahn sahn deçahya yáhn.

⁹ Tihc̄a, te namin u ne, va ihyan che nte ye vederihquentiyon quenan cumá, ne vate sandado yáhn. Cuahn che rihquentiyón ama se che cahn se ne, rahn se. Cuahn che rihquentiyón tama che chi se ne, rechi se. Adecoderno che rihquentiyón sahn decahya yáhn ne, redinahn se.

¹⁰ Ama cuahn ino Dihvo vo che tihc̄a rahn se, ne rahn ye nduco ihyan che nduco ye:

—Cuaco rahn rí nchuhn te nde van ihyan nación yahn Israel ne, hua ndacá nde ama ihyan che ama ritahno ye nduhc̄a sahnguh.

¹¹ Rahn rí nchuhn te ama yahn ihyan nu-machahte iyehense conduco ye Abraham man, Isaac man, Jacob man, cuahtenan ye nduco vih vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

¹² Ate ihyan che tahque redin yahn che cuahtenan ye vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs ne, ndotenan che cuahtenan ye min ne, dechuh Dendiohs ihyan cuahn chevah nan che man, ne min cuahtenun ye, cuaco ye man, cheh dihyon ye man.

¹³ Tuhme rahn ye ri ye capitán me:

—Conahn ndevaque, ne nduhc̄a che chitehne ne, tihc̄a conahn ndoque.

Me sahn decahya me ne, a ura min no ndoyahn se.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn indahn Pedro

¹⁴ Ama yune ne, chahn Dihvo vo Jesucristo ndevaco Pedro, ne indahn Pedro ne, quendite ye, ndi ye cah ihno.

15 Nahn t̄ah ye t̄ah ihyan min, ne ndoyahn ye, chavi cah ihno me. Tuhme necuan ye, ne c̄ah ye, cheh ihyan chahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ama yahn ihyan cah

16 Ro min, cuahn che chi d̄ah ne, ama yahn ihyan nd̄a ye n̄an Dihvo vo, nda ye ihyan cah m̄an, ihyan che chenun vaco chihnḡa ihyan m̄an. Dihvo vo ne, nduco ama ndudo no ndetend̄ah ye vaco chihnḡa chahn. Namin din ye che ndoyahn ihyan cah chahn.

17 Tihc̄a chi c̄ava che conahn nduhc̄a che dirun ihyan profeta Isaías tuhc̄a: “M̄an ye cahnevi ye cah yahn ihyan.”

Sahn che nahn conduco se Dihvo vo Jesucristo

18 Cuahn che ndihchero Dihvo vo che ama yahn ihyan nduco ye ne, chihquentiyon ye ihyan apóstol yahn ye che cuahtenun ye chete ama b̄arco, chuh ye nduco vih t̄ama l̄ado viche yahn vine yahn Galilea.

19 Ura min ama sahn devano ley che dirun Moisés chahn nd̄a se n̄an Dihvo vo, ne r̄ahn se ri se ihyan:

—Ihyan Ricuahn, nahn conducó ndih adecotino che c̄ahn ne.

20 Ndahconan ye, ne r̄ahn ye ri ye sahn:

—Yuhne ne, va ive v̄aco te, ne ȳahda ne, va n̄an che rahte te, ate u che rinducó nducoȳaca ihyan ne, metah nde n̄an che condité.

21 Tuhme t̄ama sahn che rinduco se ihyan ne, r̄ahn se ri se ihyan:

—Dihvé, cuahnecun ne che conán nan chidá nde nda ro che coh ye. Cuhché ihyan, tuhme conducó ndih.

²² Ate ndahconan Dihvo vo yahn se:

—Di ne, nahn che condoque u. Hua ndedecadine ça va chemin. Ihyan che anduhneca ndete che a ndih ye nan Dendiohs ne, ihyan chahn co cuhche ye tenahn yahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, chihco dihn ye yuhne tan

²³ Chihno min ne, chenda Dihvo vo chete barco me nduco ihyan apóstol yahn ye, cuahn ye nduco vih.

²⁴ Ura min canan rano yuhne tan, ama rendedecuan nune nan vine me nde a renda chete barco me. Me Dihvo vo ne, quiyado ye.

²⁵ Tuhme ndedetuhche ihyan apóstol chahn ihyan, ne rahn ye:

—Dihve nuhn, ¡cuendedevahn ne nuhn!, te cuehchenun nuhn van nune.

²⁶ Ndahconan Dihvo vo:

—¿Dehco che ama vah nchuhn? ¿Taca che hua numa ino ne ritahno ne?

Tuhme necuan ye, chihco dihn ye yuhne me man, vine me man, ne nuhnde dihn.

²⁷ Nduco neve se van ihyan chahn, ne rahn se:

—¿Duhra ihyan cuh che nde yuhne man, nde vine man, redinahn che rihquentiyon ye?

O sahn yan Gadara che chenun vaco chihnga sahn

²⁸ Cuahn che nda Dihvo vo tama lado viche yahn vine me, yahn yahn yan Gadara ne, nda o sahn che chenun vaco chihnga sahn, che chica se van yayan nan che chenun tenahn. Ama redin tan se che nde

ama ihyan hua rihquino ye chuh ye yune nino nan che chenun se.

²⁹ Ama yudo nan se rahn se:

—Jesús, Daya Dendiohs, ¿dehco che renun mendahn ne yune yahn nuhn? ¿Taca che cochi ne din ne che chuhrihn nuhn?, te ametah nda ro yahn.

³⁰ Nino min ne, redin ihyan cudado ama yahn cuche.

³¹ Vaco chihnga chahn ne, chica favor Dihvo vo, ne rahn ri ihyan:

—Ndete che ndetendah ne nuhn ne, cuahnecon ne che conda nuhn cuche sih.

³² Rahn Dihvo vo ri ye vaco chihnga chahn:

—Cuahn nchuhn.

Tuhme ndiquendah vaco chihnga chahn sahn, ne chenda cuche chahn. Nducoyaca cuche chahn ne, cochahn te rano te nan ndava, cheranun te chete vine me, chihno chih te.

³³ Sahn che redin cudado cuche chahn ne, ama dihya se chi, ne conahn se rano se cuahn viyan me. Nda se min ne, neco se ihyan nduhca che chihno chih cuche chahn man, deh chi yahn sahn che chenun vaco chihnga chahn man.

³⁴ Tuhme chahn nducoyaca ihyan yan nan che quenun Dihvo vo, ne chica ye favor ihyan che ndaca ye min, nahn ye.

9

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ama sahn che ndi cheche se

¹ Chihno me min ne, chenda Dihvo vo chete barco, tuche ye vine me, nta ye yan vaco ye.

² Min nda ihyan nan ye, nda ye ama sahn che ndi cheche se quendite se nan yundo. Cuahn che ndihche Dihvo vo nduhca che ritahno ihyan chahn ne, rahn ye ri ye sahn che ndi cheche me:

—Dayá, hua dehve rahque, a ndaque vederenchahco cava nunde yehn.

³ Min chenun van ama o sahn devano ley che dirun Moisés, ne rendedecadino se: “Sahn tih ne, ducherino se Dendiohs che tihca rahn se.”

⁴ Ndetahno checadino Dihvo vo che tihca rendedecadino sahn chahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—¿Dehco che chihnga rendedecadino nchuhn?

⁵ Ndete che cahma có sahnguh: “A nchahcó nunde yehn” ne, nde hua co devano ne ndete che va vederihquentiyon yahn, o hua. Ate ndete che cahma có sahn: “Cuenecuen, ne cuique” ne, co devano ne.

⁶ Chemin che cava che cadino ne che u che rinducó nducoyaca ihyan ne, quenán cumá vederihquentiyon che nchahcó nunde yahn ihyan ne, condihche ne.

Tuhme rahn ye nduco sahn che ndi cheche me:

—Cuenecuen, cotañ yundo yehn, conahn ndevaue.

⁷ Ndetahno necuan sahn min, ne conahn se ndevaco se.

⁸ Nducoyaca ihyan che chenun ye min ne, dihya ye chi, ne ndeva ye yavenan Dendiohs yahn che necah ye vederihquentiyon min Dihvo vo cava che ndah yahn ihyan iyehñse.

Dihvo vo Jesucristo ne, yahve ye Mateo che conduco ye ihyan

⁹ Cuahn che chica Dihvo vo min, cuahn ye ne, ndihchero ye ama ihyan che duche ye Mateo. Ihyan min ne, quenan ye ntiyon che rica ye tume cade iyo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Cuhn vo, condoque u.

Tuhme necuan Mateo, cuahn ye chinduco ye ihyan.

¹⁰ Ama yune ne, reh Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye. Namin nduco ama yahn sahn rica tume cade iyo man, yahn ca sahn nunde man, vate se reh se nduco ye.

¹¹ Ndihchero ama o sahn fariseo, ne rahn se ri se ihyan apóstol chahn:

—¿Dehco che tihca redin Ihyan Ricuahn yahn nchuhn che reh ye dama nduco sahn rica tume cade iyo man, sahn nunde chenahn man?

¹²⁻¹³ Chihnevan Dihvo vo che tihca rahn se, ne rahn ye ri ye sahn:

—Ihyan cah che rendotenan ye sahn doctor, ndiyu ihyan che hua cah ye. Atihnocá u, te ndá cava che conán ihyan nunde, nto ino ye nunde yahn ye, ndiyu cava ihyan metah nunde yahn ye che rahco ye. Che va che din nchuhn ne, cuahn ne dinahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs che tuhca: “Tahque náhn che cuahtenan cuma nchuhn vedevahino che co che cahno ne ite, co te vedino nán.”

Tumerune ihyan Dihvo vo Jesucristo yahn yahte

¹⁴ Ura min ne, ndá ama o ihyan che rinduco ye Juan Bautista, ne rahn ye ri ye Dihvo vo:

—Nuhn nduco sahn fariseo cuahn dama rahte nuhn yahte. ¿Dehco che ihyan che rinduco ye ndih hua rahte ye yahte ne?

15 Ndahconan Dihvo vo yahn ye:

—Ihyan che rinduco ye sahn rihnevaco ne, hua rahteran ye. Ate ndete che quenda ihyan sahn ne, cuahteran ye. Atihnocā ihyan che rinduco ye u, te man ro cuh ne, metah deh cuande che cuahte ye yahte. Ate cuahn che nda ro che quenda sahn nunde u ne, tuhme che cuaco, cuahte ye yahte.

Ejemplo yahn tino ndico nduco ima ndico

16 Hua redin yahn che ndahchetahn vo costum-bre ndico nduco vederihquentiyon ra. Nde ama ihyan hua renecahn ye ama ndi tino ra nan tino ndico, te ndete che tihca din ye ne, ndeva doh tino ra me, ne nde tahque co chahte nan nte yahn tino ndico me.

17 Namin nde ama ihyan hua rih ye vino ra chete ima ndico, te ndete che tihca din ye ne, condan ima ndico me, cora vino me, ne conda nduh che o. Chemin che va che cuh ihyan vino ra chete ima ra cava che hua dehva co yahn.

Tahn daya Jairo man, tahn ndahta che nahn tah te tino yahn Dihvo vo Jesuscristo man

18 Numanahn che rente ca Dihvo vo nduco ihyan chahn ne, nda ama sahn ndinan. Chehntihya se nan ye, ne rahn se ri se ihyan:

—Tahn dayá ne, a chih te cade menan lihn. Cuhn vo nduco ne, nahn tah ne tahn, ne ndaconan conan te.

19 Tuhme necuan ndi Dihvo vo, ne cuahn ye nduco se nduco ihyan apóstol yahn ye.

20 Ura min nda ama tahn ndahta che a ri ndichio nduyo che cah te, rendora te yun ro ro. Chahn nda te cuahn vedame Dihvo vo, ne nahn tah te tino yahn ye.

²¹ Tihca din te, te ndedecadino te: “Mare tino yahn ye nahn t̄ah, ne ndoyáhn.”

²² Ndaconan ye ndihchero ye t̄ahn, ne r̄ahn ye:
—Dayá, hua dehve rahque. Nducote chitehne ne, a ndoyehn.

A ura min no ndoyahn te.

²³ Cuahn che nda Dihvo vo vaco sahn ndinan me ne, ndihchero ye che a chenān sahn retive ndo ran man, ama ndito ihyan rah ran ye man.

²⁴ R̄ahn ye ri ye ihyan chahn:
—Conahn nchuhn, te t̄ahn dihn ne, hua dehve ndih te, quiyado te.

Ate chihton nan ihyan chahn ihyan.

²⁵ Chihquentiyon ye che ndiquendaḥ vah ihyan chahn, tuhme chenda ye nan che quendite t̄ahn dihn me. Chetaḥ ye t̄ah te, ne necuan te.

²⁶ Nducoyaca ihyan che vate ye numachahte yahn min ne, checadino ye yahn vederihno min.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che chi ro nan o sahn nan ve

²⁷ Cuahn che conahn Dihvo vo ne, cuahn o sahn nan ve cuahn vedame ye rah se:

—Daya David, jconan vahino ne nuhn!

²⁸ Cuahn che nta ye, ndonda ye chete vah ne, chenda vah sahn nan ve chahn, chahn nda se nan ye, ne tumerune ye sahn:

—¿A ritahno nchuhn che co din che co ro nan ne ne?

Ndahconan se yahn ye:

—Dihve nuhn, ritahno nuhn che co din ne che co ro nan nuhn.

²⁹ Tuhme nahn t̄ah ye ndutinān se, ne r̄ahn ye ri ye sahn:

—Conahn nduco nchuhn nduhca che ritahno ne.

³⁰ A ndetahno chi ro nan sahn chahn. Tuhme ama cah ye cudado sahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—Condi nchuhn cahma ne nduco nde ama ihyan taça chi che chi ro nan ne.

³¹ Ate cade ndaca se min, canan nte se nduco ihyan, ne chetuhn ndudo yahn vederihno min van ihyan che vate ye numachahte yahn min.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndiquendah cahñ ama sahn lihme

³² Cade ndiquendah sahn chahn vah ne, nda ama o ihyan, nda ye ama sahn lihme che quenun ama vaco chihnga sahn.

³³ Ndetendah Dihvo vo vaco chihnga me, ne ndetahno ndiquendah cahñ se, canan rente se. Ama cuahn ino ihyan, ne rahn ye:

—Nde menahn ametah conahn vederihno che tuhchan muhn nación yahn Israel.

³⁴ Ate sahn fariseo ne, rahn se:

—Ihyan tih ne, quenän cuma ye vederihquentiyon yahn chundah, ne nduco chemin rendetendah ye vaco chihnga.

Dihvo vo Jesucristo ne, renan vahino ye ihyan

³⁵ Chihno min ne, quechica Dihvo vo nduh cuan yan rahte man, yan cahya man, ricuahn ye chete yaco yahn ihyan nación yahn Israel. Rahndudo ye ndudo yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs, ne redin ye che rendoyahn nducoyaca ihyan cah.

³⁶ Nduh cuan nan che quechica ye ne, ama yahn ihyan. Ama quenän vahino ye ihyan, te ametah

duh che cacuahñ vederihquentiyon yahn Dendiohs ihyan. Nduhcá itecuche che metah ihyan che din ye cudádo ite, tihchan ihyan chahn.

³⁷ Tuhme ráhn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn ye:

—Cuáco ráhn rí nchuhn te ama yahn ihyan che nahn cahnevan ye ndudo yahn Dendiohs, ate ihyan che rahndudo ye ne, ama doh ri ye. Anduhneca ndete che ama va ndute ndata ate ihyan che redin ye ntiyon ne, ama doh ri ye.

³⁸ Chemin che cuica nchuhn Dendiohs cava che dechuh ye ihyan che cuahndudo ye ndudo yahn ye, cahnevan ihyan chahn.

10

Cah Dihvo vo Jesucristo ntiyon che din ihyan apóstol yahn ye

¹ Chihno min ne, nedin dáma Dihvo vo nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye, ne cah ye vederihquentiyon ihyan cava che ndetendah ye vaco chihnga man, din ye che ndoyahn ihyan cah, adecodehno cah che ndi ye man.

² Van ihyan chahn ne, nduco ama ihyan che duche ye Simón Pedro, ihyan min che tahque menan vihca van nducoyaca ye. Namin nduco Andrés, dihno Simón man, Jacobo nduco dihno ye, Juan, che daya Zebedeo man,

³ Felipe man, Bartolomé man, Tomás man, Mateo, ihyan min che rica ye tume cade iyo ro menan man, Jacobo, daya Alfeo man, Lebeo, che namin duche ye Tadeo man,

⁴ tama Simón, ihyan min che chinduco ye partido yahn sahn cananista ro menan man, Judas

Iscariote, ihyan min che necah ye Dihvo vo adive man.

Dechuh Dihvo vo Jesuscristo ihyan apóstol yahn ye che cuahndudo ye

⁵ Dechuh Dihvo vo ihyan che ndichio chahn, chihquentiyon ye ihyan tuhca:

—Hua cuahndudo nchuhn van ihyan tama nación, nde huane van ihyan nación yahn Samaria.

⁶ Tahque ndah ne, cuahndudo ne van ihyan nación yahn Israel, ihyan chahn che a ndihcoman ye Dendiohs. Ihyan chahn ne, anduhneca itecuche che a chinda te.

⁷ Cuahndudo nchuhn te Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero ne, a nun cahcantiyon ye ihyan.

⁸ Codin nchuhn che ndoyahn ihyan che ndi ye cah che rechā yute man, ihyan che ndi ye adecodehno cah man, condedetuhche ne ihyan che a ndih ye man, cuendetendah ne vaco chihnga man. Nchuhn ne, dendaca ne vederihquentiyon cuh, ne hua cua ne chihve yahn ihyan che conan ne.

⁹ Hua quenda nchuhn tume,

¹⁰ nde hua quenda ne dino man, ndaco man, indahco man, atenan tino che chenun no ne. Tihca, te ihyan redin ntiyon ne, redin yahn che nan ntiyon che redin ye quendah nducuahn che rendotenan ye.

¹¹ Cuahn che nda nchuhn ama yan ne, cuenuhn ne ama ihyan che ndah ihyan ye, ne cuahtenan ne ndevaco ye nde ro che ndaca ne yan min.

¹² Cuahn che condā nchuhn ne, cahma ne co ne ihyan che vāco min: “Dendiohs dīn yahino ye nchuhn.”

¹³ Ndete che rihnevāhn che conahn nduco ihyan nduhcā che cahma ne, conahn, ate ndete che hua ne, hua.

¹⁴ Me ndete che ihyan che vāco min, o ihyan yān min, hua nevahnecon ye nchuhn, nde hua cahcovan ye che cahma ne ne, condaca ne min, condahde ne yune yāhn che chenān cah ne cava che tumacadino ye che hua ndahcā din ye.

¹⁵ Cuāco rāhn rí nchuhn te ndā ro che cuhnde cade yāhn nducoyāca ihyan ne, tahque chuhrihn ihyan yān min che co ihyan che chahte ye yān Sodoma mān, yān Gomorra mān.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che va che chuhrihn ihyan yahn ye

¹⁶ 'Cuedevano nchuhn te dechúh nchuhn vān ihyan che āma duhtuno ye. Anduhneca ndete che vān lobo dechúh itecuche. Nahn che rino nān nchuhn mān, necun ne mān.

¹⁷ Cuihco nchuhn cudadō, te caca nunde ihyan yahn ne nān intiyahn mān, cuahn ye nchuhn chete yāco mān.

¹⁸ Quenda ye nchuhn nān gobernador mān, nān rey mān, caca nunde ye yahn ne yahn che ritahno ne u. Min cah ne ndudo yahn ne nduhcā che ritahno ne u, ne nduco tihcā cadino ihyan chahn mān, ihyan nación chenāhn mān, yahn vederi-hquentiyon yāhn.

¹⁹ Cuahn che conahn ne, hua ndedecadino ne taça cahmanan ne nchuhn, te ndā ura min ne, te Dendiohs ndudo che cahma ne.

20 Tihca, te ndiyu nchuhn che ndedecadino ne deh che va che cahma ne, te Chida ne Dendiohs ne, te vaco ye ndudo che cahma ne.

21 'Nda ro min ne, ama cuahte cahnda ihyan nduco vih. Nahñ ye ne, caça ye che cahno se diho ye, nahñ ye ne, caça ye che cahno se indihthe yahn ye, nahñ ye ne, caça ye che cahno se daya ye.

22 Nducoyaca ihyan co tan ye nduco nchuhn yahn che ritahno ne u. Ate adecoduhno ihyan che quendañ ye vedechahtino nde cuihno vedeyah min ne, ndevahn ye.

23 Cuahn che din tan ihyan nduco nchuhn ama yan ne, cuahn ne tama yan. Cuaco rahn rí nchuhn te u che rinducó nducoyaca ihyan ne, ndaconan chí cuahn che nde metah conan cuahtechica ne nducuahn yan yahn ihyan nación yahn Israel.

24-25 'Ihyan che rahn ne, hua chenan ino ye che tahque ndahca cuahno ye che co ihyan ricuahn yahn ye. Tahque ndah ne, rihco dama ino ye che cuahno ye nduhca che a rahno ihyan ricuahn yahn ye. Namin ihyan redin ntiyon ne, hua chenan ino ye che tahque ndahca cuahno ye che co patrón yahn ye. Tahque ndah ne, rihco dama ino ye che cuahno ye nduhca che rahno patrón yahn ye. U che rihquentiyón nchuhn, nducote rendañchenan ihyan u, rahn ye te quenán cumá vederihquentiyon yahn chundah, tahque ca nchuhn, nde tahque ndahchenan ye nchuhn.

Ihyan ne, va che din vah ye Dendiohs

26 'Nducote a devano nchuhn te tihca va che cuahno co ne ne, hua din vah ne ihyan. Cuedevano ne te nducuahñ che ri cuahn ndeh ne, va che cadino ihyan.

27 Nducuahñ che ráhn nduco nchuhn cuahn demañ vo ne, cuahndudo ne, cah ne che cadino ihyan.

28 Hua din vah ne ihyan che nahn cahno ye nchuhn, te cuihno min ne, ametah dehva che co din ye. Tahque ndah ne, codin vah ne Den-diohs, te ihyan min ne, co dechuh ye nchuhn van ruchiyahn, co ne castigo cuahn dama.

29 'Ihyan ne, rino ye yahda cahya anduhneca ndete che nde hua rigonun chihve te, te ra ye ama centavo no nan che o te. Ate nde ama yahda lihn ne, hua coh te ndete che Chida nchuhn che va ye vahchetero hua cuahnecun ye.

30 Me nchuhn ne, tahque nda cuande ye nchuhn. Nde yudo tin ne nedin cuande ye.

31 Chemin che hua cua ne cudado. Tahque rigonun chihve ne che co yahda cahya.

Nahn che hua co cuihnan ihyan cava Dihvo vo Jesucristo

32 'Nducoyaca ihyan che numa ino ye ritahno ye u nan ihyan iyehñse ne, numacuahñ vedeyeno ndevá ihyan nan Chidá che va ye vahchetero.

33 Ate ihyan che cuacondah vedame ye u ne, cuacondah vedame ihyan nan Chidá che va ye vahchetero.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, va che co tan ihyan nduco ye

34-35 'Hua ndedecadino nchuhn che man che ndá ne, hua cuahte cahnda ihyan, te ihyan che ritahno ye u ne, cuahte cahnda ihyan nduco ye. Ihyan ne, cuahte cahnda ye nduco chida ye man, tahn cahya ne, cuahte cahnda te nduco chaco te man, tahn decuno ihyan ne, cuahte cahnda te nduco indahn te man.

36 Tihca va che cuahte cahnda ihyan van ihyan yahn ye.

37 'Ihyan che hua rihco dama ino ye cotahno ye u, yahn che hua nahn ye che co tan indihnte yahn ye nduco ye ne, ihyan chahn ne, nde hua redin yahn che din cuandé ihyan van ihyan yahn. Namin ihyan che hua rihco dama ino ye cotahno ye u, yahn che hua nahn ye che co tan daya ye nduco ye ne, nde hua redin yahn che din cuandé ihyan van ihyan yahn.

38 Adecoduhno ihyan che rihco dama ino ye cotahno ye u andahre nde va che conan yah ye nan cruz, atenan ihyan min redin yahn che din cuandé ihyan van ihyan yahn.

39 Ihyan che cuacondah vedame ye u, che nahn ndedevahn man ye ihyan ne, conda ye, ne ihyan che hua cuacondah vedame ye u ne, andahre cahno se ihyan, até cuahtenan ye vahchetero.

Ihyan che cuahtenan ye vahchetero

40 'Ihyan che renevahncun ye nchuhn ne, a u renevahncun ye, ne ihyan che renevahncun ye u ne, a Ihyan che dechuh ye u renevahncun ye.

41 Ihyan che renevahncun ye ama ihyan che rahndudo ye ndudo yahn Dendiohs yahn che redin ye ntiyon min ne, ndeva Dendiohs ama

tama ye. A namin no tun ihyan che renevahnecon ye ama ihyan che ndah ihyan ye ne, ndeva Dendiohs ama tama ye nduco vih.

⁴² Ihyan che ritahno ye u ne, hua nduh rigonun chihve ye che lado yahn ihyan, ate adecoduhno ihyan che cah ye andahre ama vaso nune, cuh ihyan chahn ne, ndahco menun Dendiohs yahn ye.

11

Dechuh Juan Bautista o ihyan te nahn cadino ye yahn Dihvo vo Jesucristo

¹ Cuahn che chihno cah cuande Dihvo vo nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye ne, chica ye min cuahn ye, cacuahn ye man, cuahndudo ye man, nduh cuan yan che nino min.

² Tahn min ne, quenun Juan Bautista vacoyahn, ne cuahn che checadino ye yahn dehtenduh che redin Dihvo vo ne, dechuh ye o ihyan che rinduco ye ihyan nan Dihvo vo,

³ tumerune ye:

—¿A ndih ihyan che a va cade chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse, o coman va che chi ihyan min ne?

⁴ Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuahn nchuhn cuengo ne Juan nducuahn che rendihchero ne man, rihnevan ne man.

⁵ Cah ne che cadino ye nduhca che redin che ri ro nan ihyan che ve man ye man, redin che rica ihyan che neneva doh cah ye man, redin che rendoyahn ihyan che ndi ye cah che rechā yute man, redin che ihyan che chato ye rihnevan man, redin che rentuche ihyan che a ndih ye man, rahndudó

ndudo ndah yahn Dendiohs, rihnevan ihyan che ri ndache ye yahn nunde yahn ye man.

⁶ Rahn ri nchuhn te ama ndah ro yahn ihyan che riquendi ye numa ino ye ritahno ye u.

⁷ Cuahn che a conahn ihyan chahn ne, canan rente Dihvo vo nduco ihyan che chenun ye min yahn Juan, ne rahn ye:

—¿Duh che chahn nchuhn chendihchero ne min yahn ne nan che metah duhva ne? A devano ne te ndiyu ama ihyan che ran do ye, che anduhneca ama nduco che a muhn a min redcuehte yuhne.

⁸ ¿Duh chahn nchuhn chendihchero ne ne? A devano ne te ndiyu ama ihyan che ama ninevaca tino ndah, te ihyan chemin chan ne, ndevaco rey chenun ye.

⁹ A devano nchuhn te chahn ne, chendihchero ne ama ihyan profeta. Cuaco rahn ri nchuhn te ihyan min che tahque chahte vederihquentiyon quenan cuma ye van ihyan profeta.

¹⁰ A yahn ihyan min che rahn Dendiohs, ndirun nan Ndudo yahn ye tuhca:

Dechuh ama se numanahn che metah cahn, cahcoyan se chedave yahn ihyan cava che a vate yan ye cuahn che nda.

¹¹ Cuaco rahn ri nchuhn te van nducoyaca ihyan che chahte ye iyehense nde a rahn me nde meniyan ne, Juan Bautista che tahque chahte vederihquentiyon quenan cuma ye. Ate van ihyan che renevahnecun ye vederihquentiyon che ndahco cade Dendiohs ne, nde ihyan che tahque doh vederihquentiyon quenan cuma ye ne, tahque chahte vederihquentiyon yahn ye che co vederihquentiyon che quenan cuma Juan.

12 'Nde ro che canan Juan ntiyon yahn ye nde meniyan ne, ama redin nun ino ihyan cava che tuno ye vahchetero nan che rihquentiyan Dendiohs.

13 Moisés man, nducoyaca ihyan profeta, nde nan che canan, nde nda Juan Bautista man, dirun ye yahn vederihquentiyan ra che ndahco cade Dendiohs.

14 Cuedevano nchuhn te che ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs che ndaconan chi tun Elias ne, a Juan Bautista nda ye, dinahn vederihquentiyan min, andahre hua nahn cotahno ne.

15 Nducoyaca nchuhn ne, cuihcovan ndah ne che tihca rahn.

16-17 'Nchuhn che vate ne man ro cuh ne, nduhchan sahn cahya che reduce se ndihve, tihchan ne. Sahn chahn ne, rahn se ri se combiero yahn se: "Tive nuhn curetive, ate hua cah yeno nchuhn, ndeh ne. Chita ran nuhn, ate hua chaco ne."

18 Nduhchan sahn chahn, tihchan ne, te nda Juan Bautista, ne ama vah nan cheh nan chih ye, ne rahn nchuhn te quenun vaco chihnga ihyan.

19 A namin no tun cuahn che nda u che rinduco nducoyaca ihyan. Reh man, rih man, dama nduco ihyan che rahte vihco ye, ne rahn ihyan: "Sahn tih ne, ama reh se man, ama rih se man, rinduco se sahn rica tume cade iyo man, sahn nunde chenahn man." Rendahchenan ihyan ntiyan che redin nuhn, ate hua dehve din yahn, te ihyan che renahn ye ne, a devano ye che vededevano yahn Dendiohs ne, chemin che tahque ndah.

Ihyan yan che hua nahn nto ino ye nunde yahn ye

20 Chihno min ne, nte Dihvo vo yahn ihyan yān nān che tahque din ye vederihno, te ihyan chahn ne, hua nahn nto ino ye nunde yahn ye. Rāhn ye:

21 —Nchuhn ihyan yān Corazín mān, ihyan yān Betsaida mān, jama vedin nchuhn!, te ndete che ihyan yān Tiro mān, ihyan yān Sidón mān, ndihchero ye vederihno che ndihchero nchuhn ne, a metah ro nto ino ye nunde yahn ye, chahtenun ye tino ndere, chahteran ye vān iya.

22 Rāhn ri nchuhn te ndā ro che cuhnde cade yahn nducoyāca ihyan ne, nde tahque chahte castigo co nchuhn che co ihyan chahn.

23 Me nchuhn ihyan yān Capernaum ne, ama redin yāde ne anduhneca ndete che nde vahchetero tuno ne che rahco ne, ate va che cahñ ne vān ruchiyahn, te ndete che yān Sodoma dín vederihno nduhca che dín yān vāco ne ne, chitahno ihyan chahn, ne vate ca ye nde meniyon.

24 Rāhn rí nchuhn te ro che cuhnde cade yahn nducoyāca ihyan ne, tahque chahte castigo co nchuhn che co ihyan chahn.

Rāhn Dihvo vo Jesucristo: “Cochi nchuhn, ne dín che nuhndemān chedave yahn ne”

25 Tuhme covāh Dihvo vo, ne rāhn ye:

—Chida mān, ndih che rihquentiyon ne vahchetero mān, iyehñse mān, rendevá yavenān ne, te a ihyan che necun ye cahñ ne che cadino ye vededevano yahn ne, ndiyu ihyan che ama devano ye che rahco ye.

26 Tihca Chidá, te tihca nahn mān ne.

27 Tuhme rāhn Dihvo vo ri ye ihyan che chenun ye min:

—Chidá ne, ndahco ye vederihquentiyon táh che cahcantiyón nducuahn dehtenduh. Nde ama ihyan hua rendihche ye u, te atenan Chidá che rendihche ye u. Namin nde ama ihyan hua rendihche ye Chidá, te atenan u, nduco ihyan che man ricuáhn ihyan taça ye, che rendihche nuhn ihyan.

²⁸ Nducoyaça nchuhn che rechuhrihn ne, hua va man chedave yahn ne, cochahtino ne u, ne din che cuahteman chedave yahn ne.

²⁹ Codinahn ne vederihquentiyon yáhn, ne cuiquendi ne yune yáhn, te u ne, necún. Tuhme cuahteman chedave yahn ne.

³⁰ Tihca din nchuhn, te hua vahche cava ne che dinahn ne vederihquentiyon yáhn.

12

Ihyan apóstol ne, tuhn ye ama o indo trigo ro che rahtetuhno ihyan

¹ Chihno ama o ro min, ama ro che rahtetuhno ihyan ne, chuh Dihvo vo nan va chendata yahn ihyan, ne ihyan apóstol ne, chi cuico ye, ne tuhn ye indo trigo, cheh ye ndute yahn.

² Ndihero ama o sahn fariseo, ne rahn se ri se Dihvo vo:

—Condihche ne ihyan apóstol yahn ne. Hua ndahca che tihca redin ye man ro cuh, te man ne, ro che rahtetuhno ihyan.

³ Ate ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—A ndihchenan nchuhn nan Ndudo yahn Dendiohs nduhca che din David ro min cuahn che chi cuico ye nduco combiero yahn ye.

4 Chenda ihyan chahn chete yaco, cheh ye pan che ndi vedino nan Dendiohs andahre pan chemin chan ne, atenan chidocuyan co cheh ye.

5 Namin a devano nchuhn nduhca che rihquentiyon ley che dirun Moisés. Hua dehve nunde che redin chidocuyan ntiyon chete yaco ro che rahtetuhno ihyan.

6 Nducote va vederihquentiyon che din chidocuyan ntiyon chete yaco ro che rahtetuhno ihyan ne, cudevano ne te hua dehve nunde che tihca redin ihyan apóstol yahn ro che rahtetuhno ihyan, te vederihquentiyon che quenán cumá ne, tahque chahte che co vederihquentiyon min.

7 Nchuhn ne, nde hua renahn ne ndudo yahn Dendiohs che ndirun tuhca: “Tahque nahn che cuahtenan cuma nchuhn vedevahino che co che cahno ne ite, co te vedino nan.” Ndete che renahn nchuhn ndudo min ne, nde hua ndere cahma nunde ne yahn ye.

8 Cudevano ne te u che rinducó nducoyaca ihyan ne, rihquentiyón nde nducuahñ che redin ihyan ro che rahtetuhno ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, din che ndoyahn ama sahn che ndi cuma tah se

9 Chuh Dihvo vo min, ne chenda ye chete ama yaco yahn ihyan nación yahn Israel.

10 Min quenun ama sahn che ndi cuma ama tah se. Namin min chenun ama o sahn fariseo, ne nducote nahn caça nunde se yahn Dihvo vo ne, tumerune se ihyan:

—¿A rihquentiyon nan Ndudo yahn Dendiohs che co din vo che ndoyahn ihyan ro che rahtetuhno vo ne?

¹¹ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—Ndete che va itecuche yahn nchuhn ne condahnun te chete veh ico ro che rahtetuhno ihyan ne, ndetahnno cahn ne ndetendahn ne ite.

¹² Nducote tahque rignonun chihve ama ihyan che co itecuche ne, chemin che co conan vo ihyan andahre ro che rahtetuhno vo.

¹³ Tuhme rahn ye ri ye sahn min:

—Cuahcondihque tah.

Chahcondihco tah se, ne ndo ndah nduhca tah se che tama me.

¹⁴ Ndetahnno quendahn vah sahn fariseo chahn rentuhno se nduco vih taca cahno se Dihvo vo.

Nduhca che ndirun yahn Dihvo vo Jesucristo nan Ndudo yahn Dendiohs

¹⁵ Checadino Dihvo vo che tihca rentuhno se, ne chica ye min, cuahn ye. Ama yahn ihyan cuahn ye nduco ye, ne din ye che ndoyahn nducoyaca ihyan che cah ye.

¹⁶ Chihquentiyon Dihvo vo che hua cahma ihyan chahn che a ihyan min che a va cade che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyehense.

¹⁷ Tihca din ye cava che conahn ndudo che rahn Dendiohs yahn ye, dirun ihyan profeta Isaías tuhca:

¹⁸ Sahnguh che redin se ntiyon yahn, a man tendahnun sahn.

Ama yahino sahn, ama yeno cava se.

Din che conun Vacó sahn,

ne cuahndudo se v̄an ihyan naci^on chen̄ahn
nduhc̄a che va che techecadé yahn ye.

¹⁹ Hua cuhma chende se nduco ihyan, nde huane
cuah nun se n̄an ye, cahya se ihyan.

Hua cochica se yune viȳan cuahndudo se.

²⁰ Hua c̄ah ndache nduh se ihyan che ndache ri ye
yahn nunde yahn ye.

Tahque ndah se ne, nec̄ah se vedechahtino ihyan.
Tihc̄a quendi se nde conan c̄ahcantiyon se nu-
machachte iyehnse,

²¹ ne ihyan naci^on chen̄ahn ne, cochahtino ye
s̄ahn.

*S̄ahn fariseo ne, r̄ahn se te Dihvo vo Jesucristo
ne, quen̄an cuma ye vederihquentiyan yahn chun-
dah*

²² Chihno min ne, nda ihyan n̄an Dihvo vo, nda
ye ama s̄ahn che quenun vaco chihnga s̄ahn. S̄ahn
min ne, nde ve se nde lihme se. Ndetendah Dihvo
vo vaco chihnga me, ne chi ro n̄an se m̄an, chi
c̄ahn se m̄an.

²³ Chahn ino nducoyaca ihyan, ne r̄ahn ye:

—¿A din ndete che ihyan cuh che daȳa David ne?

²⁴ Ate chihnevan ama o s̄ahn fariseo, ne r̄ahn se:

—Ihyan tih ne, quen̄an cuma ye vederihquen-
tiyan yahn chundah, ne nduco chemin rende-
tendah ye vaco chihnga.

²⁵ A checadino Dihvo vo che tihc̄a r̄ahn se, ne
r̄ahn ye ri ye s̄ahn:

—Ndete ihyan che vate ye rihquentiyan ye
cuahtecuhma ye v̄an m̄an ye nduco vih ne, hua
co quendi ye c̄ahcantiyan ye. Ndete intiyan ȳan
cuahtecuhma ye v̄an m̄an ye nduco vih ne, hua
co quendi ye c̄ahcantiyan ye. Ndete ihyan che

chenun ye ama vah cuahtecuhma ye va van man ye nduco vih ne, hua co quendi ye cuahtenun dama ye.

²⁶ A namin no tun chundah. Ndete che ndetendah se vaco chihnga yahn se ne, anduhneca ndete che cuhma se nduco ihyan yahn se, ne hua co quendi vederihquentiyon yahn se.

²⁷ Nchuhn ne, rahn ne che nduco vederihquentiyon yahn chundah che rendetendah vaco chihnga, ate sahn che rinduco se nchuhn ne, nducote rendotenan se duh che conan sahn cava che ndetendah se vaco chihnga ne, co cahma se co se nchuhn che hua cuaco che rahn ne.

²⁸ Cuedevano nchuhn te a nduco vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs rendetendah vaco chihnga. Nduco chemin ne, a ndero ndi che a rihquentiyon Dendiohs van nchuhn.

²⁹ Ama sahn dito ne, atenan ndete che dechiche ihyan sahn co conda ye chete vaco se, duco ye yahn se. U ne, anduhneca ndete che tihca din nduco chundah, ndahco ndiyá vederihquentiyon yahn se.

³⁰ Ihyan che hua rinduco ye u ne, anduhneca ndete che tan ye nducó. Ntiyon che redin ne, anduhneca ndete che renedin damá ndute ndata, ne ihyan che hua rinduco ye u ne, anduhneca ndete che rihtera ye.

³¹ Nducote rahn nchuhn yahn che quenán cumá vederihquentiyon yahn chundah ne, chemin che rahn ri nchuhn che va vederenchahco cava ihyan adecodehno nunde yahn ye man, che chihnga cahma ye man, ate ihyan che rendahchenan ye

Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, metah vederenchahco cava ye.

³² Adecoduhno ihyan che ndahchenan ye u che rinducó nducoyaca ihyan ne, va vederenchahco cava ye, ate ihyan che ndahchenan ye Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, hua ndaca ye vederenchahco.

Ejemplo yahn yahn ndata

³³ Yahn ndata ne, a nan ndute yahn rihnde ro ndete che ndah o hua ndah. Yahn ndata che ndah ndute yahn ne, yahn ndah, ne yahn ndata che chihnga ndute yahn ne, hua ndah. Cua cuande nchuhn yahn ejemplo cuh, te hua redin yahn che ndahchenan ne vederihquentiyon che quenán cumá cuahn che a ro nan ne che ntiyon cochihve redín.

³⁴⁻³⁵ ¡Ama duhtuno ihyan nchuhn! A ndero ndi nan ndudo yahn ne. Ihyan che ndah ihyan ye ne, runecade nan ndudo yahn ye, ne ihyan che duhtuno ihyan ye ne, chihnga ndudo yahn ye.

³⁶ Rahn rí nchuhn te cava nducuahndudo chihnga che rahn ihyan ne, va che din Dendiohs castigo ihyan.

³⁷ Ihyan che runecade ndudo yahn ye ne, hua co ye castigo, ne ihyan che chihnga ndudo yahn ye ne, co ye castigo.

Sahn fariseo ne, chica se che din Dihvo vo Jesu-cristo ama vederihno, ndihchero se

³⁸ Tuhme rahn ama o sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man:

—Ihyan Ricuahn, nahn nuhn che din ne ama vederihno ndihchero nuhn cava che co devano nuhn che Dendiohs dechuh ye ndih.

³⁹ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—Ihyan che vate ye man ro cuh ne, ama duhtuno ihyan ye man, rahcotahn ye yahn Dendiohs man. Nahn ndihchero ye vederihno, ate atenan ama vederihno nduhca che chinahn nduco ihyan profeta Jonás ndaca ndihchero ye.

⁴⁰ Ama ite ndico che quenun te van nuniyahn ne, ca tuhn te ihyan min, ne quenun ye chete te ino ro ino yan. Atihnoqa u che rinducó nducoyaca ihyan va che conun man yahn ino ro ino yan.

⁴¹ Rahn ri nchuhn te cuahn che nda ro che techecade Dendiohs yahn nducoyaca ihyan ne, necuan ihyan yan Nínive, ndahco ndiya ye nchuhn, te ihyan chahn ne, nto ino ye nunde yahn ye cuahn che cahndudo ihyan profeta Jonás ndudo yahn Dendiohs, ate nchuhn ne, nde hua rihcovan ne ndudo yahn andahre tahque chahte vederihquentiyon quenan cumá che co ihyan min.

⁴² Namin tahn reina che va te cuahn yahn ndiya ne, ndahco ndiya te nchuhn nda ro min, te tahn min ne, ama yahn chica te, chihnevan te vedevano yahn Salomón, ate nchuhn ne, nde hua rihcovan ne ndudo yahn andahre tahque chahte vederihquentiyon quenan cumá che co ihyan min.

Nduhca che redin vaco chihnga

⁴³ Cuahn che rendiquendah vaco chihnga ama ihyan ne, rechica yahn nan che metah duhva, renuhn nan che conan tahn. Ate cuahn che hua renda ne,

⁴⁴ rendaconan, conun ihyan nan che a ndiquendah, te ihyan min ne, a nduhca ama

vah che va mañ, nde tuno ntache mañ, necuco mañ.

⁴⁵ Tuhme rahn regua te ndache combiero yahn che tahque duhtuno ca che co mañ, ne rahtenun ihyan min, redin che tahque chuhrihn ye che co ro menañ. Tihca cuahno co ihyan che duhtuno ihyan ye che vate ye mañ ro cuh.

Nda chaco Dihvo vo Jesucristo nduco dihno ye, rinuhn ye ihyan

⁴⁶ Numanahn che rente ca Dihvo vo nduco ihyan chahn ne, nda chaco ye nduco dihno ye, rinuhn ye ihyan. Chahtendi ye cuahn chevah, nahn nte ye nduco ye.

⁴⁷ Rahn ihyan ri ye Dihvo vo:

—Nda chaco ne nduco dihno ne, vatendi ye cuahn chevah, nahn nte ye nduco ne.

⁴⁸ Ate ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan che rahn ye nduco ye:

—Taca hua. Ihyan cah che chaco mañ, ihyan sih che dihnó mañ.

⁴⁹ Tuhme nahma Dihvo vo ihyan che rinduco ye ihyan, ne rahn ye:

—Namin ihyan chuhn ne, anduhneca chaco mañ, anduhneca dihnó mañ,

⁵⁰ te nducoyaca ihyan che redinahn ye vederi-hquentiyon yahn Chidá che va ye vahchetero ne, ihyan chahn ne, anduhneca chaco mañ, anduhneca cahvé mañ, anduhneca dihnó mañ.

13

Ejemplo yahn ihyan che retuhdo ye ndute ndata

¹ Ro min ne, quendah vah Dihvo vo cuahn ye chihto vine, ne min chihnde ye.

² *A*ma *y*ahn *i*hyan *chi* *d*ama *ye* *n*an *ye*, *nde* *quen*an *cuma* *che* *chih*nde *ye* *chete* *ama* *bar*co *che* *va* *n*an *vine*.

³ *Chic*uahn *Dih*vo *vo* *ama* *ndeh* *n*an *deht*enduh *i*hyan *chahn* *nduco* *ejemplo*. *Can*an *ye* *tuh*ca:

—*A*ma *y*une *ne*, *cuahn* *ama* *i*hyan *retuh*do *ye* *ndute* *nda*ta.

⁴ *Cuahn* *che* *tuh*do *ye* *ne*, *chera* *neve* *ndute* *chi*hto *y*une, *ne* *nda* *y*ahda *cheh* *te*.

⁵ *Te* *neve* *ndute* *ne*, *chera* *van* *roh*, *ne* *nducote* *hua* *y*ano *y*ahn *min* *ne*, *ndet*ahno *quenda*h.

⁶ *Ate* *cuahn* *che* *chi* *ih*no *ne*, *chih*no *tih*, *y*ahn *che* *hua* *y*ano *nda* *dih*yoduto.

⁷ *Te* *neve* *ndute* *ne*, *chera* *van* *chano* *y*an. *Ate* *cuahn* *che* *quenda*h *ne*, *chendi*h, *ne* *chenun* *man*.

⁸ *Te* *neve* *ndute* *ne*, *chera* *n*an *che* *dema*n *y*ahn, *ne* *ama* *nda*h *chi* *y*ahn; *n*ahn *ne*, *chi* *ama* *ciento* *y*ahn, *n*ahn *ne*, *chi* *ino* *raco* *y*ahn, *ne* *n*ahn *ne*, *chi* *ndico* *ndiche* *y*ahn.

⁹ *Nduco*yaca *n*chuhn *ne*, *condedecadino* *nda*h *ne* *cava* *che* *tumacadino* *ne* *deh* *con*ahn.

*Deh cuande che deman nduco ejemplo chicuahn
Dihvo vo Jesucristo ihyan*

¹⁰ *Tuhme* *chahn* *nda* *i*hyan *ap*stol *n*an *Dih*vo *vo*, *ne* *tumer*une *ye* *i*hyan:

—*Dih*ve *n*uhn, *¿deh* *cuande* *che* *nduco* *ejemplo* *rente* *ne* *nduco* *i*hyan *ne*?

¹¹ *Ndah*conan *ye*, *ne* *ra*hn *ye* *ri* *ye* *i*hyan *chahn*:

—*Nduh*ca *che* *ri*hquentiyon *Dendi*ohs *ne*, *nde* *hua* *dev*ano *i*hyan, *ate* *n*chuhn *ne*, *din* *Dendi*ohs *che* *cadino* *ne* *y*ahn.

¹² Tihc̄a te, ihyan che chenahn ye ne, din Dendiohs che conahn ndah ye, ne ihyan che hua ndah chenahn ye ne, nde con̄an ye tah che chenahn ye.

¹³ Chemin che nduco ejemplo rahndudó, rihnevan ye, c̄ava che cahnevan no ye ate hua conahn ye.

¹⁴ Tihc̄a rinahn nduco ye nduhc̄a che dirun ihyan profeta Isaias tuhc̄a:

Ihyan sih ne, rihnevan ye ate hua renahn ye m̄an, rendihchero ye ate anduhnecā ndete che hua ri ro n̄an ye m̄an,

¹⁵ te āma cheche ndacond̄a chedave yahn ye, ndi i ye,

anduhnecā ndete che hua rihnevan ye m̄an,

anduhnecā ndete che hua ro n̄an ye m̄an,

anduhnecā ndete che hua retumacardino ye m̄an.

Tihc̄a ri yahn ye, te a va che hua nec̄ahco ye u,

ne hua nchahc̄o c̄ava ye.

¹⁶ 'Me nchuhn ne, āma ndah ro yahn ne, te renahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs.

¹⁷ Cūaco r̄ahn rí nchuhn te nde a r̄ahn me ne, āma yahn ihyan profeta m̄an, ihyan che runecāde ye m̄an ne, āma chenan ino ye che ndihchero ye che rendihchero nchuhn m̄an, che cahnevan ye che rihnevan ne m̄an, ate hua chinahn nduco ye.

Rec̄ah cuande Dihvo Jesucristo yahn ejemplo yahn ihyan che retuhdo ye ndute nd̄ata me

¹⁸ 'Cuihcovan nchuhn. Tuhc̄a conahn ejemplo yahn ihyan che retuhdo ye ndute nd̄ata me.

¹⁹ Ndute nd̄ata che chera chihto yune me ne, nduhc̄a ihyan che rihnevan ye ndudo yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs, ne hua renun ino ye,

te ndetahno che rihnevan ye ne, renda chundah, redin se che rinan ye.

²⁰ Ndute che chera van roh me ne, nduhca ihyan che rihnevan ye ndudo, ne numacuahn vedeyeno renevahnecun ye.

²¹ Ate ihyan chahn ne, nduhca chendata che metah cotah yano dihyoduto ne, tihchan ye, te cuahn che rechuhrihn ye o redin tan ihyan nduco ye yahn che renevahnecun ye ndudo me ne, ndetahno rihcoman ye.

²² Ndute che chera van chano yan me ne, nduhca ihyan che rihnevan ye ndudo me, ate ama rendedecadino ye cava ntiyon yahn ye man, rihncheh man ye ihyan che ama nahn yahn ye vedecuihca man, ne chemin che hua ri redin ndudo me che ndah nduco ye.

²³ Me ndute che chera nan che deman yahn me ne, nduhca ihyan che rihnevan ye ndudo me, ne renahn ye. Ihyan chahn ne, nduhca chendata che chi ama ciento yahn man, chi ino raco yahn man, chi ndico ndiche yahn man ne, tihchan ye, te recah yune ye che redin ndudo me che ndah nduco ye.

Ejemplo yahn chano yan van trigo

²⁴ Chihno min ne, nte Dihvo vo tama ejemplo, chihnevan ihyan chahn. Rahn ye:

—Cahma có nchuhn nduhca vederihquentiyon yahn Dendiohs. Ama ihyan ne, tuhdo ye trigo nan yahn yahn ye,

²⁵ ate chete rahn, ura che vateyado ihyan ne, chahn ama sahn che hua ri rendihche se ihyan, ne tuhdo se ndute yahn chano yan van trigo me.

²⁶ Cuahn che a chendudo cuiyon yama trigo me ne, chihnde ro chano yan me van.

²⁷ Tuhme chahn sahn redin ntiyon, chengo se dihve se: “Dihve nuhn, uvo ne, trigo tuhdo vo min. ¿Taca che ama quendah chano yan ne?”

²⁸ Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye sahn: “Ama sahn che hua ri rendihche se u ne, chahn se tuhdo se ndute chano yan.” Tuhme tumerune se ihyan: “¿A nahn ne che tico nuhn chano yan me ne?”

²⁹ Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye sahn: “Hua tico ne chano yan me, te denan nde nduco trigo tico ne.

³⁰ Tahque ndah cahcoman vo che cuihta dama nduco vih nde nda ro che co cuma trigo me. Tuhme dechuh ihyan che tico ye chano yan me, din ticua ye, cuih ye vacoyahn. Cuihno min ne, din dama ye trigo me, cuih ndah ye.”

Ejemplo yahn ndute yahn mostaza

³¹ Namin nte Dihvo vo ejemplo cuh:

—Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhca ama ndute mostaza che chihche ihyan nan yahn yahn ye.

³² Ndute mostaza ne, andahre chemin che tahque cahya van nducuahn ndute, ate cuahn che rihta ne, ri rahte yahn yahn che nde yahda redin ndahque te van dune.

Ejemplo yahn ya yahn pan

³³ Nte Dihvo vo tama ejemplo:

—Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhca tahsihn ya che chihchetahn ama ndahta van ndeh yache pan, ne quendih van nducuahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, demañ nduco ejemplo chicuahn ye

³⁴ Nducuahn ndudo che cahndudo Dihvo vo, chihnevan ihyan ne, demañ nduco ejemplo,

³⁵ çava che conahn nduhça che dirun ihyan profeta, tuhça:

Cuahndudó demañ ejemplo.

Cacuáhn ihyan yahn dehtenduh che nde hua devano ihyan numacuahn ro nde ro che chihnde iyehnse.

Dihvo vo Jesucristo ne, çah cuande ye deh conahn ejemplo yahn chano yān vān trigo me

³⁶ Chihno min ne, ndedechuh Dihvo vo nducoyāça ihyan, ne ndonda ye vah nduco ihyan apóstol yahn ye. Tuhme rahn ihyan chahn ri ye ihyan:

—Te cuande ne nuhn deh conahn ejemplo yahn chano yān me.

³⁷ Ndahconan Dihvo vo, ne çah cuande ye ihyan chahn:

—Ihyan che retuhdo ndute ndata me ne, u che rinducó nducoyāça ihyan.

³⁸ Yahn me ne, iyehnse. Ndute ndata me ne, ihyan che renevahnecon ye vederihquentiyon yahn Dendiohs. Chano yān me ne, ihyan che rihquentiyon chundah.

³⁹ Sahn che tuhdo ndute yahn chano yān me ne, chundah. Ro che ndo dama trigo me ne, a ro che cuhnde çade yahn nducoyāça ihyan. Ihyan che nedin dama ye trigo me ne, ángel.

⁴⁰ Nduhça che ndo dama chano yān me, conun vaçoyahn me ne, tihça cuahno co ihyan che

duhtuno ihyan ye cuahn che cuhnde cade yahn nducoyaca ihyan.

⁴¹ Nda ro min ne, u che rinducó nducoyaca ihyan ne, dechúh ángel yáhn numachahte nan che rihquentiyón, nedin dama ye nducoyaca ihyan nunde, menan vihca ihyan che retihyon yune ye ihyan chenahn che rahtendihco ye nunde.

⁴² Cuih ángel chahn ihyan nunde chahn van ruchiyahn. Min cuaco ye man, cheh dihyon ye man.

⁴³ Me ihyan che redinahn ye vederihquentiyon yahn Dendiohs, ihyan min che Chida ye ne, quendah yavenan ye, cuahtenan ye vahchetero nan che rihquentiyon ihyan min. Nducoyaca nchuhn, condedecadino ndah ne yahn che renté nduco ne.

Ejemplo yahn vedecuihca che quenun ndeh

⁴⁴ 'Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhca ama vedecuihca che quenun ndeh man yahn. Ama se ne, ntaca se vedecuihca me, ne a min no ndaconan tihyon ndeh se. Ama chi yeno se, ne chahn se ndihcue se nducuahn dehtenduh yahn se, ne ca se yahn nan che quenun vedecuihca me.

Ejemplo yahn tu diyahn che ama yahn chihve

⁴⁵⁻⁴⁶ 'Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhca ama tu diyahn che ama ndahca man, che ama yahn chihve man. Ndihero ama se che ra se tu chemin chan, ne chahn se ndihcue se nducuahn dehtenduh yahn se, ne ca se tu me.

Ejemplo yahn yana che retah yahca

47 'Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhcā ama yāna che retah yahca che tihyon ihyan chete nuniyahñ, ne chetah ye nducoyāca nan yahca.

48 Cuahn che a chito yāna me ne, ndetendāh ye cuahn chihto nuniyahñ. Min tendāhnun ye yahca che ndah te, chih ye ite chete cuahte, ne chihtera ye ite che hua cochihve te.

49 Tihcā va che co ro che techecade Dendiohs yahn nducoyāca ihyan. Cuahtechica ángel din vi ye ihyan che duhtuno ihyan ye van ihyan che ndah ye,

50 ne cuih ye ihyan che duhtuno ihyan chahn van ruchiyahñ. Min cuaco man, cheh dihyon ye man.

Ejemplo yahn vedecuihca

51 Tuhme tumerune Dihvo vo ihyan chahn:

—¿A renahn nchuhn nducuahn che renté ne?

Ndahconan ihyan chahn, ne rahñ ye:

—Tācā hua, Dihve nuhn, renahn nuhn.

52 Tuhme rahñ Dihvo vo ri ye ihyan:

—Nducoyāca ihyan che retuno ye vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, ri ye nduhcā ihyan cuihca che retendāh ye dehtenduh che ra man, dehtenduh che ndico man, van vedecuihca yahn ye, te ihyan chahn ne, ama ndeh nan vededevano chenan cuma ye.

Ntā Dihvo vo Jesucristo yan Nazaret

53 Cuahn che a chihno cahndudo Dihvo vo ejemplo chemin chan ne, chica ye min.

⁵⁴ Nta ye yan nan che chihta ye, ne chahn ye chete yačo chicuahn ye. Ama chahn ino ihyan yan min, ne rahn ye:

—¿Ti chehua sahn tih vededevano che ricuahn se? ¿Taca che ri redin se vederihno?

⁵⁵ Sahn tih che daya vihcheyahn me. Chaco se ne, María. Dihno se ne, Jacobo man, José man, Simón man, Judas man.

⁵⁶ Namin tahn cahve se ne, muhn vate te. ¿Tira chehua se che tihca ricuahn se?

⁵⁷ Ihyan chahn ne, hua nevahnecun ye Dihvo vo. Chemin che rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Ihyan profeta ne, atenan yan vaco ihyan che renevahnecun ye ihyan, te ihyan yan vaco ye man, ihyan ndevaco ye man ne, rendaichenan ye ihyan.

⁵⁸ Dihvo vo ne, atenan ama o vederihno din ye min yahn che hua chitahno ihyan chahn ihyan.

14

Nduhca che chih Juan Bautista

¹ Tahn min ne, Herodes gobernador yahn Galilea ne, checadino se yahn Dihvo vo Jesucristo,

² ne rahn se ri se sahn che rinan se sahn nan che rihquentiyon se:

—Ihyan che redin ye vederihno ne, Juan Bautista. A ntuche ye van tenahn, ne chemin che quenana cuma ye vederihquentiyon che redin ye vederihno.

³ Tihca rahn se, te sahn min din se preso Juan, chihquentiyon se sandado che dechiche se cadena ihyan, tihyon se ihyan vacoyahn. Tihca din se, te

tihc̄a nahn Herodías tahn ndahta yahn dihno se Felipe.

⁴ Juan ne, a rahn ye ri ye Herodes:

—Hua redin yahn che conan come tahn tih nduhc̄a ndahta yehn.

⁵ Nahn cahno Herodes Juan, ate vah se ihyan yan, te nducoyaca ye ritahno ye che Dendiohs dechuh ye ihyan.

⁶ Ate ro che vihco duche Herodes ne, ndeh tahn daya Herodías nan ihyan che vate ye min, ne ama quenan ino Herodes.

⁷ Numacuahn vedeyudo cah se ndudo yahn se tahn che adecodehno che caca te ne, cah se tahn.

⁸ Nducote a nchinun chaco te tahn ne, rahn te ri te sahn:

—Te ne tin Juan Bautista u chete ama cuh.

⁹ Ama chi ran Herodes che tihca rahn te, ate nducote a cah se ndudo yahn se tahn nan nducoyaca ihyan che vate min ne, dinahn se.

¹⁰ Chihquentiyon se sandado che chahn se chete vacoyahn, chihca yan se dando Juan.

¹¹ Ndaconan se, nda se tin Juan chete ama cuh. Cah se tahn, ne necah te chaco te.

¹² Tuhme nda ihyan che rinduco ye Juan, ne quenda ye ihyan chihche ye ihyan. Chihno min ne, chahn ye chengo ye Dihvo vo.

Cah Dihvo vo Jesucristo, cheh uhn mil ihyan

¹³ Cuahn che checadino Dihvo vo che chihno se Juan ne, chica ye min, quenun ye chete ama barco cuahn ye ama cuan, yahn nan che metah duhva. Ate checadino ihyan che cuahn ye, ne chica ye viyan, rica cah ye, cuahn ye quendi ye ihyan.

14 Cuahn che ndiquendaḥ Dihvo vo chete barco me ne, ndihchero ye che ama yaḥn ihyan ndi dama ye. Quenan vaḥino ye ihyan chahn, ne din ye che ndoyahn ihyan cah che nduco ye min.

15 Cuahn che a chi chino ne, chahn nda ihyan apóstol nan Dihvo vo, ne raḥn ye ri ye ihyan:

—Muhn ne, yaḥn nan che metah duhva. Avane ne, a chino cuahn. Cuendedechuh ne ihyan sih cava che caḥn ye ti tenduh yaḥn, cua ye che cheh ye.

16 Raḥn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Metah deh cuande che ndedechúh ihyan. Caḥ nchuhn cheh ye.

17 Ate raḥn ihyan chahn ri ye ihyan:

—Atenan uhn ra paḥn nduco o yaḥca va yaḥn nuhn.

18 Raḥn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuahn nchuhn ngua ne.

19 Tuhme chihquentiyon Dihvo vo che cuahte nducoyaḥa ihyan nan yune. Chetaḥ ye nduh che uhn paḥn me nduco o yaḥca me quetuhma ye. Chenihyon nan ye nan ro, necaḥ ye nundihve cuahn Dendiohs, ne ndeh ye paḥn me, caḥ ye ihyan apóstol chahn cava che cuih ye vaḥn nducoyaḥa ihyan.

20 Cheh nducoyaḥa ihyan chahn nde nan che chito ihyan. Chihno min ne, nedin dama ihyan apóstol chahn che ngava, ne decuto ye ndichio cuahte.

21 Ihyan che cheh ye ne, ri ye uhn mil che demaḥn ihyan chaḥn, avane ihyan ndahta maḥn, checaḥya maḥn.

Chica Dihvo vo Jesucristo nan nune vine

²² Chihno min ne, chihquentiyon Dihvo vo ihyan apóstol che cuahtenun ye chete barco me, tuche ye tama lado viche yahn vine me numanahn che ndedechuh ye ihyan chahn.

²³ Cuahn che chihno ndedechuh ye ihyan chahn ne, cocha ye ama tingüete deman ye cava che covah ye. Cuahn che a chi rahn me ne, quenan ca ye min deman ye.

²⁴ Numanahn min ne, a nde mahñ vine me cuahn ihyan apóstol chahn nduco barco me. Ama rechi yuhne cuahn ñan cuahn barco me, ne ama rahn nune vine me.

²⁵ Cuahn che a nino co dave ne, nda nino Dihvo vo cuahn ñan cuahn barco me, rica ye ñan nune.

²⁶ Cuahn che ndihchero ihyan apóstol chahn ihyan che rica ye ñan nune me ne, ama dihya ye chi nde tuno cah vah ye, ne rahn ye:

—¡Nga ama vaco chihnga, cochi tan!

²⁷ Ate yahve Dihvo vo ihyan chahn, ne rahn ye:

—Hua vah nchuhn, te a u che cochí.

²⁸ Tuhme rahn Pedro ri ye ihyan:

—Dihvé, ndete che ndih ne, cuahnecun ne che cacá ñan nune, chí ñan ne.

²⁹ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye:

—Cochi.

Tuhme cuahn Pedro, rica ye ñan nune cuahn ñan che cochi Dihvo vo.

³⁰ Ate nducote ama ri yudo ñan vine me ne, chenda vedevah ihyan. Ndetahño canan rehchenun ye van nune, ne cah ye:

—Dihvé, ¡cuendedevahn ne u!

³¹ Chetah Dihvo vo tah ye, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Di ne, hua numa ine ritehne. ¿Dehco che ndeh rendedecadine?

³² Cuahn che chenda ye chete barco me nduco vih ne, chehuan yuhne me.

³³ Tuhme ihyan che chenun ye chete barco me ne, chehntihya ye nan Dihvo vo ne rahn ye:

—Cuaco niyon te ndih che Daya Dendiohs.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ihyan cah yan Genesaret

³⁴ Cuahn che a tuche ihyan chahn vine me ne, nda ye yan Genesaret.

³⁵ Ndetahn nchanan ihyan yan min Dihvo vo, chacotuh ye ndudo numacuahn yahn min. Ama chengu ihyan ihyan cah yahn ye nan Dihvo vo.

³⁶ Chica ihyan chahn favor ihyan che cuahne-cun ye che nahn tah ihyan cah chahn mare tino yahn ye, ne nducoyaca ye che nahn tah ye ne, ndoyahn ye.

15

Deh cuande che chendihco ihyan nunde

¹ Chihno min ne, ama o sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés che chica se yan Jerusalén man, chahn nda se nan Dihvo vo, ne rahn se ri se ihyan:

² —Hua ndahca che rahcotahn ihyan apóstol yahn ne vederihquentiyon yahn ihyan ndico, te reh ye nde hua renano ye tah ye nduhca che chihco cade ihyan chahn.

³ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn chahn:

—Me nchuhn ne, hua ndahca che rahcotahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs, riquendi ne costumbre yahn man ne.

⁴ Dendiohs ne, rihquentiyon ye tuhca: “Codin yahine chide man, cheque ye man.” Namin rihquentiyon ye: “Ihyan che cahva ye yahn indihthe yahn ye ne, va che cahno ihyan yan ihyan.”

⁵ Ate nchuhn ne, retihyon yune ne ihyan che cahma ye co ye indihthe yahn ye: “Hua co conan nchuhn, te nducuahn che va yahn ne, a cah ndudo yahn che co vedino nan Dendiohs.”

⁶ Nduco tihca ne, retihyon yune ne ihyan che cuacondah vedame ye indihthe yahn ye. Rendahco ndiya nchuhn vederihquentiyon yahn Dendiohs, ricuahn ne costumbre yahn man ne.

⁷ ¡O nan o chende nchuhn! Redinahn niyon ne nduhca che rahn Dendiohs, dirun ihyan profeta Isaías tuhca:

⁸ Ihyan sih ne, dendudo no che rendeva ye yavenan,
ate nde tah hua ritahno ye u.

⁹ Nde tah hua richihve che rendeva ye yavenan,
te ricuahn ye vederihquentiyon yahn man ye,
redin ca ye che vederihquentiyon yahn.

¹⁰ Tuhme cah Dihvo vo nducoyaca ihyan chahn nan ye, ne rahn ye:

—Cuihcovan nchuhn man, conahn tin ne man, che cahma.

¹¹ Che chendihco ihyan nunde ne, ndiyu cava dehtenduh che reh ye, te cava ndudo chihnga che rente ye.

¹² Tuhme chahn nda ihyan apostol, ne rahn ye ri ye ihyan:

—¿A tumacadino ne che chi yudo yahn sahn fariseo sih yahn ndudo che tihca rahn ne ne?

¹³ Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Nducuahn vederihquentiyon che ndiyu man Chida che va ye vahchetero chihco cade ye ne, va che cuihno anduhneca ama yahn che retico ihyan nde dihyoduto.

¹⁴ Din ca man se, te sahn sih ne, anduhneca sahn nan ve che quendanan se sahn nan ve chenhahn, cora nun nducoyaca se chete ive yahn.

¹⁵ Rahn Pedro ri ye Dihvo vo:

—Te cuande ne nuhn deh conahn che nte ne yahn che chendihco ihyan nunde.

¹⁶ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye:

—¿Taca che namin nduco nchuhn hua renahn ne?

¹⁷ ¿A hua devano ne te nducuahn che reh ihyan ne, vacochendereh yahn ye renun? Chemin ne, rechuh cuahn chete ye, ne rendiquendah.

¹⁸ Ate ndudo chihnga che rente ihyan ne, rente ye yahn che chihnga rendedecadino ye, ne nduco chemin chendihco ye nunde.

¹⁹ Tihca, te nan vederendedecadino yahn ihyan reconan che chihnga rendedecadino ye man, che rihno ye vih man, che rahtenan ye nduco ndahtha che hua nihnevaco nduco ye man, che reduco ye man, che rihncheh ye man, ndere ricueh dame ye nunde ihyan man.

²⁰ Nunde chemin chan redin che rinda ihyan. Ate che cheh ihyan andahre hua renano ye tah ne, ndiyu nunde chemin.

Nduhca che chitahno ama tahn tama naci6n

21 Chica Dihvo vo min, ne cuahn ye yahñ yahn yañ Tiro nduco yañ Sidon,

22 ne ama tañh ndata yahn ihyan cananea, che va te yahñ min ne, cuahn te cuahn nan cuahn ye, ca rica te ca rañh te numa dito te:

—Dihvé, Daya David, conan vahino ne u. Tañh dayá ne, quenun ama vaco chihnga tañh, ne ama rechuhrihn te.

23 Ate hua tumecañ ye yahn te. Tuhme rañh ihyan apóstol ri ye ihyan:

—Cotumacañ ne tañh, te ama rah te cochi te cuahn vedamo vo.

24 Tuhme ndahconan Dihvo vo, ne rañh ye:

—Dendiohs ne, dechuh ye u ça va che conán ihyan nación yahn Israel che a ndinda ye, din nune yahn ye.

25 Ate tañh min ne, chahn nda te, chehntihya te nan ye, ne rañh te ri te ihyan:

—Dihvé, ¡cuinan ne u!

26 Rañh ye ri ye tañh:

—Hua redin yahn che conán di, te anduhneca ndete che cahneví pañ che va che cheh ihyan nación yahn, cáh yahna.

27 Ndahconan te, ne rañh te:

—Dihvé, cuaco che rañh ne. Ate yahna ne, namin reh te, te rendevahn te dache che ra man mesa yahn dihve te. Nducote tihca ne, ricá favor ndih che conan ne tah u.

28 Tuhme rañh ye ri ye tañh:

—Daya, ¡ama numa ine ritehne! Conahn ndoque nduhca che rique.

A ura min no ndiquendañ vaco chihnga me tañh daya te.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ama yahn ihyan cah

²⁹ Ndaca Dihvo vo min ne, nta ye chihto vine yahn Galilea. Tuhme cocha ye ama tingüete, ne min chihnde ye.

³⁰ Ama yahn ihyan chi dama ye nan ye. Nda ihyan chahn ama yahn ihyan cah, ihyan che cueh cah ye man, ihyan che neneva doh tah ye man, ihyan che ve nan ye man, ihyan che lihme ye man, yahn ca ihyan che ndi ye tama te o nan cah man, ne din Dihvo vo che ndoyahn nducoyaca ye.

³¹ Ama chahn ino ihyan che ndihchero che ndoyahn nducoyaca ihyan cah chahn, ne ndeva ye yavenan Dendiohs, ihyan min che nda cuande ye ihyan nación yahn Israel.

Cah Dihvo vo Jesucristo, cheh cun mil ihyan

³² Chihno min ne, cah Dihvo vo ihyan apóstol yahn ye, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Ama renan vahino ihyan sih, te a ino ro che chenani ye nduco vo, ne metah dehva che cheh ye. Hua nahn ndedechuh ihyan che diya chete ye, te denan cotah cuno ihyan cuahn yune.

³³ Rahn ihyan apóstol chahn ri ye ihyan:

—Ate muhn yahn nan che metah duhva. ¿Tingua vo che cah vo cheh ihyan sih?, te ama yahn ye.

³⁴ Tumerune ye ihyan chahn:

—¿Tava pan va yahn nchuhn ne?

Ndahconan ihyan chahn:

—Va ndache pan yahn nuhn man, ama o yahca cahya man.

³⁵ Tuhme chihquentiyon Dihvo vo che chahte nducoyaça ihyan ndiyahn.

³⁶ Chetaḥ ye nduh che ndache paṅ chahn nduco yaḥca chahn, quetuhma ye, ne neçaḥ ye nundihve cuahn Dendiohs. Tuhme ndeh ye, caḥ ye ihyan apóstol chahn cava che cuih ye vaṅ ihyan.

³⁷ Cheh nducoyaça ihyan chahn nde naṅ che chito ihyan. Chihno min ne, nedin daṃa ye cheyahn che ngava, ne decuto ye ndache cuahte.

³⁸ Ihyan che cheh ye ne, ri ye cun mil che demaṅ ihyan chaḥn, avane ihyan ndahta maṅ, checaḥya maṅ.

³⁹ Chihno min ne, ndedechuh Dihvo vo ihyan chahn, ne quenun ye chete aṃa barco, cuahn ye cuahn yaḥn yaḥn yaṅ Magdala.

16

Sahn fariseo nduco sahn saduceo ne, rica se aṃa vederihno ndihchero se

¹ Aṃa o sahn fariseo nduco sahn saduceo ne, chaḥn se chendihchero se Dihvo vo. Sahn chahn ne, retumarande se ihyan, ne chica se che din ye aṃa vederihno, ndihchero se, cava che co devano se che Dendiohs dechuh ye ihyan.

² Ndahconan ye, ne raḥn ye ri ye sahn:

—Cuahn che a ri chino ne, ndete che cuaḥ naṅ ro ne, raḥn nchuhn te ndaḥcaḥ din ro.

³ Me vateyaṅ ne, ndete che cuaḥ naṅ ro maṅ, man maṅ ne, raḥn ne te cuan co. Nchuhn ne, jo naṅ o chende ne! Aṃa ndah nda cuande ne taça ri naṅ ro, ate hua retumacadino ne yaḥn vederihno che redin Dendiohs maṅ ro cuh.

⁴ Ihyan che vate ye mañ ro cuh ne, ama duhtuno ihyan ye, nde hua retumacah ye Dendiohs. Rica ye vederihno ndihchero ye, ate atenan ama vederihno nduhca vederihno che din Dendiohs nduco ihyan profeta Jonás ndaca ndihchero ye.

Chihno rahn ye chemin ne, chihcomañ ye sahn chahn, ne chica ye min.

Vededeveno yahn sahn fariseo ne, nduhca ya yahn pañ

⁵ Cuahn che tuche ihyan chahn vine me ne, nta tin ihyan apóstol chahn che hua nda ye pañ.

⁶ Ura min rahn Dihvo vo nduco ye:

—Cuihco nchuhn cudado. Hua tumacah ne yahn ya yahn sahn fariseo mañ, sahn saduceo man.

⁷ Tuhme ndedecadino ihyan chahn, ne rahn vañ mañ ye nduco vih:

—Tihca rahn ye ri ye uvo yahn che hua quenda vo pañ.

⁸ Checadino Dihvo vo che hua chenahn ihyan chahn che rahn ye. Deyahn che hua nda ye pañ ndedecadino ye. Chemin che rahn ye ri ye ihyan chahn:

—¿Dehco che rendedecadino nchuhn che hua nda ne pañ? ¿Taca che hua numa ino ne ritahno ne?

⁹ ¿Taca che hua renahn ne, nde hua rahtenun ino ne vederihno che rendihchero ne? Cuahn che cah, cheh uhn mil ihyan nduco uhn pañ me ne, ¿taca che hua chahtenun ino ne che nde cade cuahte che ngava nedin dama ne?

¹⁰ A namin no tun cuahn che cah, cheh cun mil ihyan nduco ndache pañ me ne, ¿taca che hua

chahtenun ino ne che nde c̄ade cuahte che nḡava nedin d̄ama ne?

¹¹ ¿T̄aca che hua chenahn nchuhn che ndiyu yahn p̄an che r̄ahn nduco ne? R̄ahn nduco ne che cahco ne cud̄ado yahn ȳa yahn sah̄n fariseo m̄an, sah̄n saduceo m̄an.

¹² Tuhme chenahn ihyan chahn che a yahn ndudo che ricuahn sah̄n chahn che tihc̄a r̄ahn ye.

R̄ahn Pedro te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che va c̄ade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyeh̄nse

¹³ Cuahn che nd̄a Dihvo vo ȳahn yahn ȳan Cesaarea de Filipino ne, tumerune ye ihyan ap̄ostol yahn ye:

—U che rinducó nducoȳaca ihyan, ¿deh r̄ahn ihyan ȳahn ne?

¹⁴ Ndahconan ihyan chahn:

—N̄ahn ihyan ne, r̄ahn ye te ndih che Juan Bautista. N̄ahn tun ye ne, r̄ahn ye te ndih che Elías. N̄ahn tun ye ne, r̄ahn ye te ndih che Jeremías o t̄ama cha ihyan profeta che chahte ye a r̄ahn me.

¹⁵ Tuhme tumerune ye ihyan chahn:

—Me nchuhn ne, ¿deh r̄ahn ne ȳahn ne?

¹⁶ Ndahconan Simón Pedro, ne r̄ahn ye ri ye ihyan:

—N̄dih ne, a ihyan che va c̄ade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyeh̄nse, a ndih che Daya Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero.

¹⁷ R̄ahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—N̄dah ro yeh̄n, Simón, daya Jonás, te a m̄an Chidá che va ye vahchetero te ye checadine, ndiyu ihyan iyeh̄nse.

18 Ráhn rí di te redin yahn che doche Pedro, te che tihcá doche ne, conahn che ama ndudo redin. Cuahto min quendi ihyan yáhn, ne nde vederihquentiyon yahn chundah hua co ndahco ndiya ihyan.

19 U ne, té vederihquentiyon di cava che conan van ihyan che rihquentiyon Dendiohs. Cha che cah yone che din ye man, cha che cahca tan che hua din ye man ne, Dendiohs ne, cah dito ye ndudo yehn.

20 Tuhme rahñ Dihvo vo nduco ihyan apóstol chahn che hua cahma ye nduco nde ama ihyan che a man ye che va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehñse.

Rahñ Dihvo vo Jesucristo te va che cahno se ihyan

21 Nde tahn min canan Dihvo vo cah ye che checadino ihyan apóstol yahn ye te va che cahn ye yan Jerusalén, ne min ama chuhrihn ye. Ndo dama intiyahn man, chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man, din tan se nduco ye, nde cahno se ihyan. Ate cuihno ino ro ne, ntuche ye.

22 Tuhme quenda Pedro ihyan ama lado, ne canan riyahve ye ihyan, ne rahñ ye:

—Dihvé, hua ndahca che cahco mendahn ne ndih cava che tihca cuahno co ne.

23 Ndaconan Dihvo vo ndihchenun ye nan Pedro. Chihya ye ihyan, ne rahñ ye:

—Di chundah, cuehn vane, te redin vahche yáhn. Di ne, hua devene cha che rihquentiyon Dendiohs. Atenan che rihquentiyon ihyan iyehense devene.

²⁴ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol chahn:

—Adecoduhno ihyan che nahn co cuande ye van ihyan yáhn ne, va che cahcoman ye vedeyeno man ye. Andahre va che conan yah ye nan ama cruz, ate va che cahco mendahn ihyan, conduco ye u.

²⁵ Tihca, te ihyan che hua nahn cahco mendahn ye ihyan cava che conduco ye u ne, va che conda ye, ne ihyan che cahco mendahn ye ihyan ne, andahre din tan ihyan nduco ye, cahno ye ihyan, ate ndevahn ye, cuahtenan ye vahchetero.

²⁶ Hua cochihve yahn ihyan andahre nedin dama ye nducuahn vedecuihca che va iyehense ndete che chemin din che denda ye, ne hua co cuahtenan ye vahchetero. Ndete che tihca ne, metah deh nduco nedihve ye cava che ndevahn ye.

²⁷ Va che conahn chemin, te u che rinducó nducoyaca ihyan ne, va che chí numacuahn vederihquentiyon yahn Chidá nduco ángel yáhn, ne techecadé yahn nducoyaca ihyan, ndahco menún yahn queri ama ye tunoca che nedin ye, ndahtenan ye iyehense.

²⁸ Cuaco rahn rí nchuhn te ama o ihyan che chenun ye muhn ne, vate ca ye iyehense nda ro min, ne ndihchero ye u che rinducó nducoyaca ihyan cuahn che ndá numacuahn vederihquentiyon yáhn.

17

Dihvo vo Jesucristo ne, ndo diyahn ye

¹ Chihno an ro min ne, quenda Dihvo vo Pedro man, Jacobo nduco dihno ye Juan man, ne cuahn ye nduco ihyan chahn ama tingüete yaco,

² ne min ndo diyahn ye nan ihyan chahn. Yavenan ye man, tino yahn ye man ne, ama diyahn ro nduhca nan yahn.

³ Ura min ndihchero ihyan apóstol chahn Moisés nduco Elías che rente ye nduco Dihvo vo.

⁴ Tuhme rahn Pedro ri ye Dihvo vo:

—Dihve nuhn, ama ndahca che cuahtenan vo muhn. Ndete che nahn ne ne, dendah nuhn ino vache vah; ama nan che conun ne, tama nan che conun Moisés, ne tama nan che conun Elías.

⁵ Numanahn che rahn ca Pedro ne, quendihco ama man tuno diyahn ro nan che chenun ihyan chahn, ne van man me ne, chenun ama ndudo che rahn tuhca:

—Sahnguh che Dayá. Yahinó sahn. Ama yenó cava se. Che cahma se ne, chemin che codinahn nchuhn.

⁶ Cuahn che chihnevan ihyan apóstol chahn ndudo me ne, ama dihya ye chi, ne chahtetave ndih ye ndiyahn.

⁷ Tuhme chahn nda Dihvo vo nan ihyan chahn, nahn tah ye ihyan, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Cuenecuan nchuhn. Hua dihya ne co.

⁸ Cuahn che ndo nihyon nan ye ne, ametah ndihchero ye ihyan che o chahn, a deman Dihvo vo.

⁹ Ura che cuenchahn ye cuete me ne, chihquentionyon Dihvo vo ihyan chahn, ne rahn ye:

—Hua çahma nchuhn nduco nde ama ihyan yahn vederihno che ndihchero ne, nde ro che u che rinducó nducoyaça ihyan ntuché van tenahn.

¹⁰ Tuhme tumerune ihyan apóstol chahn Dihvo vo, ne rahn ye:

—¿Deh cuande che rahn sahn devano ley che dirun Moisés che dinoca Elías va che chi ye ne?

¹¹ Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuaco che va che chi Elías, ndahco cade ye nducuahn.

¹² Ate rahn rí nchuhn te a nda Elías, ne ihyan ne, hua nevahnecon ye ihyan. Tahque ndah ye ne, din tan ye nduco ye. Namin u che rinducó nducoyaça ihyan ne, va che chuhrihn, din tan ihyan nducó.

¹³ Tuhme tumacadino ihyan apóstol chahn che rente ye yahn Juan Bautista anduhneca ndete che a ihyan min che Elías.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama sahn dihn che ndi se cah rih dihca

¹⁴ Cuahn che nta ihyan chahn nan che chenun ihyan chenhahn ne, chahn nda ama se, chehntihya se nan Dihvo vo, ne rahn se ri se ihyan:

¹⁵ —Dihvé, conan vahino ne sahn dayá, te ndi se cah rih dihca, ne ama rechuhrihn se. Ama ndeh yune cuahn che rinuhn yahn se ne, rendahnun se vacoyahn man, van nune man.

¹⁶ A checú sahn nan ihyan apóstol yahn ne, ate hua chi din ye che ndoyahn se.

¹⁷ Tuhme rahn Dihvo vo:

—Nchuhn che vate ne man ro cuh ne, duhtuno ihyan nchuhn man, hua ritahno ne man. Nchuhn ne, a hua nda ro che co ne ihyan. ¿A cuahn dama

quendáh vedechahtino nduco ne, che rahco ne? Checú ne sahn muhn.

¹⁸ Sahn dihn me ne, quenun ama vaco chihnga sahn. Cuahn che nda se nan ye ne, chihquentiyon ye che ndiquendaḥ vaco chihnga me, ne ndetaḥno ndoyahn se.

¹⁹ Ura che a deman ye ne, tumerune ihyan apóstol chahn Dihvo vo:

—¿Dehra cuande che hua chi ndetendaḥ nuhn vaco chihnga me ne?

²⁰ Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn ne, nde hua ritahno ne, te cuaco rahn rí nchuhn te ndete che ritahno ne mare tahsihn ne, cahcantiyon ne ama ico che caça nan che va, ne cuhnde tama cuahn, ne dinahn. Ndete che ritahno ne ne, adecodehno che caça ne ne, conahn nduco ne.

²¹ Rahn rí nchuhn te cava che ndetendaḥ vo vaco chihnga chemin chan ne, va che covah vo man, cuahto vo yahte man.

Rahn Dihvo vo Jesucristo tama yune che va che cahno se ihyan

²² Numanahn che quechica Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye estado yahn Galilea ne, rahn ye ri ye ihyan chahn:

—U che rinducó nducoyaça ihyan ne, va che necah ihyan u tah sahn nunde,

²³ ne cahno se u. Ate cuihno ino ro ne, ntuché van tenahn.

Ama chi ndache ihyan chahn yahn che tihca rahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, nedihve ye cade iyo yahn yaco

²⁴ Cuahn che nda ihyan chahn yan Capernaum ne, chahn sahn che rica se tume cade iyo yahn yaco, tumerune se Pedro:

—¿A hua renehive ihyan ricuahn yahn nchuhn tume cade iyo yahn yaco ne?

²⁵ Ndahconan Pedro, ne rahn ye ri ye sahn:

—Taca hua, renehive ye.

Ndonda Pedro chete vah ne, menan vihca tumerune Dihvo vo ihyan:

—Deh rahn Simón, ihyan che rihquentiyon ye ne, ¿duh rica ye tume cade iyo ne? ¿A ihyan nación yahn ye o ihyan tama nación ne?

²⁶ Ndahconan Pedro, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Rica ye ihyan tama nación.

Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Tuhme ne, ihyan nación yahn ye ametah va che nehive ye.

²⁷ Ate cava che hua din vo che co tan nde ama ihyan ne, cuehn nan vine, ne cotihyen cu ra yaha. Ite che cua te ne, cuentah chende te, ne min ntaque ama tume. Nduco chemin cuenedihve cade iyo yahn man, yehn man.

18

Duh che tahque conan

¹ Chihno min ne, ndo dama ihyan apóstol chahn nan Dihvo vo, ne tumerune ye ihyan:

—¿Duh che tahque conan van ihyan che rihquentiyon Dendiohs ne?

² Tuhme cah Dihvo ama lihn, chihno ye mendahn,

³ ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuāco ráhn rí nchuhn te ndete che hua nto ino ne nunde yahn ne, co ne nduhcā checāhya che tuhchan che necun ne, hua co cuahtenan ne vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

⁴ Cuedevano ne te adecoduhno ihyan che necun ye nduhcā lihn cuh ne, ihyan min che tahque conan ye van ihyan che rihquentiyon Dendiohs.

⁵ Namin cuedevano ne te adecoduhno ihyan che nevahnecon ye ama ihyan yahn che necun ye nduhcā lihn cuh ne, a u nevahnecon ye.

Cahnda yahn ihyan che rahtendihco ye nunde

⁶ 'Adecoduhno ihyan che tihyon yune ye ihyan yahn che cuahtendihco ye nunde ne, ama chahte castigo va che co ye. Tahque ndahcā cava ye ndete che caca yahto ihyan ama tu yudo chahte dādo ye, ne cuacondahnun ye ihyan van nuniyahn, yudomin ca che tihyon yune ye ihyan yahn che cuahtendihco ye nunde.

⁷ ¡Chevah ihyan ihyense!, te a cade no che va che cuahtendihco ye nunde. Ate ¡tahque vedin ihyan che tihyon yune ye ihyan che cuahtendihco ye nunde!

⁸ 'Ndete che renda yahn ne che cuahtendihco ne nunde, ne va che dinahn ne nduco tah ne o nduco cah ne ne, tahque ndah che din ne cuande anduhneca ndete che a chihca ne, chacondah ne, te tahque ndahcā yahn ne ndete che co cuahtenan ne vahchetero andahre yuhche ne, yudomin ca che ndah tah ne, ndah cah ne, cuahtenun ne van ruchiyahn cuahn dama.

⁹ Ndete che cava ndutinān ne renda yahn ne che cuahtendihco ne nunde ne, tahque ndah che din ne cuande anduhneca ndete che a tico ne,

chacondah ne, te tahque ndah yahn ne ndete che co cuahtenan ne vahchetero andahre hua ro nan ne, yudomin ca che ndah ndutinan ne, cuahtenun ne van ruchiyahn.

Ejemplo yahn itecuche che chinda te

¹⁰ Cuihco nchuhn cudado che hua ndahchenan ne nde ama ihyan che necun ye nduhca chechaya che tuhchan, te angel yahn ne, cuahn dama chenani ye nan Chida che va ye vahchetero.

¹¹ Tihca, te u che rinducó nducoyaca ihyan ne, nda ndedevahn ihyan che a ndinda ye, nedin nunde yahn ye.

¹² Rahn ri nchuhn te ama ihyan che va ama ciento itecuche yahn ye ne, ndete che conda ama te van chano ne, cahcoman ye ite che chenahn chahn van chano nan che redin ye cudado ite, ne cahñ ye quenuhn ye ite che chinda me.

¹³ Cuahn che ntaca ye ite ne, cuaco rahn ri nchuhn te nde tahque co yeno ye cava ite min che co cava ite che chenahn chahn.

¹⁴ Tihca Chida nchuhn che va ye vahchetero, te hua nahn ye che conda nde ama ihyan che necun ye nduhca chechaya che tuhchan.

Nduhca che va che nchahco ihyan yahn vih

¹⁵ Ndete che ama ihyan che namin ritahno ye din tan ye nduco ama cha nchuhn ne, coyahve ne ihyan cuahn deman ne nduco vih. Ndete che nto ino ye nunde yahn ye ne, a ndedevahn ne ihyan yahn castigo che va che co ye.

¹⁶ Ate ndete che hua tumacah ye che cahma ne ne, conuhn ne ama o testigo cava che nduco ihyan chahn yahve ne ihyan.

17 Ate ndete che nde nduco tihca hua tumacah ye ne, cahma ne nduco ihyan ndiyaco cava che van nducoyaca ne yahve ne ihyan. Ate ndete che hua tumacah ye ne, co din ne cuande anduhneca ndete che nde hua devano ye che va Dendiohs.

18 'Cuaco rahn ri nchuhn te nducuahn che nte cade ne ne, cah dito Dendiohs ndudo yahn ne.

19 'Namin rahn ri nchuhn te ndete che co dama ndudo ama o ne, caca ne deh che nahn ne Chida che va ye vahchetero ne, te ye nchuhn.

20 Te ye nchuhn, te nan che ndo dama o ino ihyan ndeva ye yavenan ne, min quenun van ye.

21 Tuhme chahn nda Pedro, ne rahn ye ri ye Dihvo vo:

—Dihve, ¿a ndeh yune va che nchahco yahn ihyan che quendi ye din tan ye nduco ne? ¿A nde ndache yune ne?

22 Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Ndiyu atenan ndache yune, te a nduh va ndeh yune che din tan ye ne, a tih va ndeh yune va che nchegue yahn ye.

Ejemplo yahn ama sahn che metah vederenchahco nan se

23 'Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhca ama rey che tendah cuande ye yahn sahn che redin ntiyon nduco ye.

24 Cuahn che canan tendah cuande ye ne, nda ama se tendah cuande ye yahn se, ne quendihco ndeh se yahn ye, tenduh ndiche mil tume diyahnguan.

25 Nducote metah deh nduco che nedihve se ne, chihquentiyon ye sahn decahya yahn ye che ndihcue se sahn man, ndihcue se ndahta yahn se

mañ, ðaya se mañ, nducuahn dehtenduh yahn se mañ, çava che ndutonun tah che quendihco se yahn ye.

²⁶ Tuhme chehntihya se ñañ rey me, ne rañ se: “Dihvé, codin chahtino ne yáhn, ne nedihvé yahn ne.”

²⁷ Quenan vahino ye sañ, ne numacuahn vedeyeno tehche ino ye nducuahn che quendihco se.

²⁸ Ate ura che conañ se ntaça se ama combiero yahn se che quendihco ye ino cun çade yahn se. Dihno se ðando ye, ne rañ se ri se ihyan: “Cuedihve che quendihque yáhn.”

²⁹ Chehntihya ye ñañ se, ne rañ ye: “Codin chahtine yáhn, ne nedihvé yehn.”

³⁰ Ate hua cahneçun se. Tahque ndah se ne, chahn se chica nunde se yahn ye, ne quenun ye vaçoyahn nde chihno nedihve ye yahn se.

³¹ Ndiçhero combiero yahn se che tihça din se, ne ama chi tañ ye, chahn ye chengo ye rey me.

³² Tuhme tahve rey me che chehua sañ, ne chihya ye sañ: “Di ne, ama duhtuno ihyan di. U ne, nchahcó yehn yahn nducuahn che quendihque yáhn, te chique favor u.

³³ ¿Taça che hua tihça quenan vahine combiero yehn nduhça che quenan vahinó di?”

³⁴ Numacuahn vedetan chihquentiyon ye che conun se vaçoyahn nde chihno nedihve se che quendihco se.

³⁵ Quendi Dihvo vo, ne rañ ye ri ye ihyan chahn:

—Namin nchuhn, ndete che hua nchahco ne yahn vih numacuahn chedave yahn ne ne,

cuahno ne nduhca che chahno sahn min, te Chidá che va ye vahchetero ne, hua nchahco ye yahn ne.

19

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye nduhca che rihquentiyon Dendiohs che hua tehche ihyan ndahta yahn ye

¹ Cuahn che chihno nte Dihvo vo ne, chica ye min estado yahn Galilea, cuahn ye estado yahn Judea, tama lado viche ico Jordán,

² ne ama yahn ihyan cuahn ye nduco ye. Cuahn che nda ye min ne, din ye che ndoyahn ihyan cah.

³ Tuhme nda ama o sahn fariseo che nahn tumarande se ihyan, ne tumerune se:

—¿A co tehche ihyan ndahta yahn ye cava adcodehno ne?

⁴ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—A devano nchuhn nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: “Cuahn che dendah Dendiohs iyehne ne, dendah ye ihyan chahn man, ihyan ndahta man.”

⁵ Namin ndirun tuhca: “Ihyan chahn ne, cahcoman ye indihnte yahn ye, ne cahnevaco ye, conan cuma ye ndahta yahn ye. Ihyan chahn ne, din yahn ye vih anduhneca ndete che ama no ye.”

⁶ Nducote tihca ne, ametah din ye cuande che o ye, te anduhneca ndete che ama no ye. Nducote a man Dendiohs nahn ye che cuahtenan cuma ihyan chahn vih ne, hua redin yahn che tehche ye vih.

⁷ Rahn sahn chahn ri se ihyan:

—Ndete che tihcā ne, ¿deh cuande che cāh yune Moisés che tehche ihyan ndahta yahn ye, dirun ye ama cāca cāh ye tahn?

⁸ Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Yahn che cheche chedave yahn ihyan ne, chemin che cāh yune Moisés che tehche ye ndahta yahn ye. Ate Dendiohs ne, hua tihcā chihco cade ye cuahn che dendah ye iyehnse.

⁹ U ne, rahn ri nchuhn te ihyan che ndere tehche ye ndahta yahn ye ndiyu yahn nunde che quenān te nduco tama chahn, ne cahnevāco ye nduco tama te ne, redin duche yahn ye che nihnevāco ye. Namin sahn che cahnevāco se nduco tahn che ntehche inchahn te tahn ne, condihco se nunde.

¹⁰ Tuhme rahn ihyan apóstol ri ye Dihvo vo:

—Ndete che tihcā va cade yahn ihyan chahn ne, tahque ndah ye che nde hua cahnevāco ye.

¹¹ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Hua nducoyāca ihyan co dinahn ye yahn chemin, te atenān ihyan che necāh Dendiohs ved-erihquentiyon ihyan che co dinahn ye.

¹² Vate chahn che hua numa ye, te a tihchan ye nde rahteyān ye. Namin vate ye che hua numa ye yahn che ihyan redin yoh ye ihyan. Namin vate ye che hua rahtenan cuma ye ndahta cāva che hua co vahche yahn ye nan ntiyon yahn Dendiohs. Ihyan che retumacadino che co dinahn ye che cuahteman ye ne, ndahcā che dinahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, nahn tah ye checāhya, covah ye cava

¹³ Chihno min ne, nda ihyan, nda ye checāhya yahn ye cāva che nahn tah Dihvo vo, ne covah ye

çava. Ate ihyan apóstol ne, rahva ye nduco ihyan chahn.

¹⁴ Tuhme rahñ Dihvo vo ri ye ihyan:

—Hua çahca tan nchuhn che chi cheçahya sih nán, te a ndi cuande van ihyan che necun ye che cuahtenan ye vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

¹⁵ Chihno rahñ ye chemin ne, nahn tah ye cheçahya chahn, covah ye çava. Tuhme chica ye min, cuahn ye.

Ama sahn cuihca ne, nte se nduco Dihvo vo Jesucristo

¹⁶ Ura min nda ama sahn yuno nan Dihvo vo, ne rahñ se:

—Ihyan Ricuahn Ndah, ¿deh ndah che dín çava che conán vahchetero ne?

¹⁷ Ndahconan ye, ne rahñ ye ri ye sahn:

—Nde hua redin yahn che cahme, Ihyan Ricuahn Ndah, te atenán Dendiohs ne, ihyan min che ndah ye. Çava che conen vahchetero ne, codinehn vederihquentiyon yahn ye.

¹⁸ Tumerune se ihyan:

—¿Cha vederihquentiyon me ne?

Ndahconan Dihvo vo, ne rahñ ye ri ye sahn:

—Vederihquentiyon che tuhca: “Hua cahne ihyan man, hua din duche yehn che nihnevaque man, hua doque man, hua ndere çahma nonde yahn ihyan man,

¹⁹ cuendeva yavenan chide man, cheque man, codin yahine nducoyaca ihyan nduhca che yahino man di man.”

²⁰ Rahñ se ri se ihyan:

—Nducuahñ vederihquentiyon che tihçá ne, redináhn nde ro che lihn ca u. ¿A va ca che dináhn ne?

²¹ Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Che cuahtenan ihyan vahchetero ne, tahque rignonun chihve che co vedecuihca. Çava che hua co vahche yehn che tone min ne, cuendihcue dehtenduh yehn che va, ne cuinen ihyan chevah. Tuhme cochi condoque u.

²² Nducote ama cuihca se ne, hua quenán ino se che tihçá rahn Dihvo vo nduco se, ne ama chi ran se conahn se.

²³ Tuhme rahn Dihvo vo nduco ihyan apóstol:

—Cuçco ráhn rí nchuhn te ama vahche çava ihyan cuihca che conða ye vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

²⁴ Ndaconan ráhn rí nchuhn te nde ama ihyan cuihca ne, hua co conða ye vahchetero nan che rihquentiyon Dendiohs.

²⁵ Che rahn ye chemin ne, ama cuahn ino ihyan apóstol chahn, ne rahn ye van man ye nduco vih:

—Ndete che tihçá ne, nde ama ihyan hua co ndevahn ye.

²⁶ Chaconan Dihvo vo ndihchero ye ihyan chahn, ne rahn ye:

—Che tin deman ihyan ne, hua conða ye vahchetero. Atenan Dendiohs co din ye che min tuno ihyan, te Dendiohs ne, ri redin ye nducuahñ.

²⁷ Tuhme rahn Pedro ri ye ihyan:

—Dihve nuhn, me nuhn che chihcoman nuhn nducuahñ, chinduco nuhn ndih ne, ¿deh co nduco nuhn ne?

²⁸ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuāco ráhn rí nchuhn te cuahn che a nuhnde cāde nducuahn, ne u che rinducó nducoyāca ihyan cuhndé nān che rihquentiyón numacuahn vedeyudo ne, namin nchuhn che rinduco ne u ne, cuahte ne techecāde ne yahn nduh che ndichio ndāta yahn ihyan nación yahn Israel.

²⁹ Namin adecoduhno ihyan che va che cahcomān ye dehtenduh yahn ye mān, ihyan yahn ye mān, cāva che co conduco ye u ne, nuhnde menun āma ciento yahn queri āma che cahcomān ye, a vāco ye, a dihno ye, a cahve ye, a chida ye, a chaco ye, a ndahta yahn ye, a dāya ye, a yāhn yahn ye, ate nunde menun āma ciento yahn queri āma che cahcomān ye. Avāne ne, conan ye vahchetero numacuahn ro.

³⁰ Ndā ro min ne, ndiyu yahn che a ráhn chitahno ihyan che tahque quendaḥ yavenān ye, nde huane yahn che cade chitahno ye che hua nduh quendaḥ yavenān ye.

20

Ejemplo yahn sahn redin ntiyon

¹ Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhca āma patrón che chahn ye āma vatiyān chenuhn ye mozo cāva che tuhn se uva yahn ye.

² Ndāca ye neve se, ne nte cāde ye nduco se che din se ntiyon cāde ro, ne dechuh ye sahn nān ntiyon yahn ye.

³ Chahn tun ye tenduh nān rahco nun vatiyān, ne ntāca ye te neve se che vatechica se cuāhn ndihve, metah ntiyon din se.

⁴ Ráhn ye ri ye sahn: “Cuahn nchuhn codin ne ntiyon yāhn, conduco ne sahn chenāhn che a

chenan se min, ne nedihvé nchuhn nduhva che redin yahn.” “A,” rahn se, ne cuahn se.

⁵ Chahn tun ye tenduh nan mahñ yahn. Ntaça ye te neve se, dechuh ye sahn nan ntiyon me. Chahn tun ye tenduh nan rahco ino. Ntaça ye te neve se, ne namin dechuh ye sahn.

⁶ Ndaconan chahn tun ye tenduh nan rahco uhn, ne ntaça ye te neve se, ne rahn ye ri ye sahn: “¿Dehco che hua din nchuhn ntiyon man ro ne?”

⁷ Ndahconan se, ne rahn se ri se ihyan: “Hua din nuhn ntiyon, te hua ndaça ntiyon din nuhn.” Rahn ye ri ye sahn: “Cuahn nchuhn din ne ntiyon yahn tuhme, ne nedihvé nchuhn nduhca che redin yahn.” “A,” rahn se, ne cuahn se.

⁸ Chi chino me ne, rahn ye ri ye mandador yahn ye: “Cuenedin dame sahn mozo sih, ne cuenedihve yahn se, cuanan nduco sahn che nda adiva cuahn.”

⁹ Cuahn che chenda sahn che a nde nan rahco uhn a chino canan din se ntiyon ne, ndonda tah se chihve yahn se yahn numa ro.

¹⁰ Nde nan chihnonan yahn ne, chenda sahn che din se ntiyon numa ro, ne ndedecadino se che tahque ndahva nedihve ye sahn, ate a dama no nedihve ye sahn.

¹¹ Cuahn che ndihchero se che a dama no nevi-hve sahn nduco sahn chenahn chahn ne, rahn nunde se nduco patrón yahn se,

¹² ne rahn se ri se ihyan: “Sahn sih che atenan ama ura no din se ntiyon ne, ¿deh cuande che dama nedihve ne sahn nduco nuhn che chahtenun nuhn van yan numa ro, din nuhn ntiyon?”

¹³ Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye sahn: “A

devanó che redín. A numa nedihvé yahn nchuhn nduhc̄a che a nte c̄ade vo.

¹⁴ A nedihvé yahn nchuhn. Tahque ndah ne ne, conahn ne. A m̄an va vedeyeno che tihdenán, nedihvé yahn sahn chuhn. U ne, codín nduhc̄a che náhn nduco tume yáhn.

¹⁵ Nchuhn ne, hua cuande yahn ne che quenán cumá vedevahino nduco se.”

¹⁶ Atihnoc̄a no tun ro che cuhnde c̄ade yahn nducoyaca ihyan, te ndiyu che a rah̄n chitahno ihyan che tahque quendaḥ yavenan ye, nde huane che a cade chitahno ye che hua nduh quendaḥ yavenan ye. Tihc̄a, te van nducoyaca ihyan che nahn Dendiohs che cotahno ye ne, atenan neve ra ye che tendahnun Dendiohs ihyan c̄ava che ndevahn ye.

Ndaconan rah̄n Dihvo vo Jesuscristo che va che c̄ahno se ihyan

¹⁷ Cuahn che a quenun yune Dihvo vo cuahn ye yan Jerusalén ne, quenda ye nduh che ndichio ihyan apóstol devavih, ne rah̄n ye ri ye ihyan:

¹⁸ —A devano nchuhn, che man ne, chenun yune vo, cuhn vo yan Jerusalén. U che rinducó nducoyaca ihyan ne, necah ihyan u tah chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man, ne cuih nunde se yáhn c̄ava che c̄ahno ihyan u.

¹⁹ Necah se u tah sahn tama nación c̄ava che din duche yahn se u man, cuahn se u man, nahn yah se u man. Ate cuihno ino ro ne, ntuché van tenahn.

Chaco Jacobo man, Juan man ne, chica ye che conan daya ye

²⁰ Chihno min ne, chahn nda ndahta yahn Zebedeo nduco nduh che o daya ye, Jacobo man, Juan man. Chehntihya ye nan Dihvo vo, ne chica ye favor ihyan.

²¹ Tumerune Dihvo vo ihyan:

—¿Deh nehn ne?

Rahn ihyan ndahta me:

—Rica ndih che cuahnecun ne che cuahte nduh che o daya dama nduco ne cuahn che a va ne nan rihquentiyon ne. Ama se ne, cuhnde se lado tah cuaco ne, ne tama se ne, cuhnde se lado tah cueh ne.

²² Ate rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn ne, nde hua renahn ne deh che rica ne. ¿A cocha ne chuhrihn ne nduhca che va che ama chuhrihn ne?

Ndahconan ihyan chahn, ne rahn ye:

—Taca hua. Cocha nuhn.

²³ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuaco te va che chuhrihn nchuhn nduhca che va che ama chuhrihn, ate che cuahte ne chihto nan ne, ndiyu u che cahcantiyon, te a Chida che cahcantiyon ye, ne a man ye devano ye cha ihyan che cuahte ye chihto nan.

²⁴ Chihnevan ihyan apostol chenhahn chahn, ne chi tan ye nduco ihyan che o chahn.

²⁵ Tuhme cah Dihvo vo nducoyaca ye, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Nchuhn ne, a devano ne te ihyan ndinan yahn queri ama nacion ne, ama yudo rihquentiyon ye, ne sahn che rinan se ihyan ne, rendinun rendinahn se ihyan yahn ye.

²⁶⁻²⁷ Ate v̄an nchuhn ne, hua co tihc̄a, te ade-cochano ne che nahn con̄an ne ne, va che co ne nduhc̄a ama mozo, conan ne vih.

²⁸ U che rinducó nducoyaca ihyan ne, cuiquendi ne yune yáhn, te u ne, ndá, ndiyu cava che conan ihyan u, ate cava che conan mán ihyan, ne cahco mendáhn u cava che ndedeváhn ama yah̄n ihyan.

Din Dihvo vo Jesucristo che chi ro nan o sahn nan ve

²⁹ Cuahn che chica Dihvo vo yan Jericó nduco ihyan apóstol yahn ye ne, ama yah̄n ihyan nduco ye ihyan.

³⁰ Chihto yune vate o sahn nan ve, ne cuahn che chihnevan se che a ndá nino Dihvo vo ne, riyah̄ve se ihyan numa dito se:

—Dihve nuhn, Daya David, ¡conan vahino ne nuhn!

³¹ Rahva ihyan nduco se cava che cuahtediñ chende se, ate nde tahque yudo nan se rahn se:

—Dihve nuhn, Daya David, ¡conan vahino ne nuhn!

³² Tuhme chan ndi Dihvo vo. Cah ye sahn, ne tumerune ye sahn:

—¿Deh nahn nchuhn che dín cava ne ne?

³³ Ndahconan se, ne rahn se ri se ihyan:

—Dihve nuhn, nahn nuhn ne che dín ne che co ro nan nuhn.

³⁴ Quenan vahino ye sahn, ne nahn tah ye ndutin̄an se. Ndetahno chi ro nan nduh che o se, ne cuahn se chinduco se ihyan.

21

Nda Dihvo vo Jesucristo yan Jerusalén

¹ Cuahn che a nda nino ihyan chahn yan Jerusalén ne, nda ye chihto ama yan lihn che duche Betfagé, nino cuete Olivo. Min tahve Dihvo vo o ihyan apóstol yahn ye,

² ne rahn ye ri ye ihyan:

—Cuahn nchuhn viyan, ne min ntaca ne ama burro che quenán chiche te, nduco te daya te. Cuentahnte ne ite, ne cuiquenda ne ite.

³ Ndete che va duh ihyan che cahma ye deh din ne burro tih, rentahnte ne ite ne, cahma ne co ne ihyan: “Dihve nuhn nahn ye ite, ne ndetahno ndedechuh ye ite.”

⁴ Tihca chi cava che conahn nduhca che dirun ihyan profeta tuhca:

⁵ Cahma nchuhn co ne ihyan che vate ye yan Jerusalén:

“Condihchero nchuhn che cochi Rey yahn ne.

Ama necun ye, ne quendudo ye ama burro lihn.”

⁶ Dinahn ihyan apóstol chahn che chihquentiyon Dihvo vo.

⁷ Chehua ye burro me nduco daya te, ne tihde ye tino yahn ye dame te. Cocha Dihvo vo ite, ne quendi ye cuahn ye.

⁸ Ama yahn ihyan nduco ye, ne nahn ye ne, rentave ye tino yahn man, nahn ye ne, rentave ye yata cue man, rendedecuco ye numa yune cuahn nan che cuahn Dihvo vo.

⁹ Nducoyaca ihyan che ndahnán ye man, ihyan che chenán ive ye man ne, ama yeno ye, ne rah ye tuhca:

—¡Ndeva vo yavenán ihyan cuh che quenán cuma ye vederihquentiyon che quenán cuma

ihyan ndico yahn ye David! ¡Dechuh Dihvo vo Dendiohs ihyan! ¡Ndeva vo yavenan Dendiohs!

¹⁰ Cuahn che chenda Dihvo vo yan Jerusalén ne, canan nducoyaca ihyan ndo dama ye. Ama vari ye, ne nahn ye tumerune ye:

—¿Duh ihyan tih che nda ye ne?

¹¹ Nahn ye ne, ndahconan:

—Ihyan cuh che profeta Jesucristo che chica ye yan Nazaret, estado yahn Galilea.

Dihvo vo Jesucristo ndetendah vah ye sahn che chenun se chete yaco rendihcue se

¹² Chenda Dihvo vo chete yaco, ne ndetendah vah ye nducoyaca sahn che chenun se min rendihcue se man, ra se man. Chi muhn chi min ye mesa yahn sahn che rendahcorun se tume man, silla yahn sahn che rendihcue se icui man,

¹³ ne rahn ye ri ye sahn:

—Nan ndudo yahn Dendiohs ne, ndirun tuhca: “Yaco yahn ne, cava che cuahtenun ihyan covah ye”, ate nchuhn ne, nedin ne anduhneca vah nan che rendo dama sahn duco.

¹⁴ Chihno min ne, chahn nda ama o sahn nan ve man, sahn che cueh cah man, nan Dihvo vo min chete yaco, ne din ye che ndoyahn se.

¹⁵ Nducoyaca chechahya che chenun min ne, ama yeno, ne rah tuhca:

—¡Ndeva vo yavenan ihyan cuh che quenán cuma ye vederihquentiyon nduhca che quenán cuma David!

Chidocuyan ndinan nduco sahn devano ley che dirun Moisés ne, ama chi tan se che din Dihvo vo vederihno man, che rah chechahya chahn rendeva yavenan ye man,

16 ne rahn se ri se ihyan:

—¿Taca che recah yune ne che tihca rendeva chechahya sih yavenan ne?

Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—Recah yuné, te a tihca va che conahn. A devano nchuhn te a ndirun nan Ndudo yahn Den-diohs tuhca: “Chihco cade ne che chechahya man, decuah man ne, ndeva yavenan ne nduhca che redin yahn.”

17 Chihcoman ye sahn chahn, ne chica ye min. Cuahn ye yan Betania, ne min quenan ye vino min.

Dihvo vo Jesucristo ne, din dine ye ama yahn higo

18 Chi dave tama ro me, ura che quenun yune Dihvo vo che cuahn tun ye yan Jerusalén ne, chi cuico ye.

19 Ndiherero ye ama yahn higo chihto yune, ne chahn ye ndiherero ye ndete che chenandute yahn. Ate metah nde ama ndute yahn, deman yata chenandute. Tuhme din dine ye yahn me, ne rahn ye:

—Ametah ndaconan co ndute yehn.

A ura min no tih yahn me.

20 Cuahn che ndiherero ihyan apóstol chahn che tih yahn me ne, ama cuahn ino ye, ne tumerune ye Dihvo vo:

—¿Taca che ndetahno tih yahn higo cah ne?

21 Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuaco rahn rí nchuhn te ndete che ritahno ne man, hua riho yahn ino ne man ne, nde vederihno che tahque rahte co din ne. Co cahcantiyon

ne ico tih che cahn condahnun van nuniyahn, ne dinahn.

²² Ndete che ritahno ne ne, nducuahn che caça ne Dendiohs ne, conahn nduco ne.

Vederihquentiyon che quenan cuma Dihvo vo Jesucristo

²³ Ura che nda Dihvo vo ne, chenda ye chete yaco, ne canan ricuahn ye. Numanahn min ne, chahn nda chidocuyan ndinan nduco sahn inti-yahn, ne tumerune se ihyan:

—¿Duh te vederihquentiyon ndih che din ne dehtenduh che tihchan ne?

²⁴ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—Namin va ama nan che tumerune nchuhn. Dinoca ndahconan ne chemin, tuhme có nchuhn duh te vederihquentiyon che tihça redín:

²⁵ ¿Duh dechuh Juan che chehdenune ye, a Dendiohs o ihyan iyehnse ne?

Ate canan rentuhno se van man se nduco vih:

—Ndete che cahmo vo che Dendiohs dechuh ye Juan ne, cahma ye co ye uvo: “¿Me dehco che hua chitahno nchuhn che cahndudo ye tuhme?”

²⁶ Me ndete che cahmo vo che ihyan iyehnse dechuh ye ihyan ne, co tan ihyan yan nduco vo, te nducoyaca ye ritahno ye che Ndudo yahn Dendiohs cahndudo ye.

²⁷ Tahque ndah se ne, rahn se ri se Dihvo vo:

—Hua devano nuhn.

Tuhme rahn ye ri sahn:

—Namin u ne, hua có nchuhn duh te vederihquentiyon che tihça redín.

Ejemplo yahn sahn cahya che rahcotahn

²⁸ Quendi Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn ndinan chahn:

—Nté ama ejemplo, cahnevan nchuhn. Ama ihyan ne, vate o daya ye, ne rahn ye ri ye ama se: “Man ro ne, cuehn ton uva yuhn vo.”

²⁹ Ndahconan se, ne rahn se: “Hua cahn.” Ate adiva ne, nto ino se che tihca rahn se, ne cuahn se din se ntiyon che chihquentiyon chida se.

³⁰ Numanahn min ne, rahn ye nduco sahn che tama me che cahn se din se ntiyon min. Sahn min ne, rahn se ri se ihyan: “Taca hua, chida, cahn.” Ate hua dinahn se.

³¹ ¿Cha sahn chahn dinahn se che chihquentiyon chida se ne?

Ndahconan sahn ndinan chahn, ne rahn se:

—Sahn che yahve ye menan me.

Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Cuaco rahn ri nchuhn te nduhca sahn che hua dinahn me ne, tihchan nchuhn, te rahcotahn ne yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs. Vederihquentiyon yahn ye ne, tahque nun dinahn sahn rica tume cade iyo man, tahn ndere vatechica man, che co nchuhn.

³² Juan Bautista ne, chicuahn ye ihyan nduhca che runecade cuahtechica ye, ne nevahnecon sahn chahn man, tahn chahn man, ate nchuhn ne, chahcotahn ne, nde hua nto ino ne andahre ndihchero ne che nevahnecon ihyan nunde chahn.

Ejemplo yahn sahn redin ntiyon che duhtuno ihyan se

³³ Cuihnevan nchuhn tama ejemplo: Ama ihyan ne, chihche ye dihyo uva nan yahn yahn ye, ne din ye chahn yahn man, dendah ye ama tanque

nan che cuhno ye nune yahn uva me man, chahto ye ama chete nan che din ye cudado ntiyon min man. Cuahn che chihno chihco tahn ye nducuahn ne, ndahco ye chendata me tah ama o sahn che din se ntiyon nduco. Tuhme chica ye min, cuahn ye.

³⁴ Cuahn che a nda ro che a rine uva ne, dechuh ye sahn decahya yahn ye cava che necahn mahh sahn chahn uva me nduco ye.

³⁵ Ate sahn redin ntiyon chahn ne, tumangan se sahn decahya chahn yahn ye, ne ama se ne, chahn se sahn, ne tama se ne, chihno se sahn, ne tama se ne, cah se tu sahn.

³⁶ Ndaconan dechuh ye tahque yahn sahn decahya yahn ye, ne a namin no tun din tan sahn redin ntiyon chahn nduco se anduhneca che din se menan.

³⁷ Nan chihnonan yahn ne, dechuh ye sahn daya ye, te rahco ye te nevahnecon sahn chahn sahn.

³⁸ Ate cuahn che ndihchero sahn chahn daya ye ne, ntuhno se nduco vih, ne rahn se: "Sahn tih che cuhnde tah se ntiyon cuh. Cahno vo sahn, ne cahnevi vo yahn se."

³⁹ Tumangan sahn chahn sahn, quenda se sahn cuahn chihto, ne chihno se sahn.

⁴⁰ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn ndinan chahn:

—Cuahn che nda dihve chendata me ne, ¿deh din ye nduco sahn redin ntiyon chahn ne?

⁴¹ Ndahconan sahn chahn, ne rahn se ri se ihyan:

—Numacuahn vedetan decuihno ye sahn chahn, ne cah ye chendata me tama te o sahn

redin ntiyon che necahn ma_hn se ndute nda_ta me nduco ye nda_o ro yahn.

⁴² Namin ra_hn Dihvo vo ri ye sa_hn ndina_n chahn:

—A devano nchuhn nduhca_o che a ndirun na_n Ndudo yahn Dendiohs tuhca_o:

Tu che hua quenan ino sa_hn vihcherahto ne, chemin che tahque chichihve.

Chemin ne, a ma_n Dendiohs chihco ca_de ye, ne a_ma nda_hca_o che tihca_o din ye.

⁴³ Nducote raconda_h vedame nchuhn u ne, a rendo da_ma ne nduco sa_hn vihcherahto chahn. Chemin che cahnevi Dendiohs vederihquentiyon yahn ye che va ta_h ne, ne nda_hco ye ta_h ihyan che dinahn ye.

⁴⁴ Che raconda_h vedame ihyan u ne, anduhneca_o ndete che condah_o ndudo ye na_n ya_va, ndaca_o yah ye, ne ihyan che di_n castigo ihyan ne, anduhneca_o ndete che condah_o ndudo a_ma ya_va ihyan, cuihno ndeh ye.

⁴⁵ Chidocuyan ndina_n chahn ma_n, sa_hn fariseo chahn ma_n ne, chenahn se che a yahn se che nte Dihvo vo ejemplo me.

⁴⁶ Chemin che nahn tumangan_o se ihyan, ate hua chihquino se. Va_h se ihyan ya_n, te nducoya_oca ye ritahno ye che Dendiohs dechuh ye ihyan.

22

Ejemplo yahn che rihnevaco daya rey

¹ Quendi Dihvo vo, ne nte ye ta_ma ejemplo, chihnevan sa_hn chahn:

2—Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, a nahn nduhcā ama rey che din ye vihco decahnevāco daya ye.

3 Dechuh ye sahn decāhya yahn ye ngua se ihyan che a ndiyahve ye che conduco ye nan vihco me, ate hua chahn ihyan chahn.

4 Ndaconan dechuh ye tama te o sahn decāhya yahn ye, ne rañh ye nduco se: “Cañma nchuhn co ne ihyan chahn che a chihnó itenine, ne a va yan che cheh ye. Din nun ino ye chi ye.”

5 Ate a namin no tun hua tumacāh ihyan chahn. Ama ye ne, cuahn ye nan yahn yahn ye, tama ye ne, cuahn ye nan ntiyon yahn ye,

6 ne ihyan chenāhn ne, tumangan ye sahn decāhya chahn, chahn ye sahn, nde chihno ye sahn.

7 Tuhme ama chi tan rey me, ne dechuh ye sandado yahn ye chihno se ihyan chahn, chihquiyahn se yan vāco ye.

8 Chihno min ne, rañh ye nduco sahn decāhya yahn ye: “A va yan nducuahñ cava che cuanan vihco. Ate ihyan chahn ne, ama duhtuno ihyan ye, nde hua rihnevāhn che chi ye.

9 Tahque ndah ne, cuahn nchuhn cuāhn yune viyan, muhn min nan che ri dāma ihyan, ne coyahve ne nducoyāca ihyan che ntāca ne cava che chi ye conduco ye.”

10 Dinahn sahn decāhya chahn, ne quenda se quendihconahn nducoyāca ihyan che ntāca se, hua tumacāh se tañchan ihyan ye. Nduco tihcā ne, ama yahn ihyan chito vah ye.

11 Tuhme chenda rey me chete vah me, ne ndihchero ye ama sahn che nduco se min. Hua

quenun se tino nduhca che rahtenun ihyan che rahn ye nan rihnevaco ihyan,

¹² ne rahn ye ri ye sahn: “Amigo, ¿taça che chenda muhn?, te hua quenon tino che redin yahn che conon.” Sahn min ne, nde nan che cahma se metah.

¹³ Tuhme chihquentiyon rey me sahn che rinan se nan vihco me: “Cuiquiyahto nchuhn nde tah nde cah sahn tih, cuetendah vah ne sahn, cuacondahnun ne sahn nan che man. Min cuaco se man, cheh dihyon se man.”

¹⁴ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn ndinan chahn:

—Tihca, te ama yahn ihyan riyahve Dendiohs che cuatenan ye vahchetero, ate ama doh ihyan che co cuahtenan ye min.

Tumerune sahn fariseo yahn cade iyo

¹⁵ Tuhme conahn sahn fariseo chahn, ne ntuhno se nduco vih cava che nuhn ino se taça co caca nunde se yahn Dihvo vo.

¹⁶ Dechuh se ama o combiero yahn se nduco tama te o sahn partido yahn Herodes, ne rahn se ri se Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn, ndih ne, ndudo cuaco che rente ne man, ricuahn ne numa cuaco ved-erihquentiyon yahn Dendiohs man, nde hua rendahchenan ne ihyan, te dama no rendihche ne nducoyaca ye.

¹⁷ Deh rahn ne: ¿A redin yahn che nedihvo vo cade iyo che rica emperador yahn Roma o hua ne?

¹⁸ Dihvo vo ne, a devano ye che retumarande sahn chahn ihyan, ne rahn ye ri ye sahn:

—Nchuhn ne, o nan o chende ne. ¿Dehco che retumarande ne u?

¹⁹ Cuete ne ama tume che renehive nduco ne cade iyo, ndihcheró.

Nahme se ama tume chemin chan ihyan.

²⁰ Ndhichero ye tume me, ne tumerune ye sahn:

—¿Duh ihyan che quenan yavenan ye man, che duche ye man, nan tume cuh ne?

²¹ Ndahconan se, ne rahn se:

—Emperador yahn Roma.

Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Cha che rihquentiyon emperador ne, condinahn nchuhn, ne cha che rihquentiyon Dendiohs ne, namin codinahn ne.

²² Ama cuahn ino se che tihca rahn ye, ne conahn se nduco vih.

Tumerune sahn saduceo yahn che ntuche tenahn

²³ A ro min no chahn ama o sahn saduceo chendihchero se Dihvo vo. Sahn chahn ne, hua ritahn se che va che ntuche tenahn, ne chemin che rahn se ri se ihyan:

²⁴ Ihyan Ricuahn, Moisés ne, dirun ye te ndete che coh inchahn ama ndahta che hua ndaca daya ye ne, va che cahnevaco dihno tenahn me nduco tahn min cava che cahco ndata se menun dihno se.

²⁵ Ama yune ne, chahte ndache sahn yan vaco nuhn che dihno se vih. Chihnevaco sahn menan me, ne cuahn che chih se ne, hua ndaca se nde ama daya se nduco ndahta yahn se. Chemin che chihnevaco tama dihno se nduco tahn min.

²⁶ Ate namin chih se, ne hua ndaca daya se nduco te. Atihnoça nde chenah chih nduh che

ndache se che chahtenan cuma se tahn min. Nde ama se hua ndaca daya se nduco te.

²⁷ Nde nan chihnonan yahn ne, namin chih tahn min.

²⁸ Nducote nduh che ndache sahn chahn chahtenan cuma se tahn min ne, nda ro che ntuche tenahn ne, ¿cha se che inchañ te ne?

²⁹ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—Nchuhn ne, hua ritahno ne che va che ntuche tenahn, te hua renahn ne Ndudo yahn Dendiohs, nde huane vederihquentiyon yahn ye.

³⁰ Nda ro che ntuche tenahn ne, ametah cuahtenan cuma ihyan vih, nde huane ihyan ndahta, nde huane ihyan chahn. Ro min ne, ndo ye nduhca angel che vate ye vahchetero.

³¹ Me yahn che va che ntuche tenahn ne, a ndero ndi che nde hua renahn nchuhn Ndudo yahn Dendiohs che ndirun, nan che rahn ye tuhca:

³² “U che Dendiohs yahn Abraham man, yahn Isaac man, yahn Jacob man.” Che tihca rahn ye ne, a ndero ndi che a ihyan min che Dendiohs yahn nducoyaca ihyan, ihyan che vate ca ye man, ihyan che a ndih ye man, te nan ihyan min ne, chenduche nducoyaca ihyan.

³³ Nducoyaca ihyan che chihnevan ye che tihca rahn Dihvo vo ne, ama cuahn ino ye yahn vededevano yahn ye.

Vederihquentiyon yahn Dendiohs che tahque menan vihca

³⁴ Checadino sahn fariseo chahn che ndahco ndiya Dihvo vo sahn saduceo chahn, ne ndo dama se, nan ye.

³⁵ Van sahn chahn quenun ama sahn devano ley che dirun Moisés, ne çaṽa che tumarande se Dihvo vo ne, tumerune se ihyan:

³⁶ —Ihyan Ricuahn, ¿cha vederihquentiyon nan ley yahn Dendiohs che tahque menan vihca ne?

³⁷ Ndahconan ye, ne raahn ye ri ye sahn:

—“Codin yahine Dihve Dendiohs numacuahn chedave yehn man, numa ine man, numacuahn vederendecadino yehn man.”

³⁸ Vederihquentiyon min che menan vihca.

³⁹ Namin va tama vederihquentiyon yahn ye, che a nahn dama che tuhca: “Codin yahine nducoyaca ihyan nduhca che yahino man di.”

⁴⁰ Nan nduh che o vederihquentiyon che tuhchan ne, rendo dama nducuahn che dirun Moisés man, ihyan profeta man.

Ihyan che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehse ne, ¿duh che Chida ye?

⁴¹ Numanahn che ndi dama ca sahn fariseo chahn ne,

⁴² tumerune Dihvo vo sahn:

—Ihyan che va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehse ne, ¿deh raahn nchuhn yahn ye ne? ¿Duh daya ihyan min ne?

Ndahconan se, ne raahn se:

—Ihyan min ne, daya David.

⁴³ Tuhme raahn ye ri ye sahn:

—Ndete che atenan daya David ihyan min ne, ¿taça che din Vaco Ndah yahn Dendiohs che nevah necun David ihyan nduhca Dihve ye?, dirun ye tuhca:

⁴⁴ Raahn Dihvo vo Dendiohs ri ye Dihvé:

“Cuihnde chihto nán, lado tah cuacó,
numanahn che ndahco ndiyá ihyan che hua ri
rendihche di cava che nevahnecon ye di.”

⁴⁵ Nducote man David dirun ye che ihyan min che
Dihve ye ne, hua cuaco che atenan daya ye ihyan.

⁴⁶ Nde ama sahn chahn hua ntaquino se deh
che ndahconan se yahn ye, ne nde ro min ametah
chihquino se tumerune ca se dehtenduh ihyan.

23

*Dihvo vo Jesucristo ne, ndevih ye nunde yahn
sahn fariseo vaconan se*

¹ Tuhme rahn Dihvo vo nduco ihyan che chenun
ye min man, ihyan apóstol yahn ye man, tuhca:

² —Sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun
Moisés man ne, ntaḥ se ntiyon che ricuahn se ley
min.

³ Cuenevahnecon nchuhn che ricuahn se, ate
hua quendi ne yune yahn se, te sahn chahn ne, a
vih ricuahn se, ne a vih redin se.

⁴ Ama ndeh nan rihquentiyon se che dinahn
ihyan, ate man se ne, nde tah hua redinahn se.

⁵ Nducuah che redin se ne, atenan cava che
cuhnde ro vederihquentiyon che chenan cuma
se. Tahque rahno cinta che chenan chata se man,
reche se man, tahque rahno tino che chenun se
man, che co ihyan chenhahn.

⁶ Renan ino se rahte se nan silla che rahte ihyan
ndinan nan vihco man, chete yaco man.

⁷ Namin renan ino se che numacuahn vedene-
con necah ihyan Dendiohs sahn van ihyan man,
cahma ye ihyan ricuahn yahn se man.

⁸ 'Ate nchuhn ne, hua cahma ne ihyan ricuahn yahn vih, te nducoyaça ne ne, dihno ne vih, ne va ama no Ihyan Ricuahn yahn ne, ihyan min che va çade che ndedevahn ye ihyan iyehmse.

⁹ Hua cahma ne chida ne yahn ihyan iyehmse, te va ama no Chida ne, ihyan min che va ye vahchetero.

¹⁰ Namin hua cahma nchuhn ihyan ndinan yahn vih, te va ama no Ihyan ndinan yahn ne, ihyan min che va çade che ndedevahn ye ihyan iyehmse.

¹¹ Ihyan che conan ye van nchuhn ne, co ye nduhca decahya yahn ne.

¹² Tihca, te ihyan che rendaçco ndiya ye ihyan chenahn, nahn conan ye ne, nuhnde ndiya ye, ne ihyan che ndaçco ndiya man ye ihyan ne, conan ye.

¹³ 'Nchuhn sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man, jo nan o chende ne! ;Chevah nchuhn!, te redin vahche ne yahn ihyan che nahn nevahnecun ye vederihquentiyon yahn Dendiohs. Hua renevahnecun man ne, nde hua retihyon yune ne ihyan che nevahnecun ye.

¹⁴ 'Nchuhn sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun che Moisés man, jo nan o chende ne! ;Chevah nchuhn!, te rehnevi ne dehtenduh yahn ndahta vah, ne çava che hua cuhnde ro vede idihya yahn ne ne, ama rahn revah ne redin ca ne. Nducote tihca redin ne ne, tahque chahte castigo va che co ne che co ihyan chenahn.

¹⁵ 'Nchuhn sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man, jo nan o chende ne! ;Chevah nchuhn!, te ama nahn ne che co yahn ihyan

che cotahno ye dāma nduco ne. Ate cuahn che rendaça ne āma ye ne, retiḥyon yune ne iḥyan che āma duhtuno iḥyan ndaconda ye, che nde tahque redin yahn che co ye castigo vaṅ ruchiyaḥn che co maṅ ne.

¹⁶ Nchuhn ne, anduhneca saḥn ṅaṅ ve che nahn quendanan se saḥn ṅaṅ ve nduco se. ¡Chevaḥ nchuhn!, te ricuahn ne iḥyan: “Ndete che caḥ ne ndudo yahn ne che ntiḥyon yaṅ ne yaço ne, andahre hua dinahn ne dehve diṅ yahn. Ate ndete caḥ ne ndudo yahn ne che ntiḥyon yaṅ ne diyaḥnguaṅ che va chete yaço ne, chemin che cuaço, quenan cuma che dinahn ne.”

¹⁷ ¡Tundo nchuhn! ¡Hua renahn ne! Tahque rigonun chihve yaço, te min ri vihco diyaḥnguaṅ che va chete.

¹⁸ Namin ricuahn ne: “Ndete che caḥ ne ndudo yahn ne che ntiḥyon yaṅ ne ṅaṅ ta ne, andahre hua dinahn ne dehve diṅ yahn. Ate ndete che caḥ ne ndudo yahn ne che ntiḥyon yaṅ ne vedino che va ṅaṅ ta ne, chemin che cuaço, quenan cuma che dinahn ne.”

¹⁹ ¡Tundo nchuhn! ¡Hua renahn ne! Tahque rigonun chihve ṅaṅ ta, te min ri vihco vedino che va menaṅ.

²⁰ Tihca, te cuahn che recaḥ iḥyan ndudo yahn ye che rentiḥyon yaṅ ye ṅaṅ ta ne, nde nduco nducuahn che va menaṅ ne, rentiḥyon yaṅ ye.

²¹ Namin cuahn che recaḥ ye ndudo yahn ye che rentiḥyon yaṅ ye yaço ne, nde Dendiohs rentiḥyon yaṅ ye, te a yaço yahn ye chemin.

²² Namin cuahn che recaḥ ye ndudo yahn ye che rentiḥyon yaṅ ye vahchetero ne, nde Dendiohs

rentihyon yān ye, te a ihyan min che rihquentiyon min.

²³ Nchuhn sahn fariseo mañ, sahn devano ley che dirun Moisés mañ, jo nañ o chende ne! ¡Chevañ nchuhn!, te renehive ne riya yahn ive mañ, yahn anís mañ, yahn comino mañ, ate vederihquentiyon yahn Dendiohs che tahque menañ vihca ne, hua retumacañ ne yahn, te hua runecađe vatechica ne mañ, hua chenán cuma ne vedevahino mañ, hua ritahno ne mañ. Che nahn ne, che quendihconahn dinahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs, hua cahcomañ ne nde ama.

²⁴ Nchuhn ne, anduhneca sahn nañ ve che nahn quendanan se sahn nañ ve nduco se. Ama reñdecadino ne yahn dehtenduh che nde hua nduh rigonun chihve, ate che tahque rigonun chihve ne, nde hua retumacañ ne yahn.

²⁵ Nchuhn sahn fariseo mañ, sahn devano ley che dirun Moisés mañ, jo nañ o chende ne! ¡Chevañ nchuhn!, te nchuhn ne, anduhneca vaso mañ, cuh mañ, che dave cuahn vedame, ate cuahn chete ne, ndito dehtenduh che chihnga. Tihchan nchuhn, te nañ ihyan ne, redin ca ne che ndah ihyan ne, ate che cuaco ne, reduco ne mañ, redin idihya ne mañ.

²⁶ Nchuhn sahn fariseo che hua renahn ne, che rahco ne che rethiyon yune ne ihyan che quendi ye yune yahn Dendiohs, dinoca cuento ino ne nunde yahn ne, cuhcomañ ne dehtenduh che chihnga redin ne, tuhme che cuaco dave yavenañ ne.

²⁷ Nchuhn sahn fariseo mañ, sahn devano ley che dirun Moisés mañ, jo nañ o chende ne! ¡Chevañ

nchuhn!, te redin ca ne che ama ndah ihyan ne, ate ama duhtuno ihyan ne.

²⁸ Tihchan nchuhn, te andahre rahco ihyan che ama ndah ihyan ne, ate o nan o chende ne man, ama duhtuno ihyan ne man.

²⁹ Nchuhn sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man, io nan o chende ne! ¡Chevah nchuhn!, te rahto ne yayan yahn ihyan profeta man, rendedecuco ne yayan yahn ihyan che runecade chahtenan ye iyehse man,

³⁰ ne ndere rahn ne nduco vih: “Ndete che uvo che a vato vo ro che chihno ihyan ndico yuhn vo ihyan profeta chahn ne, hua dama chi vo nduco ye.”

³¹ Nduco ndudo che tihca rahn ne ne, rihco ro ne che dama ne nduco ihyan chahn che chihno ye ihyan profeta.

³² ¡Cuiquendi ne yune yahn ihyan ndico yahn ne cava che din numa ne ntiyon che canan ye!

³³ Nchuhn ne, nduhca cu tan tihchan ne. Nde hua co ndevahn ne yahn castigo che va che co ne van ruchiyahn.

³⁴ Chemin che va ca che dechuh ihyan che cuahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs man, ihyan devano man, ihyan ricuahn man. Ate nchuhn ne, cahno ne ama o ye, ne tama te o ye ne, conahn yah ye ihyan. Tama te o ye ne, cuahn ne ihyan chete yaco man, quendah ne ihyan nduh yan nduh yan man.

³⁵ Nduco tihca cuehdame nchuhn yun yahn nducoyaca tenahn che nde hua chendihco ye nunde che chihno ihyan ndico yahn ne nde a rahn me, canan nduco yun yahn Abel nde yun yahn

Zacarías, daya Berequías, che chihno ne mendahn yahn yaco nduco nan ta.

³⁶ Rahn cuacó rí nchuhn te nducuahn nunde min ne, ndehdame nducoyaca nchuhn che vate ne man ro cuh.

Dihvo vo Jesucristo ne, chaco che quenan vahino ye ihyan yan Jerusalén

³⁷ Nchuhn ihyan yan Jerusalén che rihno ne ihyan profeta man, recah ne tu ihyan che re-dechuh Dendiohs rahndudo ye ye ndudo yahn ye van ne man, ama ndeh yune ndá che nahn nedin damá nchuhn, dín cudado nchuhn nduhca che redin chaco tuh cudado daya te man reche te, ate hua nevahnecun ne.

³⁸ Cuedevano nchuhn te yan vaco ne ne, cuhndeman.

³⁹ Rahn rí nchuhn te ametah ndaconan ndihchero ne u nde ndá ro che cahma ne tuhca: “Ndeva vo yavenan ihyan cuh che dechuh Dihvo vo Dendiohs ihyan.”

24

Rahn Dihvo vo Jesucristo te ndora yaco yahn yan Jerusalén

¹ Ndiquendah Dihvo vo chete yaco che a nahn ye. Ura min ndo dama ihyan apóstol yahn ye, ne nahme ye yaco me ihyan, rente ye nduhca che ama ndahca ndahto.

² Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuenecahco nchuhn che ndihchero ne chete che tihchan tih. Cuacó rahn rí nchuhn te ndá ro che cuihno ndora, metah nuhnde nde o tu che ndahto vih.

Nduhc̄a che va che co cuahn che nd̄a nino ro che nto iyeh̄nse

³ Chihno min ne, cuahn Dihvo vo nduco ihyan apóstol cuete Olivo. Cuahn che a chenun ye min ne, chahn ihyan apóstol chahn n̄an va Dihvo vo, ne r̄ahn ye ri ye ihyan deva vih:

—Nahn nuhn che te cuande ne nuhn, ticuahn conahn che r̄ahn ne me. ¿Deh vederihno cō ro cuahn che ndaconan chi tun ne m̄an, cuahn che nto iyeh̄nse m̄an ne?

⁴ Ndahconan Dihvo vo, ne r̄ahn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuihco nchuhn cud̄ado c̄ava che nde āma ihyan hua cah̄ncheh ye nchuhn,

⁵ te va che nd̄a āma yahn se din c̄a se che chenān cuma se vederih̄quentiyon yáhn, ne c̄ah̄ma se che a m̄an se ihyan che a va c̄ade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyeh̄nse. Āma yahn ihyan cah̄ncheh se ihyan.

⁶ Ro min ne, cahnevan ne che a muhn a min va c̄anda m̄an, che cuan̄an c̄anda m̄an, ate hua cua ne cud̄ado, te a tihc̄a va che co. Cuedevano ne te andahre āma c̄ah̄nda ro min, ate condah ca che nto iyeh̄nse.

⁷ Ihyan āma naciōn ne, cuhma ye nduco ihyan t̄ama naciōn m̄an, a muhn a min cuhnde cuico m̄an, cuhnde cah̄ m̄an, nuhn yahn m̄an.

⁸ Nducuahn vedeyah chemin chan ne, cade n̄an che cuan̄an che chuhrihn ihyan.

⁹ 'Nd̄a ro min ne, c̄aca nunde ihyan yahn nchuhn, din t̄an ye nduco ne, nde c̄ah̄no ye nchuhn. Nducoȳaca ihyan iyeh̄nse ndihche t̄an ye nchuhn yahn che ritahno ne u.

¹⁰ Cuahn che tihca co ne, ama yahn ihyan cahcoman ye che ritahno ye, ne ndihche tan ye vih man, caça nunde ye yahn vih man.

¹¹ A muhn a min quendaḥ ama yahn sahn che din ca se che Dendiohs dechuh ye sahn, ne cah-ncheh se ama yahn ihyan.

¹² Ama duhtuno ndaconda ihyan che nde ihyan che ndah ihyan ye ametah cuahtenan cuma ye vedeyahino nduco vih.

¹³ Ate ihyan che quendi ye cotahno ye nde cuihno nducuahn vedeyah min ne, ihyan chahn che ndevahn ye.

¹⁴ Me ndudo ndah yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, cuahndudo ihyan numachahte iyehanse, nde conan cadino nducoyaca ihyan yahn nducuahn nación, tuhme che nto iyehanse.

¹⁵ 'Ihyan profeta Daniel ne, dirun yahn ama nan che ama chihnga che redetohnan. Condecadino ndah ne yahn. Cuahn che ndihchero ne che a nti chemin chete yaco cuahn nan ta ne,

¹⁶ nducoyaca ihyan che vate ye estado yahn Judea ne, tahque ndah che ndetahno cano ye cuahn ico yahn.

¹⁷ Ihyan che chenun ye tin vah yuto yahn ye ro min ne, tahque ndah che hua condah ye conda ye chete vah cava che cotah ye dehtenduh yahn ye.

¹⁸ Me ihyan che chenan ye viyata ne, tahque ndah che a nde min no cano ye, hua tihyon ye ura nahñ ye viyan cava tino yahn ye.

¹⁹ ¡Chevah ndahta che adeche cuacoyahn te ro min man, tahn che retave te decuah man!

²⁰ Covah nchuhn cuica ne Dendiohs che hua ro iche co venecuino min, nde huane ro che rahte

tuhno ihyan,

²¹ te ro min che cuahno ihyan venecuino che hua nahno ihyan nde ro che canan iyehanse, nde metah ndaconan cuahno ye adiva.

²² Ndete Dendiohs din ye che rahn cuhnde venecuino min ne, nde ama ihyan hua ndevahn ye. Ate hua cuahnecun ye che rahn cuhnde cava che co ndevahn ihyan yahn ye che a tendahnun ye.

²³ 'Nda ro min ne, ndete che cahma ihyan co ye nchuhn: "Condiheche nchuhn, muhn quenun ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehanse," o "Condiheche ne, min quenun ye" ne, hua cotahno ne,

²⁴ te ama yahn se cahnecheh se ihyan, din ca se che a sahn chahn che a va cade che ndedevahn se ihyan iyehanse man, che Dendiohs dechuh ye sahn man. Van vederihncheh yahn se ne, din se vederihno, cahnecheh se nde ihyan che a tendahnun Dendiohs ndete che co.

²⁵ A menan vihca rete cuandé nchuhn cava che a devano ne.

²⁶ Chemin che ndete che cahma ihyan co ye nchuhn: "Min yahn nan che metah duhva quenun ye" ne, hua cahn ne. O ndete che cahma ye: "Condiheche ne, muhn chete vah quenun ye" ne, hua cotahno ne.

²⁷ A devano ne te cuahn che riya cuah ne, hua renun ndeh, te rahn dave yahn numachahte, ne rendihchero nducoyaca ihyan. A tihnocá co cuahn che, u che rinducó nducoyaca ihyan, ndaconan chí, te cadino nde cahya nde cune ihyan.

²⁸ Ro min ne, hua chuh ya nde ama ihyan nunde,

te nducoyaça ye va che co ye castigo.

²⁹ 'Cuahn che a conan chuh vedeyah chemin chan ne, co man nan yahn man, nan iyo man, a cora iyon man, ne nducuahn che nihnde cade nan ro ne, nuhn.

³⁰ Tuhme cuhnde ro vederihno nan ro, cahco ro che u che rinducó nducoyaça ihyan ne, a ndá. Cuaco nducoyaça ihyan iyehanse, ne ndihchero ye u che ndá van man numacuahn vederihquentionyon chahte yáhn.

³¹ Tuhme ama yudo cuah trompeta, ne tahvé ángel yáhn che nedin dama ye ihyan yáhn che a tendahnún che vate ye numachahte iyehanse.

³² 'Cua cuande nchuhn nduhca che ri nduco yahn higo. A devano ne te cuahn che renecahnno yan ne, a cochi nino ro ihno.

³³ Atihnoca cuahn che a rendihchero nchuhn che a rinahn dehtenduh che tuhchan che ráhn rí nchuhn ne, cuedevano ne te a ndá nino ro che nto iyehanse.

³⁴ Cuaco ráhn rí nchuhn te ihyan che vate ye man ro cuh ne, vate ca ye cuahn che a conahn nducuahn dehtenduh chemin chan.

³⁵ Iyehanse man, nan ro man ne, va che cuihno, ate ndudo yáhn ne, hua ndá ro che cuihno, te va che conahn.

³⁶ 'Me yahn che conahn chemin ne, hua duh devano deh ro man, deh ura man, nde ángel che chenán ye vahchetero man, nde Daya Dendiohs man, hua devano ye. Atenan Dendiohs Chida che devano ye.

³⁷ 'Anduhneca che chahno ihyan ro che quenán Noé iyehanse ne, tihca cuahno ihyan ro che, u che

rinducó nducoyāca ihyan, ndaconan chi tún.

³⁸⁻³⁹ Ihyan chahn ne, vate ye vedeyeno yahn mañ ye, reh ye mañ, rih ye mañ, rihnevāco ye mañ, redcahnevāco ye dāya ye mañ. A cudādo min vate ye nde ndā ro che chendā Noé chete arca. Nde hua tumacadino ye cuahn a canān chan conāhn, chito nune iyehñse, ne chihno chih nducoyāca ye. A chemin no tun ro che, u che rinducó nducoyāca ihyan, ndaconan chi tún, te ihyan nunde ne, nde tah hua ndedecadino ye yahn.

⁴⁰ Ndā ro min ne, andahre dāma redin o ihyan ntiyon chenān ye viyāta, ate āma ye ne, quenda ángel ihyan, ne tāma ye ne, cahcomān ye ihyan.

⁴¹ A namin no tun, andahre dāma chenun o ihyan ndāhta, rengu ye, ate āma ye ne, quenda ángel ihyan, ne tāma ye ne, cahcomān ye ihyan.

⁴² Cuahteyān nchuhn, te u che Dihve ne ne, hua devano ne deh ura ndā.

⁴³ Cua cuande nchuhn ejemplo cuh: Ndete che āma patrón devano ye deh ura ndā sahn duco ne, cuhndeyān ye, ne hua cuahnecun ye che duco se yahn ye.

⁴⁴ Atihnoçā nchuhn, nahn che cuahteyān ne, te u che rinducó nducoyāca ihyan ne, denān ndā ura che nde hua vate ne cudādo.

Ejemplo yahn sahn decāhya che chichahtino patrón yahn se sahn

⁴⁵ Cuihnevan nchuhn ejemplo cuh: Chihnde sahn decāhya che ndāhçā vederendecadino yahn se mañ, redinahñ se mañ. Āma yune ne, chihco patrón yahn se ntiyon tah se che din se cudādo

mozo yahn ye, çahca cheh se sahn nduhça che redin yahn, ne chıca ye min, cuahn ye.

⁴⁶ Ama ndah ro yahn sahn min ndete che redinahn se nde nda ro che ndaconan dihve se.

⁴⁷ Cuaco rahn rı nchuhn te ndete che tihça ne, ndahco dihve se vederihquentiyon tah se che din se cudado nducuahn che va yahn ye.

⁴⁸ Ate ndete che ndedecadino se che hua nun ndaconan dihve se,

⁴⁹ ne cuanan din tan se nduco mozo yahn ye man, cheh se man, cuh se man, nduco sahngeh man ne,

⁵⁰ denan nta patron yahn se ura che nde tah hua va se cudado.

⁵¹ Tuhme din ye castigo sahn, cuahno se nduhça che rahno sahn che o nan o chende se, co se castigo yah van ruchiyahn. Min cuaco se man, cheh dihyon se man.

25

Ejemplo yahn ndiche tahn çahya che chinduco te nan vihco rihnevaco ihyan

¹ Nda ro min ne, ihyan che rihquentiyon Den-diohs ihyan ne, cuahno ye nduhça che chahno chi ndiche tahn çahya che chetah te candil yahn te, ne chahn te nan vihco rihnevaco ihyan.

² Uhn tahn chahn ne, vivo te, ne te uhn te ne, hua cudado te.

³ Tahn che hua cudado chahn ne, hua quenda te aceite devavih çava che tuno yahn te.

⁴ Me tahn che vivo chahn ne, decuto te candil yahn te, nde quenda ca te aceite devavih.

⁵ Nducote ama rendah sahn rihnevaco me ne, nda yahnde nan te, ne chahteyado te.

⁶ Tenduh nan mahñ yan me ne, yahve ihyan tañ, ne rañ ye: “A cochi sahn rihnevaco. Cuahteyan nchuhn cava che conduco ne sahn.”

⁷ Necuan nduh che ndiche tañ chahn, canan rendahco yan te candil yahn te.

⁸ Tuhme rañ tañ che hua cudado chahn ri te combiero yahn te: “Te nchuhn tah aceite yahn ne nuhn, te a rentoh candil yahn nuhn.”

⁹ Ndahconan tañ che vivo chahn, ne rañ te: “Hua co te nuhn nchuhn, te ndete che te nuhn ne, hua tuno nde cava man nuhn. Tahque ndah nchuhn ne, cuahn ne cua ne nan che rendihcue ye.”

¹⁰ Ate numanahn che cuahn tañ che hua cudado chahn ca te aceite ne, nda sahn rihnevaco me, chenda se vah. Tañ che vateyan chahn ne, namin chenda te, ne ndude chendevah.

¹¹ Chihno min ne, nta tañ chenahn chahn, ne canan riyahve te: “Dihve nuhn, conahne ne chendevah condá nuhn.”

¹² Ate ndahconan sahn rihnevaco me, ne rañ se ri se tañ: “Cuaco rañ te nde hua rendihché duh nchuhn.”

¹³ Chihno nte Dihvo vo ejemplo me ne, rañ ye:
—Cua cuande nchuhn ejemplo me, ne cuahteyan ne, te u che rinducó nducoyaca ihyan ne, hua devano ne deh ro man, deh ura man, che ndaconan chí.

Ejemplo yahn tume renan daya

¹⁴ 'Ihyan che rihquentiyon Dendiohs ihyan ne, anduhneca sahn deçahya yahn ama patrón.

Cuahn che va che cahn patrón yahn se yahñ yahn ne, nedin dama ye sahn, ne chihco ye tume tah queri ama se cava che din se ntiyon nduco.

¹⁵ Ama se ne, chihco ye uhn mil tah se, tama se ne, chihco ye o mil tah se, tama se ne, chihco ye ama mil tah se. Tunoca co din queri ama se ntiyon ne, a tihva tume chihco ye tah se, tuhme cuahn ye.

¹⁶ Sahn che chihnde tah uhn mil me ne, din se ntiyon nduco, ne ndaca se te uhn mil nan ntiyon che din se.

¹⁷ Namin sahn che chihnde tah o mil me ne, din se ntiyon nduco, ne ndaca se te o mil nan ntiyon che din se.

¹⁸ Ate sahn che chihnde tah ama mil ne, tihyon ndeh se tume me man yahñ.

¹⁹ Chi rahn me ne, nta patrón yahn sahn chahn, ne ndetendah cuande ye nduco se.

²⁰ Menan vihca nda sahn che chihnde tah uhn mil me, ne rahn se ri se ihyan: “Dihvé, uhn mil te ne u, ne din ntiyon nduco, ndaca te uhn mil nan ntiyon che din. Condo tah ne che uhn mil me yahn ne nduco uhn mil che quendudonan yahñ.”

²¹ Rahn patrón yahn se ri ye sahn: “Ndahca din. Di ne, redinehn ndudo yehn. Tah ra tume té di, ne ndahca din ntiyon nduco. Man ne, tahque ndeh ca cahco tah. Conen nan, ne cuahte vo vedeyeno.”

²² Chihno min ne, nda sahn che chihnde tah o mil me, ne rahn se ri se ihyan: “Dihvé, o mil te ne u, ne din ntiyon nduco, ndaca te o mil nan ntiyon che din. Condo tah ne che o mil me yahn ne nduco te o mil che quendudonan yahñ.”

²³ Rahn patrón yahn se ri ye sahn: “Ndahca din. Di ne, redinehn ndudo yehn. Tah ra tume té di, ne

ndaḥca din ntiyon nduco. Mañ ne, taḥque ndeh ca caḥcó taḥ. Conen nán, ne cuahte vo vedeyeno.”

²⁴ Chihno min ne, nda sahn che chihnde taḥ ama mil me, ne rañ se ri se iḥyan: “Dihvé, a rendihché ndih che ama cheche chedave yahn ne, ne reneḍin ndeh ne ḍaya tume yahn ne reḍaca ne.

²⁵ Chemin che hua chihquinó dín ntiyon nduco tume yahn ne, ne taḥque ndaḥ tihyón mañ yañ. Mañ ne, ngā yañ ne.”

²⁶ Ndaḥconan ye, ne rañ ye ri ye sahn: “Di ne, duhtuno iḥyan di mañ, ḍaḥnde mañ. A devene che cheche chedave yáñ, che reneḍin ndéh ḍaya tume yáñ reḍacá.

²⁷ ¿Dehco che hua chehn chihque nañ banco, ne mañ che ndaconán ne, ndondaḍ táḥ nduco ḍaya?”

²⁸ Tuhme rañ ye ri ye ama o sahn decaḥya yañ ye: “Cuehnevi nchuhn tume che nda sañ tih, ne cotaḥ ne sañ che va taḥ ndiche mil.

²⁹ Tihca, te iḥyan che va yañ ye ne, ndondaḍ taḥ ca ye nde ngava yañ ye, ate iḥyan che taḥ ra yañ ye ne, nde cuavi taḥsihn che va yañ ye.

³⁰ Mañ ne, cotaḥ ne sañ tih che hua cochi-hve se, ne cuih nun ne sañ cuahn chevah nañ man. Atihnoça cuahno nducoyaça iḥyan che duhtuno iḥyan ye, te va che co ye castigo yah vañ ruchiyáñ. Min cuaco ye mañ, cheh dihyon ye mañ.”

Ro che cuhnde caḍe yañ iḥyan iyehñse

³¹ 'Cuahn che u che rinducó nducoyaça iḥyan ndaconan chí numacuahn vederihquentiyon yáñ nduco nducoyaça ángel yáñ ne, techecaḍé numacuahn vedeyudo.

32 Tuhme ihyan yahn nducuahñ naci3n ne, ndo dama ye n3n, ne ca3co v3h ama tama ye, nduhca che rihco vih ihyan itecuche van chivato.

33 Ihyan che ndah ihyan ye ne, ca3co v3h ihyan lado tah cuac3, ne ihyan che duhtuno ihyan ye ne, ca3co v3h ihyan lado tah cu3h.

34 Ca3m3 c3 ihyan che vate ndi ye lado tah cuac3: “Nchuhn che redin Chid3 che ndah nduco ne ne, cochi ne, cuahtenan ne vahchetero nan che rihquentiyon ye. Min ne, a ndihcoyan ye cava ne nde ro che dendah ye iyehñse.

35 Rinevahñ che cuahtenan nchuhn min, te cuahn che chi cuic3 ne, te ne che ch3h man, cuahn che chi ya3a ne, te ne nune ch3h man, cuahn che quechic3 yan vaco ne ne, nevahñecun ne u ndevaco ne man,

36 cuahn che chi cuah tino ya3n ne, te ne tino quenun man, cuahn che chi ca3h man, cuahn che quenun vacoyahñ man ne, chahn ne chendihchero ne u man.”

37 Tuhme ndahconan ihyan chahn, ne ca3ma ye co ye u: “Dihve nuhn, co ndiyu nuhn che chinan nuhn ndih cuahn che rendotenan ne che ra3n ne. Hua te nuhn cheh ne man, hua te nuhn nune chih ne man,

38 hua nevahñecun nuhn ndih ndevaco nuhn man, hua te nuhn tino quenun ne man,

39 hua chahn nuhn chendihchero nuhn ndih man.”

40 Ndahcon3n, ne ca3m3 c3 ihyan: “Cuaco ra3n r3 nchuhn te che chinan ne ihyan che ritahno ye u, andahre hua nduh rigonun chihve ye che ra3co ihyan ne, anduhñeca ndete che a man chinan ne.”

⁴¹ 'Me ihyan che vatendi ye lado tãh cuéh ne, cahmá có ihyan: "Nchuhn che a ndinda ne ne, cuavi ne nãn, cuahn ne van ruchiyãhn che a va yan çava chundah nduco ángel yahn se. Min cuahtenun ne cuahn dama.

⁴² Hua co ndevá nchuhn, te hua chahtenan cuma ne vedevãhino. Chi cuicó, ne hua te ne chéh man, chi yacá, ne hua te ne nune chíh man,

⁴³ quechicá yan vaco ne, ne hua nevah necun ne u ndevaco ne man, chi cuah tino yãhn, ne hua te ne tino quenún man. Chi cáh man, quenún vacoyãhn man, ne hua chahn ne chendihchero ne u."

⁴⁴ Tuhme çahma ihyan chahn co ye u: "Dihve nuhn, çticuãhn chi cuico ne man, chi yaca ne man, quechica ne yan vaco nuhn man, chi cuah tino yahn ne man, chi cah ne man, quenun ne vacoyãhn man, ne hua chinan nuhn ndih ne?"

⁴⁵ Ndahconán, ne cahmá có ihyan chahn: "Cuaco rãhn rí nchuhn te nducote chacondãh vedame ne ihyan che ritahno ye u, ndedecadino ne che nde hua rignonun chihve ye ne, anduhneca ndete che a u chacondãh vedame ne."

⁴⁶ Tuhme dechúh ihyan chahn cuahtenun ye van ruchiyãhn, co ye castigo, ne ihyan yãhn ne, ndevá ihyan, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

26

Ntuhno se nduhçã che din se preso Dihvo vo Jesucristo

¹ Cuahn che a chihno nte Dihvo vo nducuahñ dehtenduh che tuhchan ne, rãhn ye ri ye ihyan apóstol yahn ye:

² —Nchuhn ne, a devano ne te cuihno o ro man ne, a vihco ro yudo. U che rinducó nducoyaca ihyan ne, va che din se preso u, nahn yah se u.

³ Tuhme chidocuyan ndinan man, sahn ndinan yahn ihyan naci6n yahn Israel man, sahn devano ley che dirun Moisés man ne, ndo dama se chevah vaco Caifás, chidocuyan che tahque ndinan.

⁴ Min ntuhno se deh vedemayon din se cava che co din se preso Dihvo vo, cahno se ihyan.

⁵ Nte cade se che cuahtenan rino se nde chuh vihco cahno se ihyan, te che mendahn vihco ne, necuan ihyan yan numacuahn vedetan.

Ama tahn ndahta ne, chacotahme te nunedan tin Dihvo vo Jesucristo

⁶ Ama ro min ne, quenan Dihvo vo yan Betania, vaco Sim6n, ihyan min che chi ye cah che recha yute ro menan.

⁷ Ura che va ye nan mesa reh ye ne, nda ama tahn ndahta, nda te ama frasco che ndindah nduco ama nan tu che duche alabastro. Frasco me ne, ndito ama nan nunedan che ama yahn chihve. Chahn nda te nan va Dihvo vo, ne chacotahme te nunedan me tin ye.

⁸⁻⁹ Ndiherero ihyan ap6stol chahn, ne chi yudo yahn ye, ne rahn ye:

—Hua ndahca che redin tahn tih che ndere retoh te nunedan tih, te ama yahn chihve. Tahque ndahca din te ndete che ndihcue te, cava che ndaca tume conan te ihyan chevah.

¹⁰ Chihnevan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—¿Dehco che yudo ri yahn nchuhn che tihca din tahnguh?, te ndahca che tihca din te cava.

11 Ihyan chevah ne, cuahn dama chenun ye van nchuhn, ne conan ne ihyan adcodehno ura che nahn ne, ate u ne, hua cuahn dama conan nduco ne.

12 Che chacotahme te nunedan u ne, chihcoyan te u cava che cuhche ihyan u.

13 Cuaco rahn ri nchuhn te adecotino che cuahndudo ihyan ndudo ndah yahn Dendiohs numachahte iyehse ne, ntihton yan ye nduhca che din te cava che cadino ihyan.

Judas ne, ndihcue ndeh se Dihvo vo Jesucristo

14 Chihno min ne, Judas Iscariote, ama cha sahn che namin nduco se ndi cuande se van nduh che ndihchio ihyan apóstol chahn ne, chahn se nan chidocuyan ndinan chahn,

15 ne rahn se ri se sahn:

—¿Tava nedihve nchuhn u cava che nté Jesucristo tah ne?

Tuhme cah sahn ndinan chahn ndico ndiche tume diyahngua sahn.

16 Nde ura min canan rinuhn ino se ama ura che ndahca cava che necah se Dihvo vo tah sahn chahn.

Cheh vino Dihvo vo Jesucristo nduco ihyan apóstol yahn ye

17 Cuahn che a cade ama ro canan vihco ro yudo me, ro che reh ihyan pan che hua nduco ya yahn ne, tumerune ihyan apóstol chahn Dihvo vo:

—¿Ti nahn ne che cahcoyan nuhn cava che cheh vino ne che cuande yahn vihco ro yudo ne?

18 Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuahn nchuhn viyan, vāco āma ihyān, ne cāhma ne co ne ihyān tuhca: “Rāhn Ihyān Ricuahn yuhn vo te a ndā nino ura che cāhno se ihyān, ne vāco ne chihco cāde ye che cheh vino ye nduco ihyān apóstol yahn ye mān vihco ro yudo.”

¹⁹ Dinahn ihyān apóstol chahn nduhca che rāhn Dihvo vo, ne chihcoyan ye che cheh vino ye nduco vih che cuande yahn ro yudo.

²⁰ Cuahn che chi vino me ne, chihnde Dihvo vo nan mesa cheh vino ye nduco nduh che ndichio ihyān apóstol yahn ye.

²¹ Numanahn che reh ye ne, rāhn Dihvo vo ri ye ihyān chahn:

—Cuāco rāhn rí nchuhn te āma cha ne ndihcue ndeh ne u.

²² Tuhme āma chi ndache ihyān chahn, ne canan ca āma ca āma ye rāhn ye ri ye Dihvo vo:

—Dihvé, ate co ndiyu u che tihca dín.

²³ Ndahconan Dihvo vo, ne rāhn ye ri ye ihyān:

—Ama cha nchuhn che reh ne dama nducó chete āma cuh ne, ndihcue ndeh ne u.

²⁴ U che rinducó nducoyaca ihyān ne, va che conahn nducó nducuahn che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs. Ate ¡chevah sahn che ndihcue ndeh se u! Tahque ndah ro yahn se ndete che nde hua chihndeyan se.

²⁵ Tuhme Judas, sahn min che ndihcue ndeh se ihyān ne, rāhn se ri se ihyān:

—Ihyān Ricuahn, ndiyu u che tihca dín.

Ndahconan Dihvo vo, ne rāhn ye ri ye sahn:

—Taca hua, di.

²⁶ Numanahn che reh ye ne, chetah Dihvo vo pan, ne necah ye nundihve cuahn Dendiohs.

Tuhme ndeh ye, çah ye ihyan chahn, ne rañn ye ri ye ihyan:

—Pan cuh ne, yute yáhn, coheh nchuhn.

²⁷ Chihno min ne, chetañ ye ama vaño vino, ne necañ ye nundihve cuahn Dendiohs. Tuhme çah ye ihyan chahn, ne rañn ye:

—Cuih nducoyaça nchuhn.

²⁸ Chu ne, yun yáhn che dito yahn vederihquentiyon ra che ndaño cañe Dendiohs. Cora yun yáhn, ne nduco chemin ama yahn ihyan ndaca ye vederenchahco çava nunde yahn ye.

²⁹ Rañn rí nchuhn te ametah ndaconan cúh vino yahn uva nde nda ro che nedin ra Chidá nducuahn dehtenduh. Tuhme ndaconan cuh vo nduco nchuhn ñan che rihquentiyon ye.

Rañn Dihvo vo Jesucristo te va che çahma Pedro che hua rendihche ye ihyan

³⁰ Chihno chita ye himno che a va ndi rita ye ne, cuahn ye cuahn cuete Olivo.

³¹ Tuhme rañn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Mañ vino ne, çahcomañ nducoyaça nchuhn u. Conahn Ndudo yahn Dendiohs che ndirun tuhça: “Cuahneçún che çahno se ihyan che redin ye cudado itecuche, ne cuihno çano te.”

³² Ate cuahn che a ntuché vañ tenahn ne, çahn estaño yahn Galilea tahque menañ ca che co nchuhn.

³³ Tuhme rañn Pedro ri ye Dihvo vo:

—Andahre nducoyaça ihyan sih çahcomañ ye ndih, ate u ne, hua çahcomañ ndih.

³⁴ Rañn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuaco ráhn rí di te man vino cuh, numanahn che metah cuah tuh ne, cahme ino yune che hua rendihche u.

³⁵ Rahn Pedro ri ye Dihvo vo:

—Andahre quenan cuma che cóh dama nduco ne, ate hua cahmá che hua rendihché ndih.

—Atihnocá rahn nducoyaca ihyan apóstol chahn.

Covah Dihvo vo Jesucristo cuete Getsemaní

³⁶ Cuahn che ndá Dihvo vo ama cuan nan che duche Getsemaní ne, ráhn ye rí ye ihyan apóstol yahn ye:

—Cuahte nchuhn muhn numanahn che cáhn tan cana, cováh.

³⁷ Tume quenda ye Pedro nduco nduh che o daya Zebedeo, ne cuahn ye cana nan me. Ndá ye min ne, canan ama chi ndache ye,

³⁸ ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Ama ndache rí anduhneca ndete che a cóh che ri ndaché. Cuahtenan nchuhn muhn, ne cuahtenduche ne, conduco ne u.

³⁹ Tuhme cuahn Dihvo vo tah cuahn cana nan me, quendih ye ndiyahn, covah ye, ne rahn ye:

—Chida man, ndete che co ne, cuahnecun ne che hua chuhríhn nduhca che a va cade. Ate co din ne nduhca che nahn man ne, ndiyu nduhca che náhn.

⁴⁰ Tuhme ndaconan ye nan che vate ihyan apóstol yahn ye. Ntaca ye ihyan chahn che vateyado ye, ne rahn ye ri ye Pedro:

—¿A nde mare ama ura, hua chicha nchuhn chahtenduche ne, conduco ne u ne?

⁴¹ Cuahtenduche ne, covah ne cava che hua dinahn ne yahn chundah cuahn che tumarande

se nchuhn. Cuāco te a chihco dāma ino ne che cocha ne che tumarande se nchuhn, ate anduhneca ndete che ndi i ne, ne hua richa ne.

⁴² Ndaconan cuahn Dihvo vo, covah ye nan che chi o yune, ne rahn ye:

—Chida man, ndete che hua co che cahnevi ne che va che chuhrihn ne, co nduhca che nahn man ne.

⁴³ Ndaconan tun ye, ne ntaca ye ihyan chahn che vateyado ye, te anduhneca ndete che nda vih ndutinan ye che ama nahn cuahteyado ye.

⁴⁴ Chihcoman ye ihyan chahn ne, cuahn tun ye covah ye nan che chi ino yune, ne a chemin no covah ye tama yune.

⁴⁵ Tuhme ndaconan ye nan che chenun ihyan chahn, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Man che cuāco ne, cuahteyado nchuhn. U che rinducó nducoyaca ihyan ne, a nda ura che necah se u tah sahn nunde.

⁴⁶ Cuenecuan nchuhn, cuhn vo. Quendi yuno vo sahn che ndihcue ndeh se u, te a cochi nino se.

Quenda se preso Dihvo vo Jesucristo

⁴⁷ Nde metah cuihno cahma Dihvo vo cuahn che a nda Judas Iscariote, sahn min che namin nduco se ndi cuande se van nduh che ndichio ihyan apóstol chahn. Nduco se ama yahn se, sahn che nda espada man, sahn che nda yahn man. Sahn chahn che dechuh chidocuyan ndinan man, intiyahn man.

⁴⁸ Judas, sahn min che ndihcue ndeh se Dihvo vo ne, a nente cade se nduco sahn chahn tuhca:

—Ihyan che tenan ihyan ne, a ihyan min. Co din nchuhn preso ihyan.

⁴⁹ Ndetahno chahn nda se nan Dihvo vo, ne rahn se ri se ihyan:

—Necuma ndih, Ihyan Ricuahn yahn.

Tuhme tenan se ihyan.

⁵⁰ Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Amigo yahn, codin nome ntiyon che cochi.

Tuhme tumangan sahn chahn Dihvo vo, din se preso ihyan.

⁵¹ Ama cha ihyan apóstol che nduco Dihvo vo ne, ndetendah ye espada yahn ye, ne chahn ye sahn dechaya yahn chidocuyan ndinan, chacondah ye revan se.

⁵² Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan min:

—Cuentihyon ndah espada yehn. A devene te duh ihyan che cahno ye nduco espada ne, nduco espada va che coh ye.

⁵³ Cuedevene te co cacá Chidá, ne ndetahno dechuh ye ama yahn ángel, ndedevahn ye u.

⁵⁴ Ate hua dín tihca, te a ndirun nan Ndudo yahn ye che a tihca va che conahn.

⁵⁵ Chihno min ne, rahn Dihvo vo ri ye sahn che din se preso ihyan:

—Ro ro quenún che chete yaco van nchuhn chicuáhn, ¿dehco che hua min din ne preso u? ¿Taca che muhn cochi ne, nda ne espada man, yahn man, din ne preso u, anduhneca ndete che sahn duco u?

⁵⁶ Ate tihca va che cuahnó cava che conahn Ndudo yahn Dendiohs che dirun ihyan profeta.

Me ihyan apóstol chahn ne, chihcoman ye Dihvo vo, chihno chano ye.

Quenda se Dihvo vo Jesucristo nan intiyahn

⁵⁷ Sahn che din se preso Dihvo vo ne, quenda se ihyan nan Caifás, chidocuyan che tahque ndinan. Min nto dama intiyahn man, sahn devano ley che dirun Moisés man.

⁵⁸ Pedro ne, quendi ye Dihvo vo diyahn diyahn nde nda ye chevah vaco chidocuyan che tahque ndinan, ne min chihnde ye dama nduco sahn policia chahn, te nahn cadino ye deh co nduco Dihvo vo.

⁵⁹ Chidocuyan ndinan man, sahn intiyahn man ne, rinuhn ino se ama nunde che ndere cacueh dame se Dihvo vo cava che co cahno se ihyan.

⁶⁰ Ate nde ama nunde hua chi chicueh dame se ihyan, andahre yah se ndere chica nunde se yahn ye. Chihno min ne, nda te o se che ndere chica nunde se yahn ye,

⁶¹ ne rahn se:

—Ihyan tih ne, rahn ye te co ndahtera ye yaco, ne chete che ino ro ne, nahno ye.

⁶² Tuhme necuan ndi chidocuyan che tahque ndinan me, ne rahn ri ye Dihvo vo:

—¿Dehco che hua rendahconen yahn sahn sih che tihca rica nunde se yehn?

⁶³ Ate Dihvo vo ne, nde ama hua rahn ye. Tuhme rahn chidocuyan ndinan me ri ye ihyan:

—Numacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs che va ye vahchetero ne, rica di che cahma cuaque co nuhn ndete che di che Daya Dendiohs, ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehse.

⁶⁴ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—A u, nduhca che rahn ne. Namin cuedevano nchuhn che u che rinducó nducoyaca ihyan ne,

ndihchero ne u che vá lado tah cuaco Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon quenana cuma ye. Namin ndihchero ne che chí van man.

⁶⁵ Ndetahno chihngun chidocuyan ndinan me cahteca ye, te rahco ye che ducherino Dihvo vo Dendiohs che tihca ndahconan ye. Tuhme rahn ye:

—¿Dehca din vo testigo ne? ¡Ducherino se Dendiohs! A man nchuhn chihnevan ne nduhca che rahn se.

⁶⁶ Man ne, ¿deh rahn nchuhn ne?

Ndahconan sahn intiyahn chahn, ne rahn se:

—Sahn tih ne, quendihco se nunde, ne quenana cuma che coh se.

⁶⁷ Tuhme cahnun dan se vaconan ye, ne chahn se ihyan. Nahn se ne, chahn se vaconan ye,

⁶⁸ ne rahn se ri se ihyan:

—Di che rahn che Dendiohs dechuh ye di, ndevehn ihyan iyehense, cahme duh chahn di.

Rahn Pedro che hua rendihche ye Dihvo vo Jesucristo

⁶⁹ Numanahn min ne, va Pedro cuahn chevah me. Chahn nda ama tahn decahya yahn chidocuyan ndinan me nan ye, ne rahn te ri te ihyan:

—Namin di ne, chindoque Jesús yahn estado yahn Galilea.

⁷⁰ Ate rahn Pedro ri ye tahn nan nducoyaca ihyan:

—Nde hua devanó deh yahn che tihca rahn.

⁷¹ Tah cuahn adive ne, cuahn ye cuahn nino chendevah. Ndishchero tama te ihyan, ne rahn te ri te sahn che chenun se min:

—Namin sahn tih ne, chinduco se Jesús yahn yan Nazaret.

⁷² Ndahconan Pedro tama yune, ne rahn ye:

—Nde muhn nde nan Dendiohs, hua rendihché duh ihyan che rahn nchuhn.

⁷³ Namenan me ne, chahn nda sahn che chenun se min nan ye, ne rahn se ri se ihyan:

—Cuaco niyon che chindoque ihyan cah, te a ndero ndi nde nan ndudo yehn.

⁷⁴ Ndaconan ntihyon yan ye Dendiohs, nde rahva ye, ne rahn ye:

—Hua rendihché duh ihyan cah che rahn nchuhn.

A ura min no cah ama tuh.

⁷⁵ Necahco Pedro ndudo che rahn Dihvo vo ri ye ihyan tuhca: “Numanahn che metah cuah tuh ne, cahme ino yune che hua rendihche u.” Tuhme ndiquendah ye, ne ama chaco ye.

27

Necah se Dihvo vo Jesucristo tah Pilato

¹ Chi dave tama ro me ne, nducoyaca chidocuyan ndinan chahn man, sahn intiyahn man ne, ntuhno se nduco vih cava che cahno se Dihvo vo.

² Dechiche se ihyan, ne quenda se ihyan, necah se ihyan tah gobernador Pilato.

Nduhca che chih Judas

³ Cuahn che checadino Judas che a va che cahno sahn chahn Dihvo vo ne, ndo yah se, ne chahn se necah se nduh che ndico ndiche tume diyahngua me tah chidocuyan ndinan chahn man, sahn intiyahn man, ne rahn se ri se sahn:

4 —U ne, quendihcó nunde n̄an Dendiohs, te ndahcó tah nchuhn ama ihyan che nde ama nunde hua quendihco ye çava che çahno ne ihyan.

Ndahconan sahn chahn, ne rahn se ri se Judas:

—Tan condihche taça din. Nuhn ne, hua cuande yahn nuhn chemin.

5 Tuhme a min chete yaco ndunan Judas tume me sahn chahn, ne chahn se tihyon se ihyo dādo se, chihno man se sahn.

6 Nedin dama chidocuyan ndinan chahn tume me, ne rahn se nduco vih:

—Nduhca che rihquentiyon ley ne, hua co nedin damo vo tume cuh nduco tume vedino, te chu ne, tume yahn yun.

7 Ndetahno nte çade se nduco vih, ne ca se ama ndi yahn nduco tume min çava che ndaca n̄an che cuehche ihyan nación chenahn. Ro menan me ne, duche yahn min Yah̄n yahn Sahn che Redendah Chite Yah̄n,

8 ate nde ro min ne, nuhnde duche Yah̄n yahn Yun.

9-10 Tihca chinahn Ndudo yahn Dendiohs che dirun ihyan profeta Jeremías tuhca: “Nduhca che chihco çade Dihvo vo Dendiohs ne, ndico ndiche tume diyahngua chihco ihyan nación yahn Israel che rigonun chihve ihyan min. Toh ihyan chahn tume me, ca ye yahn che duche Yah̄n yahn Sahn che Redendah Chite Yah̄n.”

Chihnde çade yahn Dihvo vo Jesucristo n̄an Pilato

11 Cuahn che a nti Dihvo vo n̄an gobernador ne, tumerune se ihyan:

—¿A ndih che Rey yahn ihyan nación yahn Israel ne?

Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—U, a nduhca che rahn.

¹² Chidocuyan ndinan chahn man, sahn intiyahn man ne, canan ama rica nunde se yahn Dihvo vo, ate nde ama hua ndahconan ye.

¹³ Tuhme rahn Pilato ri se ihyan:

—¿Dehco che hua rendahconan ne che rica nunde sahn sih yahn ne ne?

¹⁴ A namin no tun nde ama ndudo hua ndahconan ye yahn se, ne ama chahn ino se.

Chihco dama ino Pilato che conan yah Dihvo vo Jesucristo

¹⁵ Va ama costumbre che nduyo nduyo che renda vihco ro yudo ne, va che ntahte gobernador ama preso, adecochano sahn che caça ihyan yan.

¹⁶ Tahn min ne, va ama sahn preso che ama duhtuno ihyan se, duche se Barrabás.

¹⁷⁻¹⁸ Ura min ne, ama ndo dama ihyan yan, ne nducote tumacadino Pilato che redin ve chidocuyan ndinan chahn yahn Dihvo vo, rica nunde se yahn ye ne, chemin che tumerune se:

—¿Cha preso nahn nchuhn che ntahté, a Jesús che rahn ne che Cristo ye o Barrabás ne?

¹⁹ Numanahn min ne, dechuh ndahta yahn se ndudo, rahn te tuhca: “Ihyan tih ne, nde ama nunde hua quendihco ye. Condi din tan nduco ye, te icuino ne, ama chihnga chihnó che va che conahn ama venecuino ndete che din tan nduco ye.”

²⁰ Me chidocuyan ndinan chahn man, sahn intiyahn man ne, chicha yahn se chinun se ihyan

yān che cācā ye Pilāto che ntahte se Barrabás mān, che cāhcantiyon se che coh Dihvo vo mān.

21 Ndaconan tumerune Pilāto ihyan chahn, ne rāhn se:

—Tuhme ne, ¿cha preso nahn nchuhn che ntahté ne?

Ndahconan ihyan yān chahn, ne rāhn ye:

—Cuentahte ne Barrabás.

22 Tuhme tumerune se ihyan chahn:

—Me Jesús che rāhn nchuhn che Cristo ye, ¿deh din nduco ye ne?

Ndahconan nducoyaça ihyan chahn, ne rāhn ye:

—Cuihquentiyon ne che conan yaḥ ye.

23 Rāhn Pilāto ri se ihyan chahn:

—¿Tācā che conan yaḥ ye?, te hua quendihco ye nde āma nunde.

Ate nde tahque dito cah ihyan chahn:

—Cuihquentiyon ne che conan yaḥ ye.

24 Ndiḥchero Pilāto te hua rendo ndudo ihyan chahn. Tahque ndah nde tahque vari chende ca ye, ne tahve se che chehua nune. Nāno se tāḥ se nān nducoyaça ye, cāhco ro se che hua nahn cuehdāme se nunde min, ne rāhn se:

—Ihyan cuh ne, hua quendihco ye nde āma nunde. U ne, hua nāhn che conan yaḥ ye, ate co nduhcā che nahn nchuhn.

25 Rāhn nducoyaça ihyan chahn:

—Cuihquentiyon ne che conan yaḥ ye. Nuhn nduco dāya nuhn cuehdāme nuhn ihyan.

26 Tuhme ntahte Pilāto Barrabás nduhcā che nahn ihyan chahn, ne chihquentiyon se sandādo yahn se che chahn se Dihvo vo. Chihno min ne,

tahve se sahn che quenda se ihyan, cuaconahn yah se ihyan.

²⁷ Quenda sandado chahn Dihvo vo chete palacio, ne nedin dama se nducoyaca combiero yahn se nan ye.

²⁸ Chehnevi se tino menan yahn ye, ne tihyon se ama tino cuah ihyan.

²⁹ Denda se ama corona yan, tihyon se tin ye, ne cah se ama nducodi quetuhma ye tah cuaco ye. Chihno min ne, chehntihya se nan ye redin duche yahn se ihyan, ne rahn se ri se ihyan:

—Rendeva nuhn yavenan ne, Rey yahn ihyan naci6n yahn Israel.

³⁰ Recahn dan se ihyan man, retah se nduco me rahn se tin ye man.

³¹ Chihno che din duche yahn se ihyan tihca ne, chehnevi se tino cuah me, ndaconuhn se tino yahn man ye ihyan. Tuhme quenda se ihyan nan che nahn yah se ihyan.

Chaconahn yah se Dihvo vo Jesucristo

³² Cuahn che a chenun yune se ne, tahn nun se ama ihyan yan Cirene che duche ye Sim6n, ne chihquentiyon se ihyan che quenda ye cruz nan che conan yah Dihvo vo.

³³ Nda se ama cuete che duche G6lgota, che conahn Cuete Ine Tin Tenahn.

³⁴ Min cah se vino che ndihchetahn nduco dah ite, cuh Dihvo vo, ate dechihn ye, ne hua chih ye.

³⁵ Cuahn che a chihno nahn yah sandado chahn Dihvo vo ne, tendah se suerte yahn se cha sahn quendah yahn se che co yahn se tino yahn ye. Tihca chinahn Ndudo yahn Dendiohs che dirun

ihyan profeta tuhca: “Tendah se suerte yahn se cha sahn quendah yahn se che co yahn se tino yahn.”

³⁶ Chihno min ne, chahtenan se cudado ihyan.

³⁷ Tin cruz ne, chaconahn letra nan che ndirun nunde yahn ye tuhca: “Ihyan cuh che Jesús, Rey yahn ihyan nación yahn Israel.”

³⁸ Namin chenah yah o sahn duco chihto nan ye, ama se lado tah cuaco ye, ne tama se lado tah cueh ye.

³⁹ Ihyan che rechuh ye min ne, redin duche yahn ye ihyan, rahco tin ye, ne rahn ye:

⁴⁰ —Di che rahn che ndahtere yaco, ne nahne chete ino ro, cuendedevahn man di. Ndete che Daya Dendiohs di ne, cuenchehn nan cruz tih.

⁴¹ Chidocuyan ndinan man, sahn intiyahn man, sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man ne, namin ndahchenan se Dihvo vo, ne rahn se van man se nduco vih:

⁴² —Ndedevahn se tama ca ihyan, ate man se ne, hua ri rendedevahn se sahn. Ndete che cuaco che Rey yahn ihyan nación yahn Israel sahn ne, nchahn se nan cruz cava che cotahno vo sahn.

⁴³ Rahn se te ndichahtino se Dendiohs man, che Daya ye sahn man. Man ne, ndihchero vo ndete che cuaco che yahino ye sahn, ndedevahn ye sahn.

⁴⁴ Nde sahn duco che chenah yah se dama nduco ye ne, ndahchenan se ihyan.

Chih Dihvo vo Jesucristo

⁴⁵ Ro min ne, chi man numachahte iyehense, canan nde inguiyahn, ne quendi nde nan rahco ino a chino.

⁴⁶ Ura min ama dito cah Dihvo vo, ne rahn ye:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —che conahn tuhca: Dendiohs yáhn, Dendiohs yáhn, ¿dehco che chih-coman ne u ne?

⁴⁷ Nahn sahn che chenun se min ne, chihnevan se che tihca rahn ye, ne rahn se:

—Rah se ihyan profeta Elías.

⁴⁸ Ndetahno chahn ama se, rano se, chehua se ama nan che deca cuche deca, ne decahnda se nduco vino che a nchuhnan yahn. Dechiche se tin ama nduco, cah se che tihve Dihvo vo.

⁴⁹ Ate sahn chenhahn chahn ne, rahn se:

—Cuihcoman sahn. Ndihero vo ndete che chi Elías ndedevahn ye sahn.

⁵⁰ Ura min ne, ama dito cah Dihvo vo tama yune, ne chih ye.

⁵¹ Ndetahno chendan tino che quendihco chete yaco. Chica nde yaco, chiya nde ndiyahn, ndo o ndi. Namin ama nuhn yahn man, ndah yava man,

⁵² nane yayan man, ne ntuche ama yahn tenahn che chitahno ye Dendiohs cuahn che chahtenan ye iyehse.

⁵³ Ihyan chahn ne, nde ro che ntuche Dihvo vo, chihnde ro ye yan Jerusalén, yan yahn Dendiohs, ne ama yahn ihyan ndihero ye ihyan.

⁵⁴ Me sahn capitán nduco sandado yahn se che chenan se cudado Dihvo vo ne, ama dihya se chi che nuhn yahn man, che chinahn vederihno chenhahn man, ne rahn se:

—Cuaco niyon te a ihyan cuh che Daya Dendiohs.

⁵⁵ Ama yahn ihyan ndahta vatendi ye ama lado rendihche ye Dihvo vo. Ihyan chahn che chinan

ye ihyan nan ntiyon yahn ye, ne chinduco ye ihyan cuahn che chica ye estado yahn Galilea.

⁵⁶ Van ihyan chahn ne, nduco María yahn yan Magdala man, María, ihyan ndahta yahn Zebedeo, ihyan min che chaco Jacobo nduco José man.

Chehche Dihvo vo Jesucristo

⁵⁷ Cuahn che a chi chino ne, nda ama ihyan cuihca yahn yan Arimatea, che duche ye José. Ihyan min ne, namin ritahno Dihvo vo.

⁵⁸ Chahn ye nan Pilato, chica ye permiso cava che cuhche ye Dihvo vo. Tuhme chihquentiyon Pilato sandado yahn se che necah se Dihvo vo ihyan.

⁵⁹ Chahn ye, ndedevah ye Dihvo vo, chaco-tuhma ye ihyan nduco ama tino cua,

⁶⁰ ne chacondihte ye ihyan chete ama yayan ra che ndihquentiyon ye che ndindah nan yava cava man ye. Chihno min ne, necahde ye chende yayan me nduco ama tu chahno, ne conahn ye.

⁶¹ Min chihto yayan me, va María yahn yan Magdala nduco María che tama me.

Chahtenan sandado cudado nan yayan yahn Dihvo vo Jesucristo

⁶² Tama ro me, a ro che rahtetuhno ihyan ne, chahn chidocuyan ndinan nduco sahn fariseo nan Pilato,

⁶³ ne rahn se ri se sahn:

—Ihyan ndinan yahn nuhn, necahco nuhn nduhca che rahn sahn rihnceh min te cuino ino ro che coh se ne, ntuche se van tenahn.

⁶⁴ Chemin che cochi nuhn ndihchero nuhn ndih che co cudado yayan yahn se nde cuihno ino ro.

Ndete che hua ne, denan cahn sahn apóstol yahn se, ndetendah se sahn chete rahn quenda se sahn, ne cahma se che ntuche se van tenahn, nde tahque cahncheh se ihyan che co ro menan.

⁶⁵ Rahn Pilato ri se sahn:

—Nga sandado chenun se min. Cuiquenda nchuhn sahn, cuahtenan se cudado yayan me nduhca che nahn ne.

⁶⁶ Tuhme chahn sahn chahn, chaconahn se sello chende yayan me, ne chaconahn se sandado chahn, din se cudado.

28

Ntuche Dihvo vo Jesucristo van tenahn

¹ Tama ro me, ro che ndeva ndate ne, cuahn María yahn yan Magdala nduco María che tama me vatiyan dahca nan yayan me.

² Adenan chiya ama ángel yahn Dihvo vo Den-diohs, chehnevi ye tu che ndi chendevah yahn yayan me, ne chihnde ye menan. Numanahn min ne, ama dito nuhn yahn.

³ Angel me ne, ama diyahn ro ye, ne tino yahn ye ne, ama cua nduhca che ro ihve.

⁴ Ndihero sandado chahn ángel me, ne ama dihya se chi, nde tuno ndoh se che vah se. Van canedihya min ne, nde chih yute se man, nde chi i se man.

⁵ Rahn ángel me ri ye ihyan ndahta chahn:

—Hua dihya nchuhn co. A devanó che nda ne ndihero ne Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che quenah yah ye.

⁶ Metah ye muhn, te a ntuche ye van tenahn nduhca che a rahn ye ro menan. Cochi ne

ndihchero ne chete yayan nan che quendite ye. Metah ye min.

⁷ Tuhme cuahn ne tenun tenun no cahma ne co ne ihyan apóstol yahn ye che a ntuché ye van tenahn, ne cahñ ye estado yahn Galilea tahque menan ca che co nchuhn. Min ndihchero ne ihyan. A chemin no che va che có nchuhn.

⁸ Ihyan ndahta chahn ne, quenun ca canedihya ihyan, te ama dihya ye chi. Tuhme conahn ye rano ye, ama yeno ye, quengo ye ndudo yahn ihyan apóstol.

⁹ Ura min chihnde ro Dihvo vo nan ihyan chahn, ne necah ye Dendiohs ihyan. Tuhme chahn nda ihyan chahn nan ye, ne chehntihya ye chahtemahn ye cah ye, ndeva ye yavenan ye.

¹⁰ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Hua dehve rahco nchuhn. Cuahn ne co ne ihyan apóstol yahn che cahñ estado yahn Galilea, ne min ndihchero ye u.

Chinun chidocuyan ndinan sandado

¹¹ Numanahn che cuahn ihyan ndahta chahn ne, chenahn ama o sandado che chenan se cudado yayan me, chengo se chidocuyan ndinan chahn nducuahn che chi.

¹² Chidocuyan ndinan chahn ne, ntuhno se nduco sahn intiyahn, ne ama ndeh tume cah se sandado chahn, ne rahn se ri se sahn:

¹³ —Nchuhn ne, cahma ne te chete rahn numanahn che vateyado ne ne, nda apóstol yahn sahn min, ndetendah se sahn, quenda se sahn.

¹⁴ Me ndete che cadino gobernador ne, cahmanan nuhn nchuhn, ne hua dehva co yahn ne.

¹⁵ Chetah sandado chahn tume me, ne chacotuhn se ndudo nduhca che cah cuande chidocuyan chahn sahn, ne chihnde ndudo me van ihyan naci6n yahn Israel nde man ro cuh.

Cah Dihvo vo Jesucristo vederihquentiyon ihyan ap6stol yahn ye

¹⁶ Me ihyan ap6stol chahn ne, cuahn ye estado yahn Galilea, tingüete nan che a rahn Dihvo vo nduco ye ro menan me.

¹⁷ Min ndihchero ye Dihvo vo, ne ndeva ye yavenan ye. Ate ama o ye ne, rahco ye te ndiyu ihyan min.

¹⁸ Tuhme chahn nda Dihvo vo nan ihyan chahn, ne rahn ri ye ihyan:

—Ü ne, nducote ndahco Dendiohs nducuahn vederihquentiyon che va vahchetero man, iyehense man, tah ne,

¹⁹ chemin che rihquentiy6n nchuhn che cahne nducuahn naci6n, cacuahn ne ihyan cava che cotahno ye u. Cuedenune ne ihyan numacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs Chida man, Dendiohs Daya man, Vaco ndah yahn Dendiohs man.

²⁰ Namin cuicuahn ne ihyan che dinahn ye nducuahn che a chihquentiy6n nchuhn. Cuedevano ne te hua cahcoman nchuhn, te conduc6 nchuhn ro ro, nde ro che nto iyehense. Tihca co.

El Nuevo Testamento: Cuicateco de Teutila New Testament in Cuicatec, Teutila (MX:cut:Cuicatec, Teutila)

copyright © 1972 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cuicatec, Teutila

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cuicateco, Teutila [cut], Mexico

Copyright Information

© 1972, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cuicatec, Teutila

© 1972, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

6bd8292c-2070-5c2d-8b8b-378bf0f66afe